

Banga-Ngú-Có mì Jézù tí Bìndi-Mbíri go có mì JÒVÁNÌ

Jézù tí Có mì Mbíri gí tí 'duù gí

- ¹ Có táánò sàà kuu tí á kùro o bà suu to tí nô;
có táánò kù dù a i mì ndú ta Mbíri.
Có 'do sàà táánò káa Mbíri.
- ² Ndá Có táánò ta Mbíri ta o bà 'bità bà suu ndá
i.
- ³ Wotí bà suu ndá i táánò 'dáá gí a i 'bì Có;
'bí i gbaànjé táánò mbe bàkà tí muu to tí nó á
kapí ro Có nò wálá.
- ⁴ Có táánò a rẹngbó 'válá;
'válá tí nò mì Có nò táánò a ngba'o jì ndá
'duù 'dáá gí,
- ⁵ tí ngba'o ñìnó mbe tũngbaà gbí 'dí'di'o,
tí ngba'o ñìnó náa 'dí'di'o kpò yí lá.
- ⁶ Mbíri táánò giì tuu 'bí 'dakò ta rẹ wó a Jòvànì,
⁷ tí mbe 'dè yúco jì ndá 'duù.
- Mbíri táánò tuu yí gí bà 'dè yúco gítí Ngba'o,
tacó wàa, ndá 'duù 'dáá gí 'ví ù ta nje gítí
Ngba'o á 'do gbí có mì wó.
- ⁸ Jòvànì táánò me Ngba'o lá;
yí táánò a 'duù sínò,
tí mbe 'dè yúco gítí Ngba'o.
- ⁹ Có táánò, tí cèe Ngba'o mbe njaanga muu ndá
'duù 'dáá gí nó kpokèjì.
- ¹⁰ Yí táánò kuu muu to tí nô,

to tí nó náa Mbířì táánò je wotí ji yí bìndi yí
 gii suu nô,
 káa ndâ 'duù muu to tí nó táánò 'dáá gî ò
 yí ni lá.

- 11 Yí táánò gî gí 'dóó 'bá mì ndú,
 káa ndâ 'dóó-'dòò nambe wó si yí tí i lá.
- 12 Kpèti ká éno, yí gii je wotí bà gii tí ndâ 'viì mì
 Mbířì ji ndâ mbe si yí tí i,
 mbe tee njembí ndú mítí wó nó gî.
- 13 Rèngbó bà dù ndú tí ndâ 'viì mì Mbířì nò me
 'do muu to tí nó lá,
 à 'do me gbí bà toko bà sili mì ndâ 'dakò ta
 niì lá,
 à delè gii dù me 'do gbí go bà jò rẹ ndâ 'duù
 lá,
 à káa Mbířì ká bàkà ndú tí ndâ 'viì mì wó.
- 14 Có táánò gii tí 'duù go ndoo,
 bìndi yí gii 'vala gbí òkò tí ndoo muu to tí
 nó,
 tí gbolò mbe nambeè,
 delè tí gbolò mbe 'dè yúcó.
- Ze táánò òò ña bà tòngbaà mì wó,
 tí ngba gbèè 'Viì-mì-Mbířì ta 'bí ña 'viì go yí
 mì Bu wó wálá gî.
- 15 Jòvání táánò gii kú kò-kò ta rẹ Có ji ndâ 'duù,
 máa,
 «Ńìno a 'duù tí nó náa ye táánò kú 'dè có ta rẹ
 wó ji yo máa,
 <'Duù tí nó kẹ̀jì gí tàkò ye nó a gbolò 'duù
 ndii ye gî,
 tacó yí táánò kú 'vala kùro o bà jò ye.> »
- 16 Yí kú bàkà nambeè ji ndoo 'dáá gî,
 tacó nambeè gbí yì wó me gbolò ngé ndii gî.

- 17 Mbíri táánò tuu a Mòze ta ndâ có mì wó jì ndâ
     'duù,
     bìndi yí gii tuu a Có tí Jézù,
     tí Bìndi wó tí Mbíri gí bà bàkà nambeè jì ndâ
     'duù,
     delè gí bà 'dè yúcó jì ndâ 'duù 'dáá gí.
- 18 'Bí 'duù jé mbe ò Mbíri ta ọ wó ta gbèe ọ
     muu to tí nó wálá,
     à káa gbèe 'Vii-mi-Mbíri ta ọ wó wálá,
     tí wú-gbíré Bu wó,
     ká túbà tí Mbíri jì ndoo.

Jòvànì tí mbe caka tí ndâ 'duù 'dè yúcó mì wó

19 Ta 'bí o gbaànjé, ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdéyà gii tuu ndâ 'bí bu-Mbíri mì ndâ Jùdéyà ta ndâ 'bí mbe kù koni ndâ bu-Mbíri ta nèté, 'do Jèrùzàlémè, máa, ndú ya gí bà 'vee Jòvànì máa, yí a 'di wè? Wàa ndú 'ví gí ta ndi kòcò wó jì ndâ yì. 20 Ndâ bu-Mbíri tí nó mà gii ya gí bà 'vee Jòvànì go có tí nó náa ndâ kpo 'duù mì ndú tuu ta ndú nò, Jòvànì gii 'dè 'vére jì ndú lá, yí gii 'dè có jì ndú ngbárángà'i éno máa, «Ye me Bìndi-Mbíri lá.»

21 Káa ndâ bu-Mbíri tí nó gii 'vee yí káká'i máa, «Má éno, wò a Èlìjà tí nó táánò tí mbe 'dòkò có mì Mbíri nó wàà?»

Káa Jòvànì gii 'visi có jì ndú máa, «Ye me Èlìjà tí nó delè lá.»

Bà ta'ò ñinó, ndâ bu-Mbíri tí nó gii 'vee Jòvànì máa, «Wò 'ví dù a gbolò mbe 'dòkò có mì Mbíri tí nó náa Mòze dígíséé ci ndâ ká gù ndoo máa Mbíri bà tuu yí jì ndú nó wàà?»

Káa Jòvànì gii 'visi có jì ndú máa, «Ngé lá! Ye me yí lá.»

22 Ndâ bu-Mbíri tí nò gii 'vee Jòvání máa, «À má éno, wò a 'di? Tacó ze má dele ta ndi ze ya gí 'bá, wàa ze 'ví 'dè ta ndi kòcò lo ji ndâ 'duù tí nó mbe tuu ze nô, ze dele ndi ze ya gí bà 'dè có ji ndú éno máa, wò a 'di?»

23 Káa Jòvání gii 'visì có ji ndú máa, «Ye a 'duù tí nó náa Ìzáyà tí mbe 'dòkò có mì Mbíri dígíséé 'dè kòcò ta wotí mì Mbíri gítí wó máa, <Kòcò 'duù kù kò-kò gbí kángáá nga ngoò, máa, yo bàkà kpokèjì mì Mbe tí yo jáá nô.> »

24 À ta o tí nò tuu ndâ bu-Mbíri tí nò ya tí ji Jòvání a ndâ mbe kpolo tí tàkù mì ndâ Jùdéyà.

25 Tacó éno, ndú gii 'vee Jòvání máa, «Wò me Bìndi-Mbíri lá, wò me Èlìjà lá, wò delè me mbe 'dòkò có mì Mbíri tí nó mì Mòze náa yí 'dè có gítí wó nó ká lá. À má éno, wò kù caka tí ndâ 'duù tacó yè?»

26 Káa Jòvání gii 'visì có ji ndú máa, «Ye kù caka tí ndâ 'duù ta ngo, káa, 'bí 'duù kpónó kù rò tíyò kuu gbí òkò tí yo nò káa yo ò yí ni lá, 27 ká bà gii gí gí tàkò ye. Yí a 'duù mbe me gbolò ndii ye tí ña ñinó náa à kpètí káa bà dù tí vòó mbe kù njaanga tàtà 'do tí kò wó sínò, ye bà 'de wotí tí ye gítí wálá.»

28 Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdéyà tuu ndâ bu-Mbíri mì ndú nò ji Jòvání si yí gbí gbata Bètáníyà a tìto Jòròdáníyà kù caka tí ndâ 'duù.

29 Jòvání mà gii zeke'o ta 'bí yé á bìndi bà 'dè nje mì ndú ta ndâ bu-Mbíri mì ndâ Jùdéyà nò, yí gii ò Jézù kèjì gí mì wó. Bìndi yí gii tùbà tí Jézù ji ndâ 'duù máa, «Yo ò 'Viì-rómbo-mì-Mbíri, tí mbe toṛo ndâ vò i 'do muu to tí nó, zò! 30 Nìzò a

yí tí 'duù tí nó náa ye kù 'dè có gítí wó máa, <'Bí 'duù, tí gbolò 'duù mbe ndii ye gí, á kèjì tàkò ye> nó ká zò. Yí me gbolò ndii ye gí, tacó yí sàà kù 'vala kùro o bà jò ye. ³¹ Ye táánò sàà ò yí ni tí 'duù tí nó náa Mbířì tuu yí nó lá, káa à gii tuu ye, máa, ye dù tí mbe caka tí ndâ 'duù, tacó wàa, ye 'ví tù ta bà tí wó ji ndâ Ìzìrìyèlì.

³² «Ye táánò ò Bèri-mì-Mbířì kù gí 'do gbířì go kùlè nò, kù gí gí bà o mí muu wó. ³³ Ye táánò ta o tí nò ò yí ni lá. Káa a 'duù tí nó mbe tuu ye, máa, ye caka tí ndâ 'duù ta ngo nó, ká gii túbà tí wó ji ye máa, <'Duù tí nó náa wò bà ò Bèri-mì-Mbířì kù gí 'do gbířì ndířì gí muu wó nó, a 'duù tí nò ká bà gí gí bà caka tí ndâ 'duù ta Bèri-mì-Mbířì nó ká nò.> ³⁴ Káa ye gii ò Bèri-mì-Mbířì gí 'do gbířì gí muu 'dakò tí zó gí. À má éno, ye kpónó kù yù nó a gbí wó ji yo máa, yí a 'Vii-mì-Mbířì.»

Ndâ mbe dù tí ndâ kpédélé mbe tala có mì Jézù

³⁵ Ta 'bí yé, si ndâ Jòvànì kù rò tíyò ta ndâ 'bí mbe tala có mì wó sósò'ò ta 'dè'o, ³⁶ Jòvànì gii ò Jézù kù ndii ta nó. Yí gii zeke Jézù ngbóó, bìndi yí gii túbà tí wó ji ndâ mbe tala có mì wó tí nó náa ndú kù rò tíyò ta ndú nó, máa, «Yo ò 'Vii-rómbo-mì-Mbířì ta nó zò.»

³⁷ Ndâ mbe tala có mì Jòvànì nò mâ gii 'di có tí nò náa yí 'dè ji ndú nò, ndú só gii njè nó ya gí bà řu ndi Jézù. ³⁸ Jézù mâ gii 'vìsì tí wó, yí mâ gii ò ndú, yí gii 'vee ndú máa, «Yo kù pà a yè?»

Káa ndú gii 'vìsì có ji Jézù máa, «Rábi» (gbí máa, Mbe nìbà i), «Wò kù dù ngò?»

³⁹ Káa Jézù gii 'visì có ji ndú máa, «Yo gí gí bà ò .» Ndú bà-i-nò gii ya ta sè ɾi-'dê'o tí nó gí bà ò bàndò mì Jézù.

⁴⁰ 'Bí 'duù gbaànjé 'do gbí òkò tí ndâ mbe tala có mì Jòvání mbe ya gí bà ò bàndò bà dù Jézù nò a Àndèréyà, tí ná'vindí Sìmonè Piyétòrò.

⁴¹ Àndèréyà mâ gii ò bàndò bà dù Jézù gî, yí gii dele ndi wó ya gí bà pà bà tí ná'vindí wó Sìmonè, yí mâ gii 'de yí gî, yí gii 'dè có ji yí máa, «Ze 'de Bìndi-Mbírì gî!» ⁴² Bìndi yí gii 'daka Sìmonè ya tí ji Jézù.

Jézù mâ gii ò Sìmonè, Jézù gii zeke Sìmonè ngbóó, bìndi yí gii 'dè có ji yí máa, «Wò a Sìmonè tí 'vii mì Jòvání, káa ngú ɾè lo kpónó bà dù a Kéfà,» (gbí máa, Piyétòrò, gbí máa, Duù).

⁴³ Ta yé bìndi bà 'de tí ndâ Jézù ta Sìmonè Piyétòrò, Jézù gii 'de 'bí 'dakò ta ɾè wó a Filípò, si Jézù bàkà có gítí bà njè nó 'do tàbè'dè Jòròdáníyà tacó bà ya gí Gáliléyà cee gî. Jézù gii tè'é tí Filípò máa, yí gí gí bà ɾu ndi yì. ⁴⁴ Filípò delè káa 'duù Bètìsàyídà go ndâ Àndèréyà ta Piyétòrò.

⁴⁵ Filípò mâ gii 'de 'bí 'dakò ta ɾè wó a Nàtànìyélè, yí gii 'dè có ji Nàtànìyélè máa, «Ze 'de 'duù tí nó náa Mòze táánò cu có gítí wó mí gbí wáràgà mì wó nó gî, 'duù tí nó náa ndâ mbe 'dòkò có mì Mbírì táánò cu có gítí wó mí gbí wáràgà mì ndú nò. ɾè wó a Jézù, tí 'vii mì Jùzépè mbe gí 'do Názàrètì.»

⁴⁶ Káa Nàtànìyélè gii 'vee Filípò máa, «A ɲa tó i yè jé ká gí 'do Názàrètì?» Káa Filípò gii 'visì có ji Nàtànìyélè máa, «Gì gí bà ò yí ta ɾo lo.»

⁴⁷ Ndâ Filípò ta Nàtànìyélè bà-i-nò gii njè nó kú ya gí mì Jézù. Jézù mâ gii nò Nàtànìyélè kèjì gí mì wó, yí gii 'dè có ji yí máa, «À gbúú-gbuu zó a Ìzìrìyélì gbí dù Ìzìrìyélì ta tìrì gbí yì wó wálá ká kèjì zô.»

⁴⁸ Nàtànìyélè mâ gii 'di có tí nò náa Jézù 'dè nò, yí gii 'vee Jézù máa, «Wò nò ye ni ta yè?»

Káa Jézù gii 'visì có ji yí máa, «Ye kùtáa nò wò kú ki tí lo to tà mù-mbiigá á kùro o bà ya Filípò gí bà tè'é tí lo.»

⁴⁹ Nàtànìyélè bà-i-nò gii 'visì có ji Jézù máa, «Mbe nìbà i, wò a 'Viì-mì-Mbírì! Wò a gbolò gba mì ndâ Ìzìrìyélì!»

⁵⁰ Káa Jézù gii 'visì có ji Nàtànìyélè máa, «Wò ùnje éno máa, ye a 'Viì-mì-Mbírì, tí gbolò gba mì ndâ Ìzìrìyélì, ká tacó náa ye 'dè có ji wò máa, ye kùtáa nò wò kú ki tí lo to á tà mù-mbiigá gí nò. Káa wò bà gii nò ndâ 'bí i mbe me kpo-kpò ndii nìno gí. ⁵¹ Ye kú 'dè có ji wò ta yúco máa, wò kèjì gí bà nò njekèjì gbírì njaanga tí gí, bìndi ndâ basìlì mì Mbírì kú wùkù to ya gí yaà, gí gí to, ya gí yaà, gí gí to, muu 'Viì-mì-'Dakò.»

2

Jézù ya gí bándò bà kò nì gbí gbata Kánà

¹ À bàkà bìndi bà tè'é tí ndâ Filípò ta Nàtànìyélè mì Jézù káa sili ta'ò, bìndi 'bí 'dakò gbí gbata Kánà, gbí to Gàlìléyà, gii ko nì mì wó gí 'bá. Màrìyà tí nawu Jézù ta o tí nò kuu bándò bà ko nì tí nò. ² À delè gii tè'é tí ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó gí bà ko nì tí nò gí.

³ Pe nèbíti mâ gii cee 'do mì ndâ mbe kò niì gî, nawu Jézù gii 'dè có ji yí máa, «Pe mì ndú wálá.»

⁴ Káa Jézù gii 'visì có ji nawu wó máa, «Káa wò 'dè ji ye máa ye 'ví bàkà tí a yè, ndi lo niì? O mì ye gí kálásê.»

⁵ Nawu Jézù bà-i-nò gii 'dè có ji ndâ 'duù tí nó mbe kù bàkà nèté bàndò bà ko niì nó máa, «Yí má 'dè có ji yo, yo 'ví ndii muu có mì wó nò lá.»

⁶ Ta o tí nò ndâ 'bí kpo-kpò ká'i-ngo vò-nje gbaànjé 'do tí díí, náa gbèe kù te go jú-kàrà-ngo vò ta nje tí, kuu mì ndâ 'duù tí nò á bàndò bà ko niì nò. Nèté mì ña ndâ kpo-kpò ká'i-ngo tí nò gbí tàkìì mì ndâ Jùdèyà a bà cu ngo mí gbí ndú tacó bà caka bèjò.

⁷ Jézù bà-i-nò gii 'dè có ji ndâ 'duù tí nó mbe kù bàkà nèté bàndò bà ko niì nó máa, «Yo cu ngo yeke ndâ kpo-kpò ká'i tí nò gî.»

Ndâ 'duù tí nó mâ gii bàkà go có tí nò náa Jézù 'dè ji ndú nò gî, ⁸ Jézù gii 'dè có ji ndú máa, «Yo cu 'bí ngo tí nò náa yo yee mí gbí ndâ kàrà nò ji 'duù tí nó mbe kù njèè i-zó-zò nò.»

⁹ Ndâ 'dakò tí nò gii cu ngo tí nò náa ndú yee mí gbí kàrà nò ya tí ji 'duù tí nó mbe kù njèè i-zó-zò nó go có mì Jézù nò. Yí mâ gii tee mítí nje wó, ñinó a pe ká nò! Káa yí ñò 'dóó kpokèjì tí nó náa pe tí nò gí 'do tí nó lá. Á káa ndâ 'duù tí nó mbe yòò ngo mí gbí ndâ kpo-kpò kàrà-ngo tí nó ká 'di gbí có tí nò.

Mbe njèè i-zó-zò bà-i-nò gii tè'é tí 'dakò tí nó náa à kù ko niì mì wó gí 'bá nò. ¹⁰ Bìndi yí gii 'dè có ji yí máa, «Ndâ 'duù ta o i 'dáá gí kù njèè kùro a pe ñinó mbe me gó ngé waa gí nò. Yì ndâ

wiři má ye gî, ndú gii njèè pe ñinó mbe me gó dúú-dúú lá nó 'do ndii. Káa wò gii kpolo tí pe ñinó mbe me gó ngé waa gî nó yee tí kpónó.»

¹¹ Jézù bàkà kpédélé serè mì wó nò mí gbí gbata Kánà á Galiléyà, tacó wàa ndâ 'duù 'ví ñò ta wotí mì yì. Ndâ mbe tala có mì wó gii ùnje gítí wó dú ta yúco gî.

Jézù mòkò ndâ mbe mà 'velè 'do gbí ndùgù 'bá-Mbíri gí sè

¹² Ndâ Jézù ta nawu wó, ta ndâ ná'vindí wó, gii njè nó 'do bàndò bà ko niì ya gí bà bàkà làmbu sili mí gbí gbata Kàpàrànáwùmù.

¹³ Jézù mà gii ñò kùro o bà bàkà tàkìì mì o bà Ndi-ta-muu-ndâ-Ìzìriyèlì-mì-Mbíri dooko gî, ndú gii njè nó ta ndâ mbe tala có mì wó 'do gbí gbata Kàpàrànáwùmù, tacó bà ya gí bà bàkà gbolò o tí nò mí Jèrùzàlémè. ¹⁴ Ndú mà gii yee kà, ndú gii 'de ndâ 'duù 'visì gbí ndùgù 'bá-Mbíri tí 'dóo i mì ndú gî. Ndú 'de ndâ mbe kù mà ndâ mò'dú, ta ndâ rómbo, ta ndâ kùlè, ta ndâ mbe kù 'visì gùrúsù, 'vìrímó-'vìrimo gbí nèté.

¹⁵ Jézù mà gii ñò éno, yí gii je nji wú, bìndi yí gii gbì ta ndâ 'duù tí nò, ta ndâ nò mì ndú, mòkò 'do gbí ndùgù 'bá-Mbíri á gí sè. Yí gii 'buku ndâ tàràbézà mì ndâ mbe kù 'visì gùrúsù mí to, ta bà vaka ndâ gùrúsù mì ndú vóro-voro, vóro-voro, ta to. ¹⁶ Bìndi yí gii do mítí ndâ mbe kù mà ndâ kùlè máa, «Yo kaa ndâ kùlè mì yo nò 'do bà-i-nó gî! Yo káká'i 'ví bàkà ñukàtìì mì Bu ye tí bàndò bà mà 'velè mì yo lá!»

¹⁷ Ndâ mbe tala có mì Jézù mà gii ñò ña i tí nò náa yí bàkà ta ndâ mbe mà 'velè gbí ndùgù

'bá-Mbířì nò, mbí ndú bà gii 'va tí có tí nó á gbí wáràgà mì Mbířì máa, «Ye bà cì ká muu 'bá mì lo!» nò.

¹⁸ Káa ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà ñìndi ndú gii yuu tí ndú mí gbí có tí nò ta bà 'vee gbí nje Jézù máa, «Ze 'ví ñò ni mítí ña yè máa, áá mì lo a yúcó tacó bà bàkà ña i tí nò kpónó náa wò bàkà nò?»

¹⁹ Káa Jézù gii 'visì có ji ndú máa, «Yo ki'viki 'bá-Mbířì tí nó gí to, wàa ye bà bì ndí mí tíyò á gbí sili ta'ô.»

²⁰ Káa ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà gii 'vee yí máa, «Áá táánò bì 'bá-Mbířì tí nó mí tíyò gbí ndoò zi'duù-só-nje vô nje-vô gbaànjé, káa wò kèjì gí bà bì ndí gbí sili ta'ô?»

²¹ Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà ta o tí nò ñìndi ndú kù kořo có a i gítí cèè 'bá-Mbířì tí nó, keelá, Jézù kù ni a 'bá-Mbířì tí nó tí dìi wó nò. ²² Mbí ndâ mbe tala có mì Jézù gii 'va tí có tí nò náa yí 'dè gítí bà bì ndi 'bá-Mbířì á gbí sili ta'ô nò a i bìndi bà 'vala ndi Jézù 'do gbí muu'dú wó. Bìndi à ngbíí nò a o bà gii ùnje mì ndú á gítí ndâ có tí nó á gbí wáràgà mì Mbířì, ta có tí nò náa Jézù 'dè nò.

²³ Ndâ 'duù me mbè, mbe ñò ndâ seřè tí nó náa Jézù bàkà gbí ndâ sili bà dù yí á Jèrùzàlémè ta o bà Ndi-ta-muu-ndâ-Ìzìrìyélì-mì-Mbířì nó, gii ùnje gítí Jézù gí. ²⁴ Káa Jézù tee njembí wó gítí có mì 'bí 'duù gbí òkò tí ndú gbaànjé lá, tacó yí ñò ndú 'dáá gí ni gí. ²⁵ Tacó éno, gbí nderè bà 'vee 'bí 'duù mì wó máa yí 'dè gbí ndú ji yì nò wálá, tacó yí 'di gbí ndâ 'duù muu to tí nó ngé cee gí.

3

Ndâ Jézù ta 'bí mbe kpolo tí tàkù mí ndâ Jùdéyà

¹ Ta 'bí o gbaànjé 'bí 'dakò tí mbe kpolo tí tàkù mí ndâ Jùdéyà, delè tí kpo 'duù gbí ngbàngà mí ndú, ta rẹ wó a Nìkòdémò, ² gii ya gí mí Jézù ta bèbìlì gbí kóó, bìndi yí gii 'dè có jì yí máa, «Mbe nìbà i, ze ọ̀ wò tí mbe nìbà i mbe gí 'do mí Mbírì nì gí. Tacó 'bí 'duù bà 'de wotí bà bàkà ndâ ọ̀ ndâ kpo-kpò i tí nó náa wò kù bàkà nó wálá, sè káa ọ̀nó à má káa Mbírì ká tàkò 'duù tí nó.»

³ Káa Jézù gii 'visì có jì Nìkòdémò máa,
«Ye kù 'dè có jì wò ta yúcó máa,
à má kpò gbí ndi bà jò 'duù lá,
'duù tí nó bà dù tí bòò-gba mí Mbírì wálá.»

⁴ Káa Nìkòdémò gii 'vee Jézù máa, «Áá bà kpò gbí ndi bà jò kpo 'duù káká'i ée? Yí bà 'de kpokèjì bà dele ndi wó ya gí gbí yì nawu wó wàa à 'ví jò ndi wó tí dó 'viì 'do kòtí 'di?»

⁵ Káa Jézù gii 'visì có jì Nìkòdémò máa,
«Ye kù 'dè có jì wò ta yúcó máa,
à káa ọ̀ 'duù ọ̀nó náa à caka tí wó gí,
tí ọ̀ 'duù ọ̀nó mbe 'di có mí Bèrì-mì-Mbírì
gí nó,
ká bà dù tí Bòò-gba mí Mbírì.»

⁶ A ndâ bu 'duù ta nawu 'duù ká jò 'duù,
káa, a Bèrì-mì-Mbírì ká je wotí bà dù tí 'duù
mí Mbírì jì 'duù.

⁷ Njembí lo 'ví mù gítí có tí nó náa ye 'dè jì wò
énó nó máa, à 'ví jò ndi lo tí ọ̀ nó lá.

⁸ Tacó ndâ 'duù ọ̀nó náa Bèrì-mì-Mbírì je wotí
bà 'vala go có mí Mbírì jì ndú gí nó,
go pípìrì náa wò kù 'di káa wo bà pí yí,

káa wò bà ni bà cu 'bì lo gbúú-gbuu mítí 'bí to,
 máa, <Nô! Pípìrì kù pì 'do nô!> nò wálá.
 Wó delè bà ni bà cu 'bì lo gbúú-gbuu mítí 'bí to,
 máa, <Pípìrì kù pì gítí nó!> nò wálá.»

⁹ Káa Nìkòdémò giì 'vee Jézù máa, «Gbí có mì lo nò máa yè?»

¹⁰ Káa Jézù giì 'visì có jì yí máa, «Wò tí gbolò mbe nìbà i mì ndâ Ìzìriyéì delè ò ndâ i tí nò nì lá?

¹¹ Ye kù 'dè có jì wò ta yúcó máa,
 ze kù 'dè có ká gítí ndâ i ònó náa ze ò ndú nì gí nò.

Ze delè kù 'dè có ká gítí ndâ i ònó náa ze ò ndú ta ọ ze gí nò.

Kpètí ká éno, ndâ 'duù mì yo biya bà 'di ndâ có tí nó náa ze 'dè jì yo gítí ndâ i ònó náa ze ò ta ọ ze nó gí.

¹² Yo má biya bà 'di có tí nó náa ye 'dè jì yo gítí ndâ i muu to tí nó nó gí,
 yo bà ùnje gítí có ònó náa ye bà 'dè jì yo gítí ndâ i ònó gbíri nó ta ọ kpokèjì ngàyi?

¹³ 'Bí 'duù muu to tí nó gbaànjé jé mbe 'dò kò wó mí gbíri wálá;
 à káa 'Viì-mì-'Dakò, tí mbe gí 'do gbíri.

¹⁴ Mbíri bà te 'Viì-mì-'Dakò gí yaà mí kùro ndâ 'duù go bà te cè tí kpoo tí nó náa à du 'do tí lè nó mì Mòze gí yaà mí kùro ndâ 'duù gbí kángáá nga ngoò,

¹⁵ tacó wàa ndâ mbe ùnje gítí wó 'dáá gí 'ví 'de ta 'válá ònó mbe cee lá nò.

¹⁶ Tacó Mbíri zè ndâ 'duù muu to tí nó nìkì ngé ma.

Tacó éno, yí gii je gbèe 'Viì mì wó ji ndú.

Mbíri je gbèe 'Viì mì wó ji ndâ 'duù,
tacó wàa, ndâ 'duù ñinó mbe ùnje gítí wó nó
'ví gírì'o lá.

Ndú delè 'ví 'de ta 'válá ñinó mbe cee lá nò.

¹⁷ Mbíri tuu 'Viì mì wó gí muu to tí nó me tacó
bà waa có mítí ndâ 'duù lá.

Yí tuu yí a i tacó bà 'vala ndâ 'duù.

¹⁸ Mbíri bà waa có mítí ndâ 'duù ñinó mbe ùnje
gítí 'Viì-mì-'Dakò gî nó wálá.

Káa 'duù ñinó mbe biya bà ùnje gítí gbèe 'Viì-
mì-Mbíri ta 'bí 'viì go yí mì Bu wó wálá nó
gî nó 'va tí to sàà gî.

¹⁹ Mbíri bà waa có mítí ndâ mbe ngbútù ta nderè
énó máa,
ngba'o gî gí muu to tí nó gî,
káa à gii ñikì tí ndâ 'duù a bà kpoko tí ndú
ta ndi gbí 'dí'di'o.

Ndú biya bà dù gbí ngba'o gî,
tacó ndú ta o 'dáá gî kù bàkà káa ndâ vò i.

²⁰ À dú káa yúco máa,
ndâ mbe bàkà vò i 'dáá gî kù sogo ngba'o,
tacó à tí ndú a gúku, máa,
ndâ 'duù bà ñò ña ndâ vò i tí nó náa ndâ yì
kù bàkà nò.

²¹ Káa a ndâ mbe 'vala ta yúco ká kù co gí gbí
ngba'o,
tacó wàa, ndâ 'duù 'ví ñò ta ndâ i tí
nó náa ndâ yì bàkà ta rẹ̀ mì Mbíri nó
ngbárángà'i.»

Ndâ Jézù ta Jòvání tí mbe caka tí ndâ 'duù

22 Ta o tí nò ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó gii 'bìtá bà nò ta ndi gbí ndâ to á sè 'do gbí ndâ gbata gbí to Jùdéyà. Ndú dù gbí ndâ nó tí nò ta làmbu kòndi o, kù caka tí ndâ 'duù. 23 Jòvání tí mbe caka tí ndâ 'duù òndi wó ta gbèe o tí nò kù dù tí 'bí bàndò ta ngo gèjèè kuu tí , náa à kù nì mítí a Àyìnónì, á dè ta gbata Sàlímì, kù caka tí ndâ 'duù delè, 24 á kùro bà zèè yí tí Jòvání tí mbe caka tí ndâ 'duù mí gbí zàa.

25 Ta 'bí o gbaànjé, ndâ 'bí mbe tala có mì Jòvání tí mbe caka tí ndâ 'duù gii tò kponje ta 'bí Jùdéyà gítí có bà bàkà i tí ngbáràngà i. 26 Bìndi ndâ mbe tala có mì Jòvání tí mbe caka tí ndâ 'duù gii ya gí mì wó, bìndi ndú gii 'dè có ji yí máa, «Mbe nibà i, ze 'di có éno máa, 'dakò tí nó táánò náa yo ta yí ngéé tito Jòròdáníyà nó, 'dakò tí nó náa wò táánò túbà tí wó ji ndâ 'duù máa, yí a 'Viì-rómbo-mì-Mbíri nó, kpónó kù caka tí ndâ 'duù, káa ndâ 'duù 'dáá gí kù kaa ya gí mì wó.»

27 Káa Jòvání tí mbe caka tí ndâ 'duù gii 'visì có ji ndâ mbe tala có mì wó máa,

«À má me Mbíri ká wu i ji 'duù lá,
yí gí bà dù tí mbe i tí nò wálá.

28 Yo 'di có tí nó náa ye táánò 'dè ji yo éno máa,
<Ye me Bìndi-Mbíri lá,
ye a 'duù tí nó náa à tuu yí túú-tuu gí kùro
wó> nó ta tù yo gí.

29 Ngú nì ta o 'dáá gí ká ta ọ̀ ngú 'dakò mì wó
mbe kù kò yí nò.

Kpétí ká éno,

tàkòcò kómbe 'dakò tí nó mbe kù kò ngú nì
nó ta o 'dáá gí ká pétékè'i gítí bà 'di kòcò

ndâ kómbe wó kù 'dè nje ta ngú nù mì wó
ta líkí'o tí ndú.

Na líkí'o tí nò kpónó kuu tí ye.

Tàkòcò ye kpónó peteke ngé tè gî.

³⁰ Wotí mì wó má kù ya gí yaà,
wotí mì ye kù dele gí to.

³¹ 'Duù tí nó mbe gí 'do yaà nó me gbolò ndii ndâ
'duù 'dáá gî.

Káa 'duù ñinó náa à jò yí mí muu to tí nó nó a
'duù mì to tí nò.

Yí delè kù 'dè có ká gítí ndâ i muu tó tí nò.

³² Bìndi 'duù tí nó mbe gí 'do gbíṛì nó
kù 'dè có ká gítí ndâ i ñinó náa yí ñò ndú
gbíṛì nò.

Yí delè kù 'dè káa ndâ có ñinó náa yí 'di 'do gbíṛì
nò.

Ndâ 'duù kpèti má ùnje gítí có mì wó lá,

³³ 'duù ñinó mbe ùnje gítí có mì wó gî nó
ùnje gí máa,
ndâ có mì Mbíṛì a yúcó.

³⁴ Tacó 'duù tí nó náa Mbíṛì tuu yí nó kù 'dè a
ndâ có mì Mbíṛì.

Tacó Mbíṛì je Bèṛi mì wó tí Mbíṛì ji 'duù tí nó náa
yí tuu yí nò túkà'i.

³⁵ Bu 'Viì zè 'Viì ñikì ma.

Yí gù kaa ndâ i 'dáá mí 'bì 'Viì gî.

³⁶ 'Duù mbe 'di có mì 'Viì gî
bà 'de 'válá ñinó mbe cee lá nò.

Káa, 'duù ñinó mbe biya bà 'di có mì 'Viì gî nó
jé gí bà 'de 'válá ñinó mbe cee lá nó wálá,
tacó yí kù 'vala gbí kpo-tàkòcò mì Mbíṛì.»

4

Ndâ Jézù 'de tí ndú ta 'bí nìi Sàmàriyà muu gùù ngo

¹ Jézù gii 'di gî máa, ndâ mbe kpolo tí tàkìi mì ndâ Jùdáyà nò ni gî máa, muu ndâ mbe tala có mì yì me mbè ndii muu ndâ mbe tala có mì Jòvànì tí mbe caka tí ndâ 'duù gî, káa yì delè kpòò kù caka tí ndâ ngú 'bí, ² à má ta bà 'dè ta yúcó, Jézù táánò caka tí ndâ 'duù lá, a ndâ mbe tala có mì wó ka kù caka tí ndâ 'duù.

³ Yí nje nó ta ndâ mbe tala có mì wó 'do Jùdáyà tacó bà ya gí Gáliléyà, ⁴ có tí kpokèjì tí nó mbe có gbí to Sàmàriyà nò. ⁵ Ndú mâ gii yee gbí njí tí nó náa Jàkóbè dígísèé je tí mbèlè ji 'viì mì wó Jùzépè, á dè ta gbata Sikàrà gbí to Sàmàriyà nó, ⁶ Jézù gii ki tí wó to ta sé nó á muu 'bí gùù ngo, náa à kù nì mítí a Gùù ngo mì Jàkóbè, á gbí njí tí nò, si ò dè gítí bà gí gbúru.

⁷⁻⁸ Jézù mâ gii zeke'o, yí gii nò 'bí nìi tí jú Sàmàriyà mbe gí tacó bà ja ngo, si ndâ mbe tala có mì Jézù kaa 'dáá ya gí bà sè i-zó-zò gbí gbata gî. Bìndi Jézù gii yù ngo 'do tí nìi tí nò, máa, «Cu 'bí ngo mì lo nò je, wàa ye 'ví njù gi.»

⁹ Káa nìi tí nò gii 'vee Jézù máa, «Jìnò a wò tí Jùdáyà ká kù yù ngo 'do tí ye tí jú Sàmàriyà?» Nii tí nò 'vee ò 'vé tí nò mítí Jézù tacó ndâ Jùdáyà gbí ndâ o tí nò si ndâ 'duù Sàmàriyà tí i ngé gí lá.

¹⁰ Káa Jézù gii 'visì có ji nìi tí nò máa, «Wò kùtáá má nò i-nambeè tí nó náa Mbíri kù je ji ndâ 'duù tí nó ní-ni, wò delè kùtáá má nò 'duù tí nó mbe kù yù ngo njú-njú 'do tí lo nó ní-ni,

a wò kùtàá ká bà yù ngo 'do tí wó,
 bìndi yí kùtàá bà je ngo tí nó mbe kù 'vala
 ndâ 'duù nó ji wò gí.»

¹¹ Niì tí nò bà-i-nò gii 'visì có ji Jézù máa, «I bà ja ngo mì lo wálá, kpo 'duù, káa tà guu ngo tí nó me 'dú ngé. Wò bà 'de ngo tí nó mbe kù 'vala ndâ 'duù náa wò bà je ji ye nò 'do kòtí 'di? ¹² Gbí ña có mì lo nò máa, wò a gbolò 'duù ndii gu ze tí nó tí Jàkóbè nó gí? Jàkóbè tí nó táánò tí mbe duu gùù ngo tí nó náa ndú ta ndâ 'viì mì wó, ta ndâ i-kó-ko mì ndú, njù kpòò, bìndi ndú gii jee ji ze nô?»

¹³ Káa Jézù gii 'visì có ji niì tí nò máa,
 «'Duù má njù ngo 'do gbí gùù ngo tí nó,
 go ngo bà bàkà yí káká'i gí.

¹⁴ Káa go ngo bà bàkà 'duù mbe njù ngo gbí 'bì
 ye káká'i wálá.

Ngo tí nò bà dù gbí yì wó go ngo mbe kù 'va gbí
 pù co gbí ndoò.

Ngo tí nò bà 'vala yí dúú bà ya tí .»

¹⁵ Niì tí nò mâ gii 'di có tí nò náa Jézù 'dè ji yí nò, yí gii 'visì có ji Jézù máa, «Cu 'bí ña ngo tí nó náa wò kù 'dè có gítí nò ji ye, tacó wàa go ngo 'ví bàkà ye káká'i lá. Delè tacó wàa, ye 'ví gí gí bà ja gùù ngo tí nó káká'i lá, bu ye.»

¹⁶ Káa Jézù gii 'visì có ji niì tí nò máa, «Ya gí bà tè'é tí 'dakò mì lo, wàa yo 'ví gí ta yí gí bà-i-nô.»

¹⁷ Káa niì tí nò gii 'visì có ji Jézù máa, «'Dakò mì ye wálá.»

Jézù bà-i-nò gii 'visì có ji yí máa, «Wò 'dè a yúco máa, 'dakò mì lo wálá. ¹⁸ Tacó wò táánò kò ndâ 'dakò vô, káa 'dakò tí nó kpónó náa yo kuu

'bá ta yí nó me 'dóó 'dakò mì lo lá. Có mì lo me 'véřè lá.»

¹⁹ Niì tí nò mâ giù 'di có tí nò náa Jézù 'dè ji yí nò, yí giù 'visì có ji yí máa, «Ye kpónó ò ni gí máa, wò a mbe 'dòkò có mì Mbírì, bu ye. ²⁰ Káa ndâ ká gù ze tí ndâ Sàmářiya dígísèé kù bàkà i-Mbírì mí pí gú tí nó mì ze nô. Káa yo tí ndâ Jùdèyà máa, gbèe bándò bà bàkà i-Mbírì 'ví dù ká gbí gbata Jèrùzàlémè cuki. Yúcó bándò kpónó 'ví dù a òndi ndâ 'di?»

²¹ Jézù bà-i-nò giù 'visì có ji niì tí nò máa, «Ûnje gítí có tí nó náa ye kù 'dè ji wò nô, niì. 'Bí o wúnò ká kèjì náa yo bà bàkà i ji Bu ye mí pí gú mì yo nó wálá; yo delè bà bàkà i mí Jèrùzàlémè wálá.

²² Yo tí ndâ 'duù Sàmářiya ò Mbírì tí nó náa yo kù bàkà i ji yí nó ni lá.

Káa ze tí ndâ Jùdèyà ò Mbírì tí nó náa ze kù bàkà i ji yí nó ni gí.

Tacó 'duù tí nó tí mbe 'vala ndâ 'duù nó gí a i 'do mì ze tí ndâ Jùdèyà.

²³ Káa o tí nò ká kèjì, à má ta bà 'dè ta yúcó, o tí nò gí sàà gí,

náa ndâ cèe mbe bàkà i-Mbírì bà giù bàkà i ji Bu ye ta njembí ndú, ndú delè bà bàkà i ji yí ta yúcó.

Tacó òndò a òa ndâ 'duù tí nó náa Mbírì tí Bu ye kù dù ta go ndú máa ndú 'ví dù tí ndâ mbe bàkà i ji yí nó.

²⁴ Mbírì a Bèri;

à má éno, ndâ mbe bàkà i-Mbírì 'ví bàkà ta wotí mì Bèri mì wó tí Mbírì,

ndú delè 'ví bàkà ta yúcó.»

²⁵ Káa niì tí nò gii 'vìsì có ji Jézù máa, «Ye nò ni gí máa, Màsíyà (gbí máa, Bìndi-Mbíri) kpónó kèjì, yí má gí gí, yí bà 'dè gbí ndâ có 'dáá gí ji ndâ 'duù.»

²⁶ Káa Jézù bà-i-nò gii 'vìsì có ji niì tí nò máa, «Ye tí mbe kù 'dè có ta wò nó a 'duù tí nò, tí Bìndi-Mbíri nò.»

²⁷ 'Do bà-i-nò ndâ mbe tala có mì Jézù gii dele ndi ndú 'do bà sì i-zó-zò gí. Ndú má gii 'de ndâ Jézù kù 'dè nje ta niì tí nò, nje ndú 'dáá gí gii 'dèè gí. Káa gbèè 'bí 'duù gbí òkò tí ndú mbe 'vee Jézù máa, «Yo kù 'dè a cèè nje yè ta jú Sàmáriyà tí nò?» nò wálá.

²⁸ Niì tí nò má gii nò ndâ mbe tala có mì Jézù gí gí, yí gii goonó mbálá-mbala ya gí gbí gbata, si kàrà ngo mì wó mí muu gùè ngo, bìndi yí gii ma ndâ 'duù máa, ²⁹ «Yo gí gí bà nò ña 'bí 'dakò tí nó gí! Yí yù gbí ndâ i tí nó náa ye bàkà gbí bà 'vala ye nó 'dáá gí gí sè gí. À 'ví dù nò a 'dakò tí nó tí Bìndi-Mbíri nó?» ³⁰ Káa ndâ 'duù gbí gbata má gii 'di ndâ có tí nò náa niì tí nò 'vanda ji ndú nó, ndú gii kaa ya gí mì Jézù.

³¹ Káa si niì tí nò kù ya gí bà kili ndâ 'duù gbí gbata tacó bà ya gí mì Jézù nò, ndâ mbe tala có mì Jézù kù yòòngò yí gítí i-zó-zò, máa, «Zò 'bí làmbu i, wàa wò 'ví nju ta ngo, mbe nìbà i.»

³² Káa Jézù gii 'vìsì có ji ndú máa, «I-zó-zò mì ye kuu bà ọo ye, káa yo nò ni lá.»

³³ Ndâ mbe tala có mì Jézù gii 'bìtá bà 'vee 'vé gbí òkò tí ndú máa, «À 'ví dù a 'bí 'duù ká 'ví gí ta i-zó-zò ji yí?»

³⁴ Káa Jézù gii 'vìsì có ji ndú máa,

«I-zó-zò mì ye a bà bàkà go có mì 'duù tí nó mbe tuu ye nò.

I-zó-zò mì ye a bà cee nèté mì wó.

³⁵ À tà káa yo ká kù 'dè có éno máa,
ndâ 'duù kù kili i 'do gbí njí á bìndi pì nà'ò
bìndi bà yee nji ña mí gbí guù le?

Yo zeke'o gbí njí lèè éno gi.

Ndâ i gbí njí yù sàà gî.

Ndú kù ù káa ndi o bà kili ndú.

³⁶ À kpónó kù ko mboo nèté mì mbe kù kili i 'do gbí njí ji yí.

Yí kù kili i tacó 'vala ñinó mbe cee lá nò.

Tàkòcò ndâ mbe kili i 'do gbí njí ta mbe njí só bà peteke ká peteke.

³⁷ Tacó có tí nó máa, «À rò njí a 'bí 'duù,
káa à giù kili i 'do gbí njí a 'bí 'duù nó» a yúco.

³⁸ Ye bà tuu yo máa, yo ya gi bà kili i 'do gbí njí.

Áá táánò me yo ká rò njí tí nó lá.

A ndâ 'bí 'duù tende ká mbu gítí .

Káa a yo ká bà giù là bàà gbí wu'o mì ndú.»

³⁹ Mbè ndâ 'duù Sàmáryà tí nó mbe kaa gi gí mì Jézù 'do gbí gbata tí nó náa niì tí nó kù 'vala gbí nò giù ùnje gítí Jézù ta njembí ndú 'do gbí có tí nó náa niì tí nó 'dè ji ndú ta rè Jézù máa, «Yí 'dè gbí ndâ i tí nó 'dáá náa ye bàkà gbí bà 'vala ye nó ji ye gî,» nò. ⁴⁰ Tacó éno, ndú mâ giù yee mì Jézù, ndú giù 'deke tí ndú ji yí, máa, yí dù á mì ndâ yì ta ndú gàà má kózò gî, wàa yí 'ví giù ndii . Bìndi Jézù giù ùnje gítí bà bàkà sili sósò'ò mí mì ndú.

⁴¹ Ndâ mbe 'di ndâ có mì wó gbí ndâ sili tí nó sósò'ò náa yí bàkà mí mì ndú nò me mbè giù ùnje

gítí wó ta njembí ndú. ⁴² Ndâ 'duù tí nò mbe ùnje gítí Jézù nò giì 'dè có ji nájú ndú tí nó mbe ya gí bà ma có tí Jézù ji ndú nó máa, «Ze kpónó ùnje gítí wó ta njembí ze dú, me ká gí tàkò có mì lo náa wò 'dè ji ze nó cuki lá. Ze ùnje gítí wó tacó ze 'di ndâ có 'do gbí nje wó ta tù ze gí. Ze delè giì nò ni gí máa, yí dú a mbe 'vala ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gí.»

Jézù 'vala 'viì mì 'bí gbolò 'duù

⁴³ Jézù mâ giì sì ndâ sili tí nó sósò'ò nó gí, yí giì 'bì ndi nó kú ya gí Gàliléyà. ⁴⁴ Yí 'dè ta nje wó sàà gí máa, «À te duù mítí mbe 'dòkò có mì Mbírì lá ká 'dóó 'bá mì ndú.» ⁴⁵ Káa, ndú mâ giì yee ta ndâ mbe tala có mì wó á 'dóó 'bá mì ndú Gàliléyà, ndú giì 'de ndâ i tende. Ndâ 'duù kà giì te wiří mítí wó ta banga tí. Tacó ndú nò ña ndâ i tí nó náa yí bàkà á Jèrùzàlémè si ndú kà ta o gbolò o nó gí.

⁴⁶ Gbí ndâ sili tí nó náa Jézù kuu tí gbí to Gàliléyà nò, yí giì co wiří ya gí gbí gbata Kánà, tí gbata tí nó náa yí 'visì ngo tí pe gbí ta o bà kò niì nò. 'Bí gbolò 'duù ta 'viì mì wó ta nò'o tí wó gbí gbata Kàpàrànáwùmù, á tí nó gbèè ri 'do Kánà, ⁴⁷ mâ giì 'di có éno máa, Jézù kuu gbí gbata Kánà, yí giì nje nó ya gí mì Jézù, bìndi yí giì 'deke tí wó ji yí máa, yí ya gí bà 'vala 'viì mì yí 'do gbí ku, tacó sè mì 'viì tí nó káa njembí wó.

⁴⁸ Káa Jézù giì 'visì có ji 'dakò tí nó máa, «'Bí 'duù jé mbe ùnje gítí ye gbí òkò tí yo wálá; yo kú gí gí mì ye ká tacó wàa ye 'ví bàkà ndâ kpo-kpò serè ji yo.»

49 Káa gbolò 'duù tí nò gii 'deke tí wó ji Jézù máa, «Ngo've tí lo a kùro bà ki njembí 'viì mì ye, kpo 'duù.»

50 Jézù bà-i-nò gii 'visì có ji yí máa, «Ya gí 'bá; 'viì mì lo bà 'vala gî.»

51 Gbolò 'duù tí nò bà-i-nò gii ùnje gítí có mì Jézù gî. Bìndi yí gii njè nó kú ya gí 'bá. Mâ gii zeke'o, yí gii 'de ndâ 'bí bòò mì wó kpokèjì kú ya gí tàkò wó ta banga ngú có ji yí máa, 'viì mì wó 'vala gî. 52 Gbolò 'duù tí nò mâ gii 'vee ndâ bòò mì wó nò máa, «Gbí diì 'viì tí nò 'bità bà nìkì ta o ngàyi?»

Káa ndú gii 'visì có ji yí máa, «Mboro tí nò 'bità bà cee 'do tí wó yáánó si ñi mò tí ká njí'dí éno.» 53 Gbolò 'duù tí nò gii òò ngé ni gî máa, ndâ 'duù tí nò ni ji yì nò gbúú-gbuu a o tí nó náa Jézù 'dè ta có ji yí máa, «'Viì mì lo bà 'vala gî,» nô. Tacó éno, ndú ta ndâ 'duù 'bá mì wó 'dáá gî gii 'bità bà ùnje gítí Jézù.

54 Nìno a bà só bà bàkà seṛè mì Jézù mí Gàliléyà. Yí delè bàkà seṛè tí nò ká bìndi bà gí yí 'do Jùdéyà.

5

Jézù 'vala 'bí mbe nò'o á Jèrùzàlémè

1 Jézù gii njè nó 'do Gàliléyà ya gí bà 'bí gbolò o gbí tàkii mì ndâ Jùdéyà á Jèrùzàlémè.

2 À kuu tí a 'bí dùgùù to ta ngo kuu gèjèè gbí, á seè 'bí njekèjì ndùgù bà ñi gí gbí gbata Jèrùzàlémè náa à kú nì mítí a Njekèjì-mì-ndâ-rómbo. Rè dùgùù to tí nò gbí có mì ndâ Jùdéyà a Bètizátà. 3 À tò ndâ ndùúrù vô mí rẹgbà dùgùù

to tí nò tacó tí ndâ 'duù ònó náa ku ki'viki ndú mí to gî nô, go ndâ mbe sú rò, ta ndâ mbe ku kò, ta ndâ 'duù ònó mbe gbege've mí to gî nô. Ndâ mbe ò'bù ta ndâ mbe ósú gii kili kpìrì'viì ta tà ndâ ndùúrù tí nò kù ù bà gbàngà ngo tí nò, ⁴ tacó 'bí ña o kuu tí náa basìlì mì Mbíri má dù gî, yí kù gí gí tà ngo tí nò kù gbàngà ngo. Káa kpédélé mbe nò'o ònó mbe ya gí tà ngo tí nò á bîndi bà gbàngà ngo mì basìlì tí nó kù co gí sè 'do tà ngo kà tí cèe 'duù ta sé'i tí wó káká'i wálá.

⁵ Jézù mà gii ya gí rẹgbà ngo tí nò, yí gii ò 'bí 'dakò ta nò'o tí wó kuu tísì. 'Dakò tí nò dù tísì ta ndoò dē gítí zi'duù-só. ⁶ Jézù mà gii zeke 'dakò tí nò, yí gii ò ká ngé ni gí máa, 'dakò tí nò dù gbí ña yé tí nò ta kòndi o. Jézù bà-i-nò gii 'vee yí máa, «À tí lo a go bà dù gbí diì lo òkì maa káká'i?»

⁷ Káa 'dakò tí nò gii 'visì có ji Jézù máa, «'Duù mbe te ye ya tí gí tà ngo galà si ngo kù gbàngà tí wálá, Bu ye. Káa ye má ja tí ye kpòò, ye má bà yee kà, ndâ mbe nambeè te 'duù mì ndú ya tí gí tà ngo sàà kùro ye gî.»

⁸ Jézù bà-i-nò gii 'visì có ji yí máa, «A gí yaà, wò 'ví te kpâ-sili mì lo, wàa wò 'ví nò nó!» ⁹ Má gii zeke'o, gbí diì 'dakò tí nò gii da mbó'vóó gí. Yí gii paṛa kpâ-sili mì wó, bîndi yí gii 'bità bà nò nó go có tí nò náa Jézù 'dè ji yí nò.

Jézù 'vala 'dakò tí nò ta ɾi bà wotí gbí tàkì mì ndâ Jùdèyà. ¹⁰ Tacó éno, ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà gii 'dè có ji 'dakò tí nò náa Jézù 'vala yí nò máa, «À wúnó a ɾi bà wotí gbí tàkì mì ndoo tí

ndâ Jùdáyà. À má éno, wò kpónó kù gbètèkè nò a tàkìì mì ndoo ta nèté bà te kpâ-sili mì lo nò.»

11 Káa 'dakò tí nò gii 'vìsì có ji ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà tí nò máa, «À 'dakò tí nó mbe 'vala ye 'do gbí nò'o nó ká 'dè có ji ye máa, ye te kpâ-sili mì ye, wàa ye 'ví njè nó.»

12 Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà bà-i-nò gii 'vee yí máa, «À 'dakò 'di ká 'dè có ji wò máa, wò te kpâ-sili mì lo, wàa wò 'ví njè nó?»

13 'Dakò tí nò bà-i-nò gii bàkà bà túbà tí Jézù ji ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà tí nó mbe 'vee yí nò. Káa à gii kpò yí gí, tacó yí nò Jézù ni lá, káa Jézù nònòkò tí wó mí gbí òkò tí ndâ mbè 'duù tí nó mbe yè to gí nó gí.

14 Mâ gii zeke'o gàà éno, Jézù gii 'de 'dakò tí nò gbí ndugù 'bá-Mbíri. Jézù mâ gii nò 'dakò tí nò, yí gii 'dè có ji yí máa, «Ìjò ká gí, gbí diì lo kpónó gí nìkì maa káká'i gí. À má éno, wò 'ví bàkà vò i káká'i lá, má wálá, 'bí gbolò i mbe ndii nò'o tí nò táánò mbe bàkà wò nò bà 'de wò.»

15 'Dakò tí nò bà-i-nò gii dele ndi wó ya gí bà 'dè có ji ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà tí nó mbe 'vee yí gítí rẹ mbe je yí gí gítí nèté bà paraka kpâ-sili ta ri bà wotí gbí tàkìì mì ndâ Jùdáyà nó, máa, «Rẹ 'dakò tí nò mbe 'vala ye nò a Jézù.»

16 Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà mâ gii 'di có éno máa, a Jézù ká 'dè có ji 'dakò tí nò máa, yí te kpâ-sili ta ri bà wotí gbí tàkìì mì ndâ Jùdáyà nò, ndú gii 'bità bà bàkà gbínje ta yí, tacó yí bàkà ndâ i tí nò ta ri bà wotí gbí tàkìì mì ndâ Jùdáyà.

17 Jézù mâ gii 'di có tí nò náa ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà 'dè gítí wó máa, yí kù gbètèkè tàkìì

mì ndâ Jùdèyà nò, yí giì 'visì có ji ndú máa, «Bu ye kpónó go có tí nó náa ye kù 'dè ji yo nó kù bàkà nètè, à má éno, ye delè kù bàkà nètè go i mì wó nò.»

¹⁸ Có tí nó náa Jézù 'visì gí tàkò có mì ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà nò giì mìlisé tí ndú go sé kà wu. Bìndi ndòngbú có mì ndú náa ndú giì koṛo gítí wó a ònó máa, ndâ yì má zi yí lá, ndâ yì káká'i bà zi 'bí 'duù wálá. Ndú koṛo ṛa có tí nó me ká tacó náa Jézù gbètèkè ṛi bà wotí gbí tàkù mì ndâ Jùdèyà gí nó lá; tàkòcò ndú kpolo ngé ma a i gítí có bà 'vii tí Jézù ta Mbírì éno máa, Mbírì a 'dóó Bu yì.

Jézù 'dè có gítí wotí mì wó

¹⁹ Káa Jézù giì 'visì có ji ndú gí tàkò bà waaka có mì ndú nó máa,
«Ye kù 'dè có ji yo ta yúco máa,
'Viì kù bàkà i me ta muu wó lá;
yí kù bàkà káa i ònó náa yí ṛò Bu wó kù bàkà
nó cuki.

²⁰ Tacó Bu 'Viì zè 'Viì mì wó òkù ma,
tacó éno, yí giì tùbà ndâ i ònó 'dáá gí náa yí
kù bàkà nó ji 'Viì mì wó.
Bu 'Viì bà giì tùbà bà bàkà ndâ 'bí nètè mbe ndii
ndâ ònó gí ji 'Viì mì wó.
Yí bà giì tùbà bà bàkà ndâ i ònó náa bà 'dè có
gítí ndú bà kpo nje yo gí nó ji 'Viì mì wó.

²¹ Bu 'Viì a mbe kù je woò ji ndâ ku;
à má éno, 'Viì delè kù je woò ji ndâ 'duù ònó
mbe òkù tí wó nó go i mì Bu wó.

²² Bu 'Viì me mbe waa có mítí 'duù lá,
tacó yí je wotí bà waa có mítí ndâ 'duù 'dáá
gí ji 'Viì mì wó gí,

- 23 tacó wàa, ndâ 'duù 'ví te ta duù mítí 'Viì
 mì wó,
 á go ñìnó náa ndú kù te ta duù mítí wó tí Bu
 'Viì nô.
- 'Duù mbe biya bà te duù mítí 'Viì gî,
 yí biya nò a bà te duù mítí Bu 'Viì tí mbe tuu
 'Viì gî.
- 24 Ye kù 'dè có ji yo ta yúco máa, 'duù mbe 'di có
 mì ye,
 wàa yí 'ví ùnje gítí mbe tuu ye, bà 'vala ká
 dúú bà ya tí .
- Gbí nderè bà 'viiki gbí nje wó bìndi ku mì wó bà
 dù wálá.
- Yí bà ya ká ngé ndírí gí gbí 'válá ñìnó mbe cee lá
 nó bìndi ku mì wó.
- 25 Ye kù 'dè có ji yo ta yúco máa, o tí nò ká kèjì,
 à má ta bà 'dè ta yúco, à kpónó nó a o tí nò,
 náa ndâ ku bà gii 'di kòcò 'Viì mì Mbíri,
 bìndi ndâ mbe 'di kòcò wó 'dáá gî bà 'vala
 gî.
- 26 Tacó Bu 'Viì, tí rẹngbó 'válá,
 bàkà 'Viì mì wó tí rẹngbó 'válá gî.
- 27 Yí delè gii je wotí bà waa có ji yí ndii ndâ 'bí
 mbe waa có muu to tí nó 'dáá gî,
 sé náa yí a 'Viì-mì-'Dakò nò.
- 28 Nje yo 'ví 'dèè gítí có tí nò lá,
 tacó o tí nò ká kèjì náa ndâ ku gbí gùù bà gii
 'di gbí kòcò wó,
- 29 bìndi ndâ ku ñìnó mbe bàkà tó i táánò si
 ndú kù 'vala muu to tí nó nó bà gii 'vala
 ndi ndú 'do gbí muu'dú ndú,
 gí gbí 'válá ñìnó mbe cee lá nô;

bìndi ndâ ku ñìnó táánò mbe bàkà tó i si ndú
 kù 'vala muu to tí nó lá nó bà 'vala dó gbí
 muu'dú ndú gí bà ò vò i mì ndú.

30 Ye bàkà i ta muu ye lá.

Ye kù waa có ká go ñìnó náa à 'dè ji ye gí.

Ye delè kù waa có ká jáá,

tacó à gbí muu ye me có bà bàkà go 'dóó có
 mì ye lá.

À gbí muu ye a có bà bàkà go có mì 'duù tí nó
 mbe tuu ye ò.

31 Ye táánò má kù koṛo có a i gítí mīṛi ye,
 máa, ye éno, wàa ye éno, wàa ye éno,
 mbe ùnje gítí ndâ có mì ye máa,
 ye kù 'dè a yúco ò, bà dù wálá.

32 Káa ye ò ni gí máa,

'bí 'duù tí mbe 'dè yúco mbe kù 'dè có muu
 ye kuu tí .

33 Yo táánò tuu ndâ 'duù mì yo ji Jòvànì tí mbe
 caka tí ndâ 'duù,
 bìndi yí gí 'dè yúco muu ye ji ndú gí tí ji yo
 gí.

34 Ye 'dè có tí ò ji yo tacó bà 'vala yo.

Ye 'dè ji yo me tacó máa,

ye kù tee njembí ye kpolo ma a i mítí 'bí 'duù
 muu to tí nó máa yí 'ví 'dè có muu ye ò
 lá.

35 Jòvànì tí mbe caka tí ndâ 'duù táánò a wu mbe
 kù zì á nje kùpò.

Tàkòcò yo delè táánò peteke ta líkí'o bà dù gbí
 ngba wó tè gí.

36 Káa 'dóó có mì ye náa ye bà 'dè gítí miri ye
mbe ndii yúcó mì Jòvání tí mbe caka tí ndâ
'duù náa yí 'dè gítí ye nò kuu tí .

Có mì ye nò a ndâ nèté tí nó náa Bu ye tuu ta ye,
máa, ye bàkà nô.

À delè a ndâ nèté tí nó ká kù tubà éno máa, a
Bu ye ká tuu ye.

37 'Bí mbe 'dè có muu ye á bìndi ndâ nèté mì ye
a Bu ye tí nó mbe tuu ye nô.

Yo jé 'di kòcò wó ta tù yo lá.

Yo delè jé nò yí ta ọo yo lá.

38 Có mì wó delè dù gbí njembí yo lá,
tacó yo ùnje gítí 'duù tí nó náa a yí ká tuu yí
nó lá.

39 Yo kù jè ta bà 'di gbí ndâ có gbí wáràgà mì
Mbírì,

tacó yo koọo có máa,

à gbí wáràgà mì Mbírì a ndâ có mbe kù je
'válá ñìnó mbe cee lá nó jì yo.

Káa à gbí wáràgà tí nó mì Mbírì nò a ndâ có gítí
ye.

40 Káa, ta ndâ ọa ñìnò 'dáá gí, yo biya bà gí gí mì
ye,

tacó bà 'de 'válá ñìnó mbe cee lá nó gí.

41 Ye kù 'dè có tí nó jì yo me tacó máa,
ye kù pà a bà ùlù ye mì ndâ 'duù nò lá.

42 Káa ye nò yo ni ngbárángà'i gí.

Ye nò ni gí máa, yo zè Mbírì nìkì gbaànjé lá.

43 A Bu ye ká tuu ye jì yo,
káa yo gii bè ye gí.

Káa 'bí 'duù kpónó má gí ta 'dóó nó wìrì mì wó
gí mì yo,

yo bà te wìrì mítí wó gí.

- 44 Gbèè 'bí có gítí bà pà kpokèjì gítí bà ùlù yo mì Mbírì gbí muu yo gbaànjé wálá.
 À kpolo mì yo cuki káa có gítí bà ùlù tí yo gbí òkò tí yo.
- À má ènò, a ña yè muu to tí nó ká bà si yo 'ví ùnje ta njembí yo gbaànjé gítí ye?
- 45 Yo kpónó kù koṛo có máa,
 a ye ká bà kpì ngbàngà tí yo ji Bu ye,
 káa, à me ènò lá.
- A Mòze, tí 'duù tí nó náa yo kù tee njembí yo kpolo ma á mítí wó nó,
 ká bà kpì ngbàngà tí yo.
- 46 Yo táánò má ùnje gítí Mòze ta njembí yo dú,
 yo kùtáa bà ùnje gítí ye ta njembí yo gbaànjé gí,
 tacó Mòze táánò kù cu có gítí ye mì gbí wáràgà mì wó.
- 47 Káa yo má biya bà ùnje gítí ndâ có tí nó náa Mòze táánò cu mì gbí wáràgà nó gí,
 a ña yè ká bà si yo 'ví ùnje gítí ndâ có tí nó náa ye kù 'dè ji yo nó?»

6

Jézù je i-zó-zò ji ndâ 'duù álifí vò

¹ Ta 'bí o gbaànjé bìndi bà dele ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó 'do Jùdéyà gí Gàliléyà, ndú gii di ngo gí tìto kàpá Gàliléyà, náa à kù nì mítí a kàpá Tibériyà delè. ² Ndâ 'duù me mbè bà-i-nò gii kaa ya gí tàkò ndú, tacó ndú ño ña ndâ seṛè bà 'vala ndâ mbe nò'o tí nó náa Jézù bàkà ta ndi to nó gí. ³ Jézù bà-i-nò gii kaa ndâ mbe tala có mì wó, bìndi ndú gii ya gí bà ki tí ndú to á pí gú.

4 Ndú ya ta nó tí nò si o bà bàkà tàkìì bà Ndiita-muu-ndâ-Ìzìrìyéli-mì-Mbíri dooko gí.

5 Jézù mâ gii 'va ɾo wó 'do pí gú kà gí tàgbà gú, yí gii nò ndâ 'duù mósú-mosu-mòsù á kèjì gí tàkò ndú ta ndâ mbe tala có mì wó pí gú kà. Jézù bà-i-nò gii 'vee 'bí mbe tala có mì wó ta ɾè wó a Filípò máa, «Ndoo wúnó bà sì i-zó-zò 'do kòtí 'di tacó bà je ji ndâ ɲa ndâ 'duù tí zó kèjì zó?» 6 Jézù 'vee 'vé tí nò ká tacó bà 'di có 'do gbí yì Filípò, tacó yí tí Jézù nò i bà bàkà ji ndâ 'duù tí nò ni sàà gí.

7 Káa Filípò gii 'visì có ji Jézù máa, «Ndoo kpétí má 'dè có máa, ndoo pà ji ndú káa làmbu i tacó bà ɲù ta ngo, gbí go éno máa, ndoo bà sì i-zó-zò ta i me gbolò, ndâ-'bî-lá go ɲì fádà 200.»

8 'Bí mbe tala có mì Jézù ta ɾè wó a Àndèréyà, tí ná'vindí Simónè Piyétòrò, gii 'visì có ji Jézù gí tàkò có tí nò náa ndú kú 'dè ta Filípò nò, máa, 9 «Ye kùtàá nò ndâ 'bí cèe kù kò tí nó mì ndoo nó vô, ta ndâ ɲì sè sósò'ò, á mì 'bí 'viì-'dakò, káa, ye nò ni gí máa, à nò me i gítí ɲa mbè tí nò á kèjì nò lá.»

10 Ndâ 'duù tí nò mâ gii yee pí gú tàkò ndâ Jézù gí, Jézù gii 'dè có ji ndâ mbe tala có mì wó máa, «Yo si ndâ 'duù tí nò 'ví ki tí ndú to.» Mbìli ta o tí nò mà'bàa kuu ta to tí bàndò tí nò. Tacó éno, ndâ 'duù gii ki tí ndú to ta ndi gbí mbìli tí nò. Muu ndâ 'dakò ta o tí nò 'dáá gí àlìfi vô.

11 Ndâ 'duù tí nò mâ gii ki tí ndú to gí, Jézù gii kaa ndâ kù kò tí nó vô náa Àndèréyà 'dè có gítí ndú ji yí mì 'bí 'viì nó, yí gii 'dè nìkì maa ji Mbíri, má kózò gí, yí gii kaa ji ndâ 'duù. Yí gii dele ndi wó gii kaa ndâ ɲì sè tí nó sósò'ò mì gbèe 'viì tí

nò nó, yí káká'i gii 'dè nìkì maa ji Mbírì, bìndi yí gii kaa ndú gí tàkò ndâ kù kô tí nó vô nó ji ndâ 'duù.

¹² Ndâ 'duù mâ gii zò i yè yì ndú 'dáá gî gî, Jézù gii 'dè có ji ndâ mbe tala có mì wó máa, «Yo kili ndâ sè i-zó-zò ñinó ta to bìndi ndú nó 'dáá gî. Yo si 'bí làmbu i 'ví volo mí to lá.» ¹³ Ndâ mbe tala có mì Jézù bà-i-nò gii kili sè i-zó-zò bìndi ndâ 'duù tí nó yeke ndâ kèè muu'bì-nje só.

¹⁴ Ndâ 'duù mâ gii ñò ña serè tí nó náa Jézù bàkà nó, ndú gii 'dè có máa, «Ìjìnó dú káa mbe 'dòkò có mì Mbírì tí nó náa Mòze táánò 'dè có ji ndâ 'duù gítí wó máa, yí bà gí gí muu to tí nó nó ká nò.» ¹⁵ Jézù mâ gii 'di có tí nó, yí gii ñò ni gî máa, a gbí muu ndâ 'duù tí nó a có bà zèè yì, wàa ndú 'ví bàkà yì tí gba mì ndú ta wotí. Tacó éno, yí gii ndo ta kpéetí wó 'do gbí òkò tí ndú ya gí gbí òkò ndâ gú.

Jézù nò nó có ọ̀o ngo

¹⁶ 'Dê'o mâ gii bàkà tí gî, ndâ mbe tala có mì Jézù gii kaa 'do pí gú ya gítí kápá, ¹⁷ tacó bà di ngo ya gí gbí gbata Kàpàránáwùmù, si Jézù ta kpéetí wó mí gbí òkò ndâ gú, si o kù me pìtì-pìtì éno. ¹⁸ Káa si ndú ta gbâ ọ̀o ngo, ngo gii 'bità bà gbàngà tí gbí pù ta pípìri ngé ndii gî. ¹⁹ Ndâ mbe tala có mì Jézù mâ gii ya ta gbâ ta kpéetí ndú kpòró gí gbí u ngo gî, ndú gii ñò 'duù kù nó nó có ọ̀o ngo kèjì gí tàkò ndú. Káa ndú ñò ni éno máa 'duù tí nó a Jézù nò lá. Yí mâ gii dooko ta ndú gî, gúku gii zèè ndú tí vò ña ñinò.

²⁰ Káa Jézù gii 'dè có ji ndú máa, «Yo cì gúku lá; a ye!» ²¹ À gii dù gbí muu ndâ mbe tala có mì

Jézù bìnđi bà túbà tí wó jì ndú nò a có bà te yí mí gbí gbâ, wàa ndâ yì 'ví ya ta ndú gí tító, káa ndú má gù kì ọ ndú, ndú gù 'de tí ndú ta ndâ Jézù ngé tì ngo tí bándò tí nó náa ndú kù koọ có bà ya gítí nò.

Ndâ 'duù pà bà tí Jézù

²² Ndâ mbè 'duù tí nó mbe tè ọ gbí kùdù kò nó má gù ya gí tàbè'dè kàpá ta dú'ò ta yé bìnđi bà je i-zó-zò jì ndú mì Jézù, ndú gù 'de gbèe gbâ ọ ngo lá, káa ndú nò Jézù o gí gbí gbâ ta o bà ò ngo mì ndâ mbe tala có mì wó lá. ²³ Ndâ 'bí gbâ mbe gí 'do gbí gbata Tìbèrìyà má gù ọ tìyò dè 'vii ta bándò tí nó náa ndâ 'duù zò i tí nò, ²⁴ ndâ mbè 'duù tí nó mbe kù pà bà tí Jézù nò gù oloko mí gbí ndú, tacó ndú 'de Jézù lá. Ndú delè 'de vòò ndâ mbe tala có mì wó lá. Ndú bà-i-nò gù ò ngo gí gbí gbata Kàpàrànáwùmù, tacó bà pà bà tí Jézù. ²⁵ Ndú má gù 'de yí gí, ndú gù 'vee yí máa, «Wò ò ngo gí tító káa ta o ngayi, mbe nìbà i?»

²⁶ Káa Jézù gù 'visì có jì ndú máa,
«Ye kù 'dè có jì yo ta yúcó máa,
yo kù pà bà tí ye me tacó máa,
yo nò ndâ seọ tí nó náa ye bàkà ndú nó gí,
nò lá.
Yo kù pà bà tí ye,
tacó yo zò i yè yì yo gí.

Jézù a cèe i-zó-zò

²⁷ Yo sì bà yeeke tí yo ká tacó ọa i-zó-zò nìno mbe dù gbí yì yo tí ká lá nó cuki mí to.
Yo bàkà nèté a i tacó ọa i-zó-zò nìno mbe je 'v alá nìno mbe cee lá nó jì yo nò.

Ǹnìnò a ̀̀a i-zó-zò náa 'Vii-mi-'Dakò kù je jì yo,
 tacó Bu ye tí Mbírì bàkà 'dóó ndi 'bì wó mítí
 'Vii-mi-'Dakò gí.»

²⁸ Káa ndâ 'duù tí nò gii 'vee Jézù máa, «Ze 'ví bàkà a ̀̀a yè, tacó wàa ze 'ví bàkà ta ndâ i ̀̀nínó mbe nìkì tí Mbírì nó?»

²⁹ Jézù bà-i-nò gii 'visì có jì ndú máa, «Nètè ̀̀nínó ta go tí Mbírì máa yo 'ví bàkà nó a bà ùnje ta njembí yo gbaànjé gítí 'duù tí nó náa yí tí Mbírì tuu yí nò.»

³⁰ Káa ndâ 'duù tí nò gii 'vee Jézù máa, «Ze 'ví ̀̀nò nì ta yè máa, a Mbírì ká tuu wò? Wò bà bàkà jì ze a ̀̀a yè, wàa ze 'ví ̀̀nò ta wò nì tí tú mì Mbírì? ³¹ Ze 'vee wò éno tacó Mòze dígísèé je mánà tí i-zó-zò jì ndâ ká gù ze si ndú gbí kángáá nga ngoò, go có tí nó náa à cu mí gbí wáràgà mì Mbírì éno máa, <Yí táánò je i-zó-zò jì ndú 'do gbírì> nò.»

³² Káa Jézù gii 'visì có jì ndú máa,
 «Ye kù 'dè có jì yo ta yúco máa,
 à dígísèé me Mòze ká je i-zó-zò 'do gbírì jì
 ndâ ká gù yo lá.

À Bu ye táánò ká je i-zó-zò jì ndú á 'do gbírì.

À kpónó delè káa Bu ye ká kù je i-zó-zò jì yo 'do
 gbírì, tí cèe i-zó-zò,

³³ tacó i-zó-zò mì Mbírì a ̀̀nínó mbe kù gí 'do
 gbírì.

I-zó-zò mì Mbírì a ̀̀nínó mbe kù 'vala ndâ 'duù
 muu to tí nò.»

³⁴ Ndâ 'duù tí nò bà-i-nò gii 'deke tí ndú jì Jézù máa, «Je ̀̀a i-zó-zò tí nò ta o 'dáá gí jì ze.»

³⁵ Káa Jézù gii 'visì có jì ndú máa,

- «Ye a i-zó-zò ònó mbe kú je 'válá ji ndâ 'duù nò.
 'Duù má gí gí mì ye gî,
     go bà bàkà yí káká'i wálá.
 'Duù má ùnje ta njembí wó gbaànjé gítí ye gî,
     go ngo bà bàkà yí káká'i wálá.
- 36 Ye 'dè có ji yo sàà gî máa,
     yo òò ye gî,
     káa ta ndâ ònò 'dáá gî,
     yo ùnje gítí ye lá.
- 37 Ndâ 'duù ònò 'dáá náa Bu ye je ndú ji ye nó
     bà gí gí mì ye.
 Káa 'duù má gí gí mì ye gî,
     ye bà bè yí wálá.
- 38 Tacó ye gí 'do gbíri me tacó bà bàkà go 'dóó có
     mì ye gbí muu ye lá.
 Ye gí a i tacó bà bàkà go có mì mbe tuu ye.
- 39 Káa có mì mbe tuu ye éno máa,
     ye 'ví si 'bí 'duù gbaànjé 'do gbí òkò tí ndâ
     'duù tí nó náa yì kaa ndú ji ye nó 'ví gírì
     lá.
 Có mì wó máa,
     ye 'ví 'vala ndi ndâ 'duù tí nó náa yì kaa
     ndú ji ye nó 'do gbí muu'dú ndú 'dáá gî
     ta ndòngbú o.
- 40 Có mì Bu ye éno máa,
     'duù mbe òò 'Viì mì yì ni gî,
     bìndi yí gí ùnje ta njembí wó gbaànjé gítí
     wó gî nó,
     bà 'de 'válá ònó mbe cee lá nò;
 à má éno, ye bà 'vala ndi ndú 'do gbí muu'dú
     ndú ta ndòngbú o.»
- 41 Ndâ Jùdèyà mâ gí 'di có tí nò náa Jézù 'dè
 nò, ndú gí 'bìtá bà fiini có gbí òkò tí ndú gítí

Jézù, tacó có tí nó náa yí 'dè éno máa, yì a i-zó-zò mbe gí 'do gbíri nò. ⁴² Maa, «À kù gbúú-gbuu nó a Jézù tí nó tí 'viì mì Jùzépè nó ká kuu kùro ndoo nò. Ndoò nò ndá bu wó ta nawu wó ni ngbárángà'i gí. Káa yí gí dù ndíi nìno kù 'dè có máa, yì gí 'do gbíri nó, ta ña kpokèjì ñàyi?»

⁴³ Káa Jézù gí 'visì có jì ndú máa,
«Yo si bà fiini có gbí òkò tí yo mí to.

⁴⁴ Tacó 'bí 'duù gbaànjé bà gí gí mì ye ta muu wó wálá,
sè káa nìno máa,
a Bu ye tí nó tí mbe tuu ye nó ká gbà tàmuu wó gí tí jì ye.

Káa ye bà 'vala yí 'do gbí muu'dú wó ta ndòngbú o gí.

⁴⁵ Tacó à cu mí gbí wáràgà mì ndá mbe 'dòkò có mì Mbíri éno máa,
«Mbíri bà nìbà i jì ndá 'duù 'dáá gí.»

Káa bà gí gí mì ye a bà sè tù tí bà nìbà i mì Bu ye,
ta bà mèlè bà bàkà go có tí nò náa wò 'di nò.

⁴⁶ Gbí có tí nò me éno máa,
ndá 'duù 'dáá gí nò Bu ye ta ro ndú gí nò lá.

À káa 'duù tí nó gbaànjé mbe gí 'do mì Mbíri nó ká nò Bu ye ta ro wó.

⁴⁷ Ye kù 'dè có jì yo ta yúco máa,
'duù nìno mbe ùnje gítí ye gí nó bà 'vala ká dúú bà ya tí .

⁴⁸ Ye a i-zó-zò mbe 'vala ndá 'duù.

⁴⁹ Ndá ká gù yo dígíséé zò mánà gbí kángáá nga ngoò,
káa ndú gí mì 'dáá gí.

50 Káa ye a i-zó-zò ònínó mbe gí 'do gbírì,
 tacó wàa, 'duù má zò ye gî,
 yí 'ví cì lá nô.

51 Ye a i-zó-zò ònínó mbe gí 'do gbírì,
 mbe kû 'vala ndâ 'duù nô.
 'Duù ònínó mbe zò i-zó-zò tí nò gî bà 'vala ká dúú
 bà ya tí .

Káa i-zó-zò tí nò náa ye bà je ji ndâ 'duù nò a ònínó
 ye,

tacó bà 'vala ndâ 'duù á muu to tí nô.»

52 Ndâ Jùdèyà bà-i-nò gii 'bità bà 'viiki gbí có tí
 nò náa Jézù 'dè nò ta wotí tí ta kpéétí ndú máa,
 «'Dakò tí nò bà waa ònínó wó ji ndoo wàa ndoo 'ví
 zò ta ònínó kpokèjì ngàyi?»

53 Káa Jézù gii 'vìsì có ji ndú máa,
 «Ye kû 'dè có ji yo ta yúcó máa,
 yo má zò ònínó 'Viì-mì-'Dakò lá,
 yo delè má njù mbelè wò lá,
 yo bà 'de 'vala ònínó mbe cee lá nó wálá.

54 'Duù mbe zò ònínó ye gî,
 bìndi yí gii njù mbelè ye gî,
 bà 'vala ká dúú bá ya tí .

Ye delè bà 'vala yí 'do gbí muu'dú wó ta ndòngbú
 o.

55 Tacó ònínó ye a cèe i-zó-zò,
 bìndi mbelè ye a cèe ngo.

56 'Duù mbe zò ònínó ye gî,
 bìndi yí gii njù mbelè ye gî,
 'duù tí nò á 'dóó ònínó ye,
 ye delè a 'dóó ònínó wó.

57 'Duù tí nò bà 'de 'válá 'do mì ye,
 go ònínó náa ye kû 'de ta 'válá 'do mì Bu ye
 tí rẹ̀ngbó 'válá, tí mbe tuu ye nô.

58 Dii ye a i-zó-zò mbe gi 'do gbiri.
'Duu mbe zò i-zó-zò ti nó bà 'vala ká dúú bà ya tí.

Dii ye a tende ña i-zó-zò,
a me ña i-zó-zò ti nó náa ndâ ká gù yo zò dígísèé,
káa ndú gi mii gi nó, lá.»

59 Jézú 'dè ndâ có mi wó nó ji ndâ 'duu á mí bándò bà kili ndú gi bà ùlù Mbiri gbí gbata Kàpàrànáwùmù. 60 Jézú má gi nibà i ji ndâ 'duu cee gi, ndâ 'duu me mbè 'do gbí òkò tí ndâ mbe tala có mi wó gi 'dè có gbí òkò tí ndú máa, «Wotí tí bà nibà i mi wó ngé ndii gi. A 'di ká bà 'di gbí ndâ ña ndâ kpo-kpò có mi wó nó?»

61 Jézú má gi ñò ni gi máa, ndâ mbe tala có mi yi kú 'dè kòlòwò gítí ndâ có ti nó náa yi 'dè ji ndâ 'duu nó, yi gi 'vee ndú máa, «Tàkòcò yo kú kpóló-kpolo gítí ndâ có ti nó náa ye 'dè nó?

62 Káa yo kùtáá má ñò ènò a bà ya 'Viì-mi-'Dakò á gi gbiri, yo bà me ta ti yo ée?

63 A Bèri-mi-Mbiri ká kú je 'válá ji 'duu.

'Duu 'vala 'duu lá.

Ndâ có ti nó náa ye 'dè nó a Bèri-mi-Mbiri tí mbe je 'válá ji yo.

Ndâ có ti nó delè a 'válá.

64 Káa ndâ 'bí 'duu gbí òkò tí yo ùnje gítí ndâ có mi ye nó lá.»

Jézú 'dè có ti nó tacó yi ñò ndâ mbe ùnje gítí có mi wó lá, ta dè 'duu mi wó nó kpokèji gi bà dù tí mbe ba ngbù wó nó ni sàà gi.

65 Tacó ènò, Jézú bà-i-nò gi 'dè có ji ndâ 'duu máa, «Ñinò a nderè có ti nó náa ye kùtáá 'dè ta có ji yo máa, 'duu bà 'de wotí gítí bà gi gi mi ye

ta kpéetí wó wálá, sè káa ñínó a Bu ye ká ùnje ji yí nò ká nò.»

⁶⁶ Ndâ mbe tala có mì Jézù me mbè giì jee bà ru ndi wó mí to á bìn̄di có tí nò náa yí 'dè nò gí.

⁶⁷ Jézù mâ giì ñò bà biya bà ru ndi wó mì ndâ 'bí mbe tala có mì wó, yí bà-i-nò giì 'vee ndâ ñínó muu'bi-nje só náa yí ɾuka ndú nó, máa, «Káa yo ñin̄di yo, go bà ya ta ndâ ka yo tí yo wálá?»

⁶⁸ Káa Sìmónè Piyétòrò giì 'visì có ji yí máa, «Ze 'ví ya gí mì 'di, Mbe tí ze? A wò ká kù 'dè ndâ có ñínó mbe kù 'vala ndâ 'duù nò. ⁶⁹ Ze ùnje gí, ze delè giì ñò ni ngbáràngà'i gí, máa, wò a 'duù ñínó náa Mbíri kaa wò mò gí mì wó gí.»

⁷⁰ Káa Jézù giì 'visì có ji ndâ Sìmónè Piyétòrò máa, «À wálá a ye táánò ká cu 'bì ye mítí yo ta bà muu yo muu'bi-nje só nó? Káa 'bí 'duù gbaànjé á 'do gbí òkò tí yo jì'vì kàzà mítí ye gí.» ⁷¹ Jézù ta o tí nò kù gbì tì kpô a i gítí Júdà, tí 'viì mì Sìmónè Ìsikàriyótè, tí 'bí 'duù gbaànjé 'do gbí òkò tí ndâ mbe tala có mì wó muu'bi-nje só náa yí ɾuka ndú nò. Tacó a Júdà ká bà giì ba ngbù wó tí Jézù.

7

Jézù ya gí bà o bà bàkà tàkii bà tò ndùúrù gbí tàkii mì ndâ Jùdáyà

¹ Jézù giì dù kù nò nó ká ta ndi gbí ndâ to Gàliléyà. Go bà ya gí gbí to Jùdáyà giì dù tí wó lá, tacó ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà kà kù pà kpokèjì gítí wó tacó bà zi yí. ² Kùro o bà bàkà tàkii bà tò ndùúrù gbí tàkii mì ndâ Jùdáyà mâ giì dooko gí, ³ ndâ ná'vindí Jézù á Gàliléyà giì 'dè có ji yí máa, «Ya gí Jùdáyà, tacó wàa ndâ mbe

tala có mì lo 'ví nò ta ngba lo ta ndâ nèté mì lo náa wò kù bàkà nó á kà. ⁴ Tacó 'duù nìnó ta go bà dù tí gbolò 'duù á kùro ndâ 'duù tí wó nó bàkà i gbí kóó lá. Káa wò lê má kù bàkà ndâ i tí nò, bàkà ndú mí kùro ndâ 'duù 'dáá gî.» ⁵ Ndâ ná'vindí Jézù 'dè ña có tí nò ji yí tacó à kpétí káa ndú, ndú ùnje gítí ndâ i tí nò náa Jézù kù bàkà nò lá.

⁶ Káa Jézù gii 'visì có ji ndú máa, «O bà ya ye gí Jùdéyà gí kálásê. Káa à má gítí yo, o 'dáá gî káa o bà ya yo gí Jùdéyà. ⁷ Ndâ 'duù muu to tí nó sogo yo lá. Káa ndú kù sogo ye. Ndú kù sogo ye tacó ye ta o 'dáá gî kù 'dè có ji ndú máa, ndâ kpokèjì mì ndú a ndâ vò kpokèjì. ⁸ À má éno, yo ya gí bà tí o bà tò ndùúrù gbí tàkìì mì ndoo. Ye bà ya gí bà o tí nò wálá, tacó o bà ya ye gí kálásê.» ⁹ Ndâ ná'vindí Jézù gii kaa ya gí Jùdéyà si yí mí Gàliléyà á bìndi có tí nò.

¹⁰ Ndâ ná'vindí Jézù mâ gii kaa ya gí bà tí o bà tò ndùúrù gbí tàkìì mì ndâ Jùdéyà gî, Jézù gii nje nó ya gí tàkò ndú ta 'dóó o mì wó náa à gbí muu wó ta kpéétí wó. Yí mâ gii yee kà, yí gii dù ká gbí kóó. ¹¹ Káa ro ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdéyà ta gbolò o tí nò 'dáá gî ká gí kpokèjì tí wó. Ndú mâ gii nò yí lá, ndú gii dù kù 'vee 'vé gbí òkò tí ndú máa, «Yí ngò? Yí kòtí 'di? 'Dakò tí nò ngò?»

¹² Káa ndâ sè mbè 'duù nìndi ndú kù gii 'dè a ngúcó ta rẹ wó. Ndâ 'bí 'duù gbí òkò tí ndú máa, «Yí a tó 'duù!» Ndâ 'bí 'duù máa, «Yí a vò mbe ònòkò muu ndâ 'duù!» ¹³ Gbèe 'duù mbe 'dè có ta rẹ wó gí yaà wálá, tacó ndâ 'duù 'dáá gî ta o tí nò kù cì gúku tí ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdéyà.

14 Ndâ 'duù mâ giì yee gbí jíjí'dí-jìgì'dì sili mì o bà bàkà tàkìì bà tò ndùúrù gí, Jézù giì rì gí gbí ndùgù 'bá-Mbíri, bìndi yí giì 'bità bà nibà i ji ndâ 'duù. 15 Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà mâ giì nò yí kù nibà i, nje ndú giì 'dèè gí. Bìndi ndú giì 'bità bà 'vee 'vé gbí òkò tí ndú máa, «'Dakò tí nò 'de ña muu tí nò 'do kòtí 'di, káa yí jé ta 'bí gbèè rì ki tí wó kùro 'bí mbe nibà tàkìì mì ndâ Jùdáyà lá.»

16 Káa Jézù mâ giì nò ña bà koṛo có mì ndú nò, yí giì 'visì có ji ndú máa,
«Ye kù nibà me 'dóó có mì ye gbí muu ye lá.
Ye kù nì a bà có mì mbe tuu ye.

17 Go bà bàkà go có mì Mbíri má kuu tí 'duù,
yí bà nò ni gí máa,
ye kù nì a bà có mì Mbíri.

Káa ye má kù nì a bà 'dóó có mì ye,
'duù tí nò delè bà nò ni gí.

18 Tacó 'duù má kù nibà a 'dóó có mì wó,
à gbí muu wó a có máa,
ndâ 'duù 'ví te duù mítí yì.

Káa 'duù ñinó mbe kù bàkà nèté tacó wàa ndâ
'duù 'ví te ta duù mítí mbe tuu yì nó a 'duù
jáá,
yí delè me mbe 'viya lá.

19 Mòze dígísèé 'dè có ji yo lá?

Káa 'bí 'duù gbaànjé gbí òkò tí yo mbe kù kpolo
tí có mì Mòze kpónó kuu tí ?

À má ènò, yo kù paa ta bà zi ye tacó yè?»

20 Káa ndâ 'duù tí nò giì 'visì có ji Jézù máa, «À
tí lo a mâ! A 'di ká kù jè ta bà zi wò?»

21 Káa Jézù gii 'visì có ji ndú máa, «Ye bàkà káa i gbaànjé, káa nje yo 'dáá gî kpónó 'dèè gítí gî. 22 Mòze dígísèé 'dè có ji yo máa, yo ya ta ndâ 'viì-'dakò gí gbí gâzâ ta sili vô-nje ta'ô bìndi bà jò ndú. (Gbí có tí nò me éno máa, a Mòze dígísèé ká 'bità bà ya gí gbí gâzâ ji ndâ Jùdèyà nò lá; gâzâ a cèe ká i mbe 'bità tí gbí o mì ndâ ká gù yo, tí ndâ mbe 'bità bà jò ña yo tí ndâ Jùdèyà mí muu to tí nô.) Yo kpónó kú waa ndâ 'viì mì yo ta ɾi bà wotí gbí tàkìì mì yo tí ndâ Jùdèyà náa sili tí nò vô-nje ta'ô náa Mòze 'deke ji yo nò má tè 'vii ta ɾi bà wotí gbí tàkìì mì yo nò. Káa vò i tí wálá, 23 tacó ñinó a sili tí nó náa Mòze 'deke ji yo, tí sili bà waa ndâ 'viì gbí tàkìì mì yo nó ká nò. À má éno, tàkòcò yo kpónó kú kpolo gítí có bà 'vala kùùkpò 'duù mì ye ta ɾi bà wotí gbí tàkìì mì ndâ Jùdèyà tacó yè? 24 Yo si bà zeke káa 'duù waa yo 'ví waa có mítí wó nò mí to. Yo waa có ta yúco.»

Muu ndâ 'duù ñònòkò tí gítí dúú bàndò bà gí Bìndi-Mbíri gí

25 Ndâ 'bí 'duù Jèrùzàlémè bà-i-nò gii 'bità bà 'vee 'vé máa, «À nó me 'dakò tí nó náa ndâ kpó 'duù mì ndâ Jùdèyà kú pà bà tí wó tacó bà zi yí nó ká nó lá? 26 Yo ñò yí kuu nô, kú 'dè có kùro ndâ 'duù 'dáá gî ta gúku tí wó wálá! À 'ví dù a yúco máa, ndâ kpo 'duù ùnje gî máa, yí a Bìndi-Mbíri? 27 Ndú má 'dè éno, káa ndoo 'dáá gî ñò to tí nó náa yí gí 'do tí nó ni gí nó! Káa 'bí 'duù wúnò bà ñò to tí nó náa Bìndi-Mbíri bà gí 'do tí nó ni wálá.»

28 Jézù mâ giì 'di ndâ có tí nò náa ndâ 'duù tí nò kù 'dè gítí wó si yí kù nìbà i ji ndâ 'duù gbí ndùgù 'bá-Mbířì nò, yí giì 'vìsì có ji ndú ta kòcò wó ngéé gí yaà, máa,

«A yúcó máa, yo nò ye ni gî.

À delè a yúcó máa, yo nò bándò bà jò ye ni gî.

À kpêtí ká éno,

ye gí me 'do gbí 'dóó có mì ye lá.

A 'duù ká tuu ye.

'Dóó 'duù tí nò mbe tuu ye nò kuu tí ,

káa yo nò yí ni lá.

29 Káa ye nò yí ni gî,

tacó a ye ká gí 'do mì wó.

À delè a yí ká tuu ye.»

30 À gbí muu ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà ta o tí nò a có bà zèè Jézù, káa gbèè 'duù gbí òkò tí ndú mbe gàà 'bì tí wó wálá, tacó o mì wó tè lá.

Jézù 'dè có gítí o bà nje nó mì wó wúnò ('do muu to tí nó)

31 Ndâ 'duù ònó mbe ùnje gítí Jézù gî nó ta o tí nò me mbè kuu gbí òkò tí ndá mbè 'duù tí nò. Ndú bà-i-nò giì 'vee 'vé gbí òkò tí ndú máa, «Bìndi-Mbířì má gí wúnò, yí bà bàkà a ndâ 'bí ña kpo-kpò serè mbe ndii ndâ ònó kpónó náa 'dakò tí nó kù bàkà nó gî?»

32 Ndâ mbe kpolo tí tàkìì mì ndâ Jùdáyà mâ giì 'di ña 'vé tí nò náa ndâ mbe ùnje gítí Jézù kù 'vee gbí ngúcó nò kù giì 'vèè cee nje ndâ 'duù me a mbè, ndú giì toko có ta Kùřo ndâ bu-Mbířì mì ndú, bìndi ndú giì tuu ndâ 'bí 'duù 'do gbí

òkò tí ndâ àsikèrì mbe kù kpolo tí 'bá-Mbíri gí bà zèè Jézù.

³³ Káa Jézù gii 'dè có ji ndú máa,
«Ye bà dù ta yo ká ta làmbu o,
bìndi ye bà gii dele ndi ye ya gí mì 'duù tí nó mbe tuu ye nô.

³⁴ Yo bà gii pà bà tí ye,
káa yo bà 'de ye wálá.

Tacó wotí bà yee tí bándò tí nó náa ye kù ya gítí nó tí yo wálá.»

³⁵ Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdéyà mâ gii 'di có tí nó náa Jézù 'dè nó, ndú gii 'bità bà 'vee 'vé gbí òkò tí ndú máa, «Yí tà kù ya gí kòtí 'di, wàa bà 'de ta yí 'ví kpò tí ta ndoo? Yí kù ya a i gí tàkò ndâ 'bí Jùdéyà ñinó mbe 'vaaka ta ndi 'bá mì ndâ Ìgìrìgì nó, tacó bà ñibà i ji ndú? ³⁶ Gbí ña có mì wó náa yí 'dè éno máa, «Yo bà gii pà bà tí ye, káa yo bà 'de ye wálá, tacó wotí bà yee tí bándò tí nó náa ye kù gii ya gítí nó tí yo wálá» nó máa yè?»

Pù njáá ta ngo mbe kù 'vala ndâ 'duù kù 'va 'do gbí

³⁷ Ta ndòngbù sili, tí kpóló-kpolo ɾi mì o bà tò ndùúrù gbí tàkù mì ndâ Jùdéyà, Jézù gii ɾò tíyò á kùro ndâ 'duù 'dáá gí, bìndi yí gii kò-kò ji ndú, máa,

«'Duù ñinó ta go ngo tí wó nó,
sì yí 'ví gí gí mì ye,
wàa yí 'ví njù ngo.

³⁸ 'Duù má ùnje gítí ye gí,
ngo mbe 'vala 'duù bà 'va 'do gbí njembí wó dúú bà ya tí ,

a go có tí nó náa a kuu gbí wáràgà mì Mbírì nò.»

³⁹ Jézù lòkò'bò có tí nò a i gítí Bèri-mì-Mbírì tí nó bà gii gí muu ndâ mbe ùnje gítí có mì wó nò. Bèri-mì-Mbírì ta o tí nò gí gí muu ndú kálásê, tacó Mbírì ta o tí nò te Jézù ya tí gí pí jàlàmbà á gbìrì kálásê.

Ndâ 'duù fùumà có gítí Jézù

⁴⁰ Ndâ 'bí 'duù 'do gbí òkò tí ndâ mbe 'di ndâ có mì Jézù náa yí 'dè gbí ndâ sili tí nò náa yí bàkà mí Jèrùzàlémè nò gii 'dè có máa, «'Dakò tí nó dú káa mbe 'dòkò có mì Mbírì tí nó mì Mòze nò!»

⁴¹ Ndâ 'bí 'duù gii 'dè có máa, «Yí a Bìndi-Mbírì.»

Bìndi ndâ 'bí 'duù ñìndi ndú gii 'vee a 'vé máa, «Bìndi-Mbírì bà gí 'do Gàlìlèyà ta ña kpokèjì ngàyi? ⁴² À wálá cu mí gbí wáràgà mì Mbírì éno máa, Bìndi-Mbírì bà dù a 'viì-gù mì Dàvídè tí nó tí gbolò gba mì ndoo tí ndâ Jùdèyà dígísèé nó? À delè gii cu mí gbí wáràgà mì Mbírì éno máa, àá bà jò yí a i mí gbí mòòkò bìndi Dàvídè á Bètèlèmè?» ⁴³ Có mì ndâ 'duù ta o tí nò gii me a fúú-fu-fù gítí Jézù. ⁴⁴ Ndâ 'bí 'duù gii dù ká to nò máa, à zèè yí gí. Káa gbèè mbe gàà 'bì tí wó gii dù lá.

⁴⁵ Bà zèè Jézù gii dù káa kpò ndâ 'duù tí nó náa ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà tuu ndú gí bà zèè yí nó gí. Ndú bà-i-nò gii dele ndi ndú ya gí mì ndâ mbe tuu ndú, si yí mí to. Ndâ kpo 'duù tí nó mbe tuu ndú nò má gii 'vee ndú máa, «Yo gí ta yí lá tacó yè?» ⁴⁶ Ndâ àsìkèrì tí nò gii 'visì có jì ndâ kpo 'duù tí nó máa, «'Bí 'duù jé mbe 'dè có di tàkò 'dakò tí nó wálá.»

⁴⁷ Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà bà-i-nò gii 'vee ndâ tú mì ndú nò ta sé có máa, «Yí ònòkò muu yo delè gî? ⁴⁸ Yo nì rẹ 'bí 'duù gbaànjé 'do gbí òkò tí ze tí ndâ mbe kpolo tí tàkìì mì ndâ Jùdèyà ta ndâ kpo 'duù jé mbe ùnje gítí ndâ có mì wó jì ze, wàa ze 'ví 'dì ta tù ze gí! ⁴⁹ Ndâ mbè 'duù tí nò 'dì gbí 'bí i gbaànjé 'do tí tàkìì mì ndoo tí ndâ Jùdèyà lá. Káa sè ònò a ònìndi ndú ta Mbírì!»

⁵⁰ Káa, 'bí 'dakò gbí òkò tí ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà ta rẹ wó a Nìkòdémò, tí 'duù mbe ya gí bà 'dè nje ta Jézù á tàbèngìì sàa kùro gí, gii 'dè có jì sè ndâ ka wó kpo 'duù máa, ⁵¹ «À gbí tàkìì mì ndoo tí ndâ Jùdèyà waa có mítí 'duù si có mì wó mí gbí yì wó lá. À mà éno, ndoo kùtàà bà 'dì a kòcò wó má kózò gí.»

⁵² Ndâ ka Nìkòdémò tí ndâ kpo 'duù mà gii 'dì có tí nò náa yí 'dè nó, ndú gii 'vee yí máa, «Wò delè gí 'do Gàlìlèyà? Má éno, ya gí bà pà gbí wáràgà gítí tàkìì mì ndoo tí ndâ Jùdèyà, bìndi wò bà 'de éno máa, 'bí mbe 'dòkò có mì Mbírì jé mbe gí 'do Gàlìlèyà nò wálá.»

⁵³ Ndâ 'duù bà-i-nò gii 'vaaka 'do bàndò tí nò ya gí 'bá mì ndú gí.

8

¹ Jézù gii ta'va ònìndi wó ya a i gí pí Gú Mbà.
² Bìndi yí gii gbo'o ta 'bí yé 'do kà ya gí gbí ndùgù 'bá-Mbírì. Ndâ 'duù mà gii kili me mbè gí, yí gii kì tí wó to, bìndi yí gii nìbà i jì ndú.

'Bí nùì náa a zèè yí ta 'dakò

³ Mà gii zeke'o, ndâ 'bí mbe 'dì gbí-o, ta ndâ 'bí mbe kpolo tí tàkìì mì ndâ Jùdèyà, gii yee ta nìì

mì 'bí 'dakò náa à zèè yí ta 'dakò-ngbà gî. Ndú gii rò niì tí nò mí kùro ndâ 'duù 'dáá gî. ⁴ Bìndi ndú gii 'vee Jézù máa, «Mbe nìbà i, à zèè niì tí nó kpátá-kpàtà ta 'dakò. ⁵ Káa Mòze 'dè có ji ndoo gbí tàkii mì ndoo éno máa, ndoo 'ví zi niì mbe bàkà ña i tí nò kpónó náa niì tí nò bàkà nó ta bà 'vaka yí ta díí. Nògí, có mì lo ñìndi lo máa yè?»

⁶ Ndâ 'duù tí nò 'vee ña 'vé tí nò ká tacó bà pà nje Jézù, máa nje wó má yaaka kpéré've gî, wàa ndâ yì 'ví 'de ta kpokèjì gítí wó.

Káa Jézù gii biya bà 'visì có ji ndú gí tàkò 'vé tìrì mì ndú nò gî. Yí gii mò káa muu wó gí to, bìndi yí gii 'bità bà ka i mítí to ta silì 'bì wó. ⁷ Káa ndâ 'duù tí nò gii aanga muu ndú ká mítí gbèè 'vé mì ndú nò. Go bà 'visì có ji ndú mâ gii gí gítí Jézù gî, yí gii te muu wó gí yaà, bìndi yí gii 'visì có ji ndú máa, «'Bí 'duù gbí òkò tí yo jé mbe bàkà vò i lá má kuu tí, si yí 'ví co gí kùro, wàa yí 'ví 'va kpédélé díí mítí niì tí nò.» ⁸ Jézù 'dè káa có tí nò ji ndú gî, yí káká'i gii mò muu wó gí to, kù cu i mítí to.

⁹ Ndâ 'duù tí nò mbe gí ta niì tí nò gí kùro Jézù nò mâ gii 'di có tí nò náa Jézù 'dè ji ndú nò, ndú gii 'bità bà 'vaaka 'do bà-i-nò gbaànjé-gbaànjé, kpòò yee tí o tí nó náa á káa niì tí nó náa ndú gí ta yí gí gbí ngbàngà kùro Jézù nó ká gii dù ta kpéétí wó kùro Jézù. A ndâ kpo 'duù ká co gí sè 'dáá kùro má kózò gî, bìndi ndâ 'vii gii co gí tàkò ndú.

¹⁰ Jézù mâ gii te muu wó gí yaà, yí gii ò káa niì tí nò kù rò tìyò ta kpéétí wó. Bìndi yí gii 'vee niì tí nò máa, «Ndâ mbe kpì ngbàngà tí lo káa

ya gí kòtí 'di, niì? 'Bí 'duù gbí òkò tí ndú mbe waa có mítí lo wálá?»

¹¹ Káa niì tí nò gii 'visì có ji Jézù máa, «Gbèè 'duù gbí òkò tí ndú mbe waa có mítí ye wálá, kpo 'duù.»

Káa Jézù gii 'visì có ji niì tí nò máa, «À nìkì ma. À má ènò, ye delè bà waa có mítí lo wálá. Nògí, ya gí, wàa wò 'ví bàkà vò i káká'i lá.»

Jézù a ngba'o mì ndâ 'duù

¹² Ta o tí nò Jézù gii 'dè 'bí có ji ndâ 'duù káká'i máa,

«Ye a ngba'o mì ndâ 'duù.

'Duù mbe kù ɾu ndi ye bà nò gbí 'dí'di'o ngé gí wálá.

Yí bà dù gbí ngba'o nìnó mbe 'vala yí nò.»

¹³ Ndâ mbe kpolo tí tàkii mì ndâ Jùdèyà mâ gii 'di có tí nò náa Jézù 'dè nò, ndú gii 'visì có ji yí máa, «À káa wò ká kù wu gbí tí lo ta kpéetí lo. À má ènò, có mì lo nò bà dù me yúcó lá!»

¹⁴ Káa Jézù gii 'visì có ji ndú máa,

«Yo 'dè a yúcó máa, ye kù wu gbí tí ye ta kpéetí ye,

káa kpéetí ká ènò, ye kù 'dè a yúcó,

tacó ye nò bàndò tí nó náa ye gí 'do tí nó ni gí.

Ye delè gii nò bàndò tí nó náa ye kù ya gítí nó ni gí.

Káa yo nò bàndò tí nó náa ye gí 'do tí nó ni lá.

Yo delè nò bàndò tí nó náa ye kù ya gítí nó ni lá.

¹⁵ Yo kù waa có me ta yúcó lá.

Káa ye me mbe waa có mítí 'duù gbaànjé lá.

¹⁶ Káa, ye má waa có mítí 'duù,

ye bà waa có ta yúcó.

Tacó ye kú waa có me ta kpéetí ye lá.

Ze kú waa có a i ta Bu ye tí nó tí mbe tuu ye nó.

¹⁷ À cu mí gbí wáràgà gítí tàkìì mì ndoo tí ndâ

Jùdáyà éno máa,

«Ndâ 'duù só má ùnje gítí gbèe có gî,

gbí éno máa, có tí nó a yúcó.»

¹⁸ Ye kú 'dè có gítí miṛi ye,

káa Bu ye tí nó tí mbe tuu ye nó kuu tàkò
ye.»

¹⁹ Káa ndâ mbe kpolo tí tàkìì mì ndâ Jùdáyà gii
'vee Jézù máa, «Bu lo tí nó kòtí 'dì?»

Jézù bà-i-nò gii 'visì có ji ndú máa,
«Yo ò ye ni lá.

À má éno, yo delè bà ò Bu ye ni wálá.

Yo kùtàá má ò ye ni gî,

yo bà ò Bu ye delè ni gî.»

²⁰ Jézù 'dè ndâ có tí nó ji ndâ 'duù mí bàndò
bà kili i-Mbíri. Káa gbèe 'duù mbe zèè yí ta o tí
nò wálá, tacó o mì wó tè kálásê.

*Bà 'di gbí có gítí Jézù kpò nje ndâ kpo 'duù mì
ndâ Jùdáyà gí*

²¹ Jézù gii 'dè 'bí có ji ndâ 'duù tí nó máa,

«Ye bà gii ya gî.

Yo bà gii pà bà tí ye si bà volo ji yo gî,

káa yo bà 'de ye wálá,

tacó wotí bà ya gítí bàndò tí nó náa ye kú gii
ya gítí nó tí yo wálá.

À má éno, yo bà cì mí gbí ndâ vò i mì yo.»

²² Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà gii 'bità bà koṛo
gbí có tí nó náa Jézù 'dè éno máa, ndú bà 'de wotí
bà ya gítí bàndò tí nó náa yì kú ya gítí wálá nó,

máa, «Yí bà zi tí wó zí-zi? À 'ví dù nò a gbí có tí nò náa yí kù 'dè éno máa, ndoo bà 'de wotí bà ya gítí bàndò tí nó náa yì kù gù ya gítí nó wálá nò ká nò?»

²³ Káa Jézù gù 'visì có ji ndú máa,
«'Bè gbí òkò tí ndoo ta ndoo a ònô:
'bá mì yo a i muu to tí nò,
káa 'bá mì ye a i gbìrì.

Rèngbó yo a i muu to tí nò,
káa rèngbó ye me i muu to tí nò lá.

²⁴ Yo bà cì mí gbí ndâ vò i mì yo.

Yo má ùnje éno máa,
Ye a Ye tí nó tí Ye nó, lá,
yo bà cì mí gbí ndâ vò i mì yo.»

²⁵ Káa ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdéyà gù 'vee Jézù máa, «Wò a Wò tí 'dì?»

Káa Jézù gù 'visì có ji ndú máa,
«Ye 'dè ji yo sàà kùro gí.

²⁶ Ndâ có gbí muu ye tacó bà 'dè ji yo go mbíli gbí cikaà.

Ndâ i ònó náa ye biya 'do mì yo gí nó delè me ndâ i bà 'deke cee lá.

Káa 'duù tí nó tí mbe tuu ye nó a 'duù ònó tí mbe 'dè yúcó;

tacó éno, ye kù 'dè ji yo muu to tí nó káa ndâ có ònó náa ye 'dì 'do mì wó nò.»

²⁷ Bà 'dì gbí éno máa Jézù kù 'dè có ji ndâ yì a i gítí Mbìrì nò gù kpò ndâ 'duù tí nó gí. ²⁸ Tacó éno, Jézù gù 'dè có ji ndú máa,

«Yo kpónó nò ye ni lá.

Yo má te 'Vii-mi-'Dakò gí yaà kózò gí,
yo bà gù nò ni éno máa, Ye a Yí.

À delè nò bà gù dù a o bà nò mì yo ni éno máa,

ye kù bàkà i me ta muu ye lá;
 ye kù nì káa bà có ònínó náa ye 'di 'do mì Bu ye.
 29 Delè 'duù tí nó mbe tuu ye nó kuu ta ye;
 yí si ye ta kpéétí ye lá,
 tacó ye ta o 'dáá gî kù bàkà káa i ònínó mbe
 kù peteke tàkòcò wó nò.»

Cè bà bàkà i mì ndâ 'vii mì Àbìráámò

30 Ndâ 'duù me mbè 'do gbí òkò tí ndâ mbe 'di
 có mì Jézù nò gii ùnje gítí ndâ có mì wó gî.

31 Jézù bà-i-nò gii 'dè có ji ndâ Jùdèyà ònínó mbe
 ùnje gítí có mì wó gî nó máa,
 «Yo kpolo tí ndâ có mì ye kácá-kácá,
 tacó wàa yo 'ví dù tí tí ndâ cèe mbe tala có
 mì ye dúú bà ya tí .

32 Yo bà dù tí ndâ mbe ò yúcó ni gî.
 Bìndi yúcó bà gii njaanga wú 'do tí miři yo gî.»

33 Káa ndâ 'bí 'duù 'do gbí òkò tí ndâ Jùdèyà tí
 nò gii waa gbí có mì Jézù nò ta bà 'vee yí máa,
 «Ze a ndâ 'vii-gù Àbìráámò. Ze jé dù tí ndâ bòò
 mì ndâ 'bí 'duù sàa kùro lá. À má éno, gbí có mì
 lo náa wò 'dè éno máa, «Áá bà njaanga wú 'do tí
 miři yo» nò máa yè?»

34 Káa Jézù gii 'visì có ji ndú máa,
 «Ye kù 'dè ji yo a cèe yúcó máa,
 'duù mbe bàkà vò i gî, gbí éno máa,
 vò i ga wú mítí miři wó gî.

35 Káa bòò dù tí 'bá ngbé lá.
 A 'vii-'bá ká kù dù tí 'bá ngbé.

36 Káa 'vii mì mbe 'bá má njaanga wú mì vò i 'do
 tí miři lo gî,

wò bà dù tí bòò mí vò i káká'i wálá.

37 Ye ònò ni gî máa,

yo a ndâ 'viì-gù mì Àbìráámò,
 káa ta ndâ ña ñìnò 'dáá gî,
 go bà zi ye kuu tí yo,
 tacó ndâ có tí nó 'dáá náa ye kù 'dè nó ya gí
 gbí muu yo gbaànjé lá.

³⁸ À má gítí bà miṛi ye,
 ye kù 'dè có ká gítí ndâ i ñìnó náa ye ñò 'do
 mì Bu ye nô.

Káa yo, yo kù bàkà káa ndâ i ñìnó náa yo ñò 'do
 mì bu yo nó delè.»

³⁹ Ndâ 'duù tí nó bà-i-nò gii 'visì có ji Jézù máa,
 «Bu ze a Àbìráámò.»

Káa Jézù gii 'visì có ji ndú máa,
 «Yo kù bàkà tí yo máa,
 yo a ndâ 'viì mì Àbìráámò,
 káa, yo kùtàá dú má káa ndâ 'viì mì
 Àbìráámò go có tí nó gbí nje yo ñò,
 yo bà mèlè ndi Àbìráámò gî.

⁴⁰⁻⁴¹ Káa, yo kpónó kù pà kpokèjì tacó bà zi ye
 tí mbe kù 'dè yúcó tí nó náa ye 'di 'do mì
 Mbíri nó ji yo.

Yo je ñò a ña i bìndi 'bí ña bu yo,
 tacó Àbìráámò dígísèé me mbe me ña ndâ
 vò i tí nó kpónó náa yo kù me ñò lá.»

Ndâ 'duù tí nó gii 'visì có ji Jézù máa, «Ze me
 ndâ 'viì-ngbà lá. Bu ze ká gbaànjé, tí Mbíri.»

⁴² Káa Jézù gii 'visì có ji ndú máa,
 «Mbíri kùtàá má dú káa bu yo,
 yo bà zè ye ñìkì gî,
 tacó ye gí 'do mì Mbíri.

Ye gí dú 'do mì Mbíri.
 Ñìnó a ye ká nô.

Ye gí me ta muu ye lá.

À tuu ye túú-tuu.

A Mbíri ká tuu ye.

⁴³ Yo 'di gbí có tí nó náa ye 'dè nó lá tacó yè?

Yo 'di gbí có tí nó lá,

tacó kòcò ye gbí tù yo go mòngò gbí tù bô.

⁴⁴ Bu yo a Gba-vò-i.

Tacó éno, à nìkì tí yo a bà bàkà i ñìnó ta gó tí bu
yo nò.

Nèté mì wó a bà zi ku 'do sàà.

Nèté mì wó jé táánò ta yúcó wálá.

Tacó yúcó mì wó jé wálá.

Yí má kù 'dè 'véřè,

yí kù bàkà nò a i gbí kù wó,

tacó yí a mbe 'véřè, tí bu 'véřè.

⁴⁵ Káa à má gítí ye,

ye a mbe 'dè yúcó.

Ñìnò a nderè có tí nó náa

yo ù ta nje gítí ye lá nó ká nó.

⁴⁶ A 'di 'do gbí òkò tí yo ká bà tù 'bì wó gí yaà,

máa,

yì jé zèè ye ta vò i gí?

Káa ye má kù 'dè a yúcó,

yo ùnje gítí ye lá tacó yè?

⁴⁷ 'Duù má a 'viì mì Mbíri,

yí kù 'di káa có mì Mbíri,

káa yo má biya bà 'di có mì Mbíri gí, à ká

dú,

tacó yo me ndâ 'viì mì Mbíri lá.»

Ndâ Jùdèyà 'dè vò có gítí Jézù

⁴⁸ Ndâ Jùdèyà bà-i-nò giì 'dè có ji Jézù máa,
«Cè bà i mì lo go cè bà i mì ndâ 'duù Sàmáriyà

nô! A mâ ká gbí muu lo. A kponje ká nje lo gítí có tí nò náa ze 'dè nò?»

⁴⁹ Káa Jézù gii 'visì có ji ndú máa,
«Ye me mbe mâ lá,
ye kù tègàrà a Bu ye.

Káa à tí yo a go bà volo ɾè ye.

⁵⁰ Ye kù pà me bà wu gbí ye lá.

Có gítí bà wu gbí ye nò a nèté mì 'bí 'duù tí cèe mbe waa có.

⁵¹ Ye kù 'dè có ji yo ta yúcó máa,
'duù mbe kpolo tí ndâ có mì ye bà cì wálá.»

⁵² Ndâ Jùdèyà gbí nìndò gii 'visì có ji Jézù máa,
«Ze kpónó nò ni ngbárángà'i gí máa, a gbí muu lo a i. Àbìráámò cì gí. Ku delè zi ndâ mbe 'dòkò có mì Mbírì léé gí. Káa àá gii dù nó a wò ká gii 'dè có máa, 'duù mbe 'di có mì lo bà 'di pò ku wálá.

⁵³ Wò me gbolò ndii bu ze tí Àbìráámò mbe cì gí nó gí? Ndâ mbe 'dòkò có mì Mbírì delè 'dáá gí zò to gí. Wò kù bàkà tí lo tí 'di kpónó?»

⁵⁴ Káa Jézù gii 'visì có ji ndú máa,
«Ye kùtàá má kù wu a gbí tí ye ta kpéétí ye,
gbí bà wu gbí tí ye bà dù wálá.

Káa a Bu ye tí nó náa yo kù 'dè có máa,
yí a Mbírì mì yo nó,
ká kù wu gbí ye.

⁵⁵ Yo nò yí ni lá,
káa ye nò yí ni gí.

Ye má 'dè có máa, ye nò yí ni lá,
ye bà dù tí mbe 'véɾè a go yo mbe kù 'dè có máa,
yo nò yí ni gí,
káa yo nò yí ni lá.

Ye nò yí ni gí.

Ye delè kù kpolo tí có mì wó.

⁵⁶ Bu yo Àbìráámò dígísèè kù dù ta líkí'o tí wó
máa,
yí bà òò o bà gí ye.

Yí gíì òò ye gí,
bìndi tàkòcò wó gíì peteke gí.»

⁵⁷ Káa ndâ 'duù tí òò gíì 'visì có jì Jézù máa,
«Ndoò tí lo yee gbí zi'duù-só-nje muu'bì lá. Wò
delè jé òò Àbìráámò lá.»

⁵⁸ Káa Jézù gíì 'visì có jì ndú máa,
«Ye kù 'dè jì yo a cèe yúcó máa,
kùro o bà jò Àbìráámò táánò,
ye kuu tí .»

⁵⁹ Ndâ 'duù tí òò mâ gíì 'di ña có tí òò náa Jézù
'dè jì ndú òò, ndú gíì tuṛu díí tacó bà 'vaka ta yí.
Káa Jézù gíì òòndòkò tí wó 'do tí ndú mí gbí òkò
tí ndâ 'duù, yee tí o tí nó náa yí gíì ndo 'do gbí
ndùgù 'bá-Mbíri gí.

9

*Jézù njaanga ro 'bí 'dakò ta ri bà wotí gbí tàkù
mì ndâ Jùdèyà*

¹ Si Jézù kù gíì ndii ta nó, yí gíì òò 'bí 'dakò náa
à jò yí ta sú ro 'do gbí yì. ² Ndâ mbe tala có mì
Jézù bà-i-òò gíì 'vee yí máa, «Nderè bà jò 'dakò
tí òò ta sú ro kpónó 'ví dù 'do tí 'di, Mbe òbà i?
À 'ví dù 'do gbí 'dóó vò i mì wó wèè, 'do gbí vò i
mì ndâ bu wó ta nawu wó?»

³ Káa Jézù gíì 'visì có jì ndâ mbe tala có mì wó
máa, «À me 'do gbí có mì wó lá. À delè gíì dù me
'do gbí có mì ndâ mbe jò yí lá. À jò yí éno tacó
wàa ndâ 'duù 'ví òò ta Mbíri ni tí mbe wotí.

4 Ndoò bà bàkà ndâ nèté mì 'duù tí nó mbe tuu
ye nò ká kpónó sí o bèè lá nò,
tacó 'dí'di'o kèjì,
káa 'duù mbe bàkà nèté gbaànjé gbí 'dí'di'o
wálá.

5 Ye a ngba'o mì ndâ 'duù ta o tí nó
náa ye kpónó kuu muu to tí nó nò.»

6 Bìndi bà 'dè có tí nó mì Jézù jì ndâ mbe tala
có mì wó, Jézù gii cù ngo cù mítí to, bìndi yí gii
mèrèke ta tú, bìndi yí gii toṛo mítí ndâ ọ mbe
sú ọ tí nó sósò'ò gí. ⁷ Bìndi yí gii 'dè có jì mbe
sú ọ tí nó máa, «Ya gí bà caka gbí ọ lo ta ngo
gbí Dùúgú Silòwámù.» (Gbí ẹ̀ tí nó tí Silòwámù
nò máa, à tuu yí túú-tuu.)

Mbe sú ọ tí nó mâ gii bàkà go có tí nó náa
Jézù 'dè jì yí nó, yí gii dele 'do bàndò bà caka gbí
ọ wó tí cèe 'duù ta ndâ ọ wó sósò'ò kù zeke'o
ngbáràngà'i.

⁸ Ndâ 'duù ònó ta ndâ 'bá mì ndú dè-dè ta ndú
nó, ta ndâ 'bí 'duù ònó mbe ọ yí sàà kù yù i gbí
sú ọ gí nó mâ gii ọ yí, ndú gii 'bìtá bà 'vee 'vé,
máa, «À nó go 'dakò tí nó táánò tí mbe sú ọ mbe
kù yù i á to kàzò nó le! Káa a yè ká gii njaanga
ọ wó ònó?» ⁹ Ndú bà-i-nò gii 'deeke kponje á
gbí òkò tí ndú á ta kpéétí ndú gí. Ndâ 'bí 'duù
máa, «A yí!» Ndâ 'bí ka ndú máa, «À me yí lá!
A 'bí 'duù mbe je cè kózò tí wó.» Káa 'dakò tí nó
gii 'vìsì có jì ndú máa, «Ìjìnó a ye tí 'dakò tí nó.»

¹⁰ Ndâ 'duù tí nó bà-i-nò gii 'vee yí máa, «A yè
ká njaanga ọ lo?»

¹¹ Káa 'dakò tí nó gii 'vìsì có jì ndú máa, «A
'bí 'dakò ta ẹ̀ wó a Jézù ká ònòkò tú, bìndi yí
gii toṛo mítí ndâ ọ ye sósò'ò gí. Bìndi yí gii 'dè

có ji ye máa, ye ya gí bà caka gbí ọọ ye ta ngo tí Dùúgú Silòwámù. Ye mà gii bàkà go có mì wó nò, ndâ ọọ ye gii njaanga tí gí.»

¹² Ndâ 'duù tí nò gii 'vee 'dakò tí nó nàa Jézù njaanga ọọ wó nó máa, «'Dakò tí nò mbe njaanga ọọ lo nò kpónó ngò?»

Káa 'dakò tí nò gii 'visì có ji ndú máa, «Ye ọọ bà tí wó lá.»

Ndâ mbe kpolo tí tàkìì mì ndâ Jùdáyà 'viiki gbí kpokèjì bà njaanga ọọ 'dakò tí nò mì Jézù

¹³ Ndâ 'duù gii je 'dakò tí nó nàa Jézù njaanga ọọ wó nó ya tí gí kùro ndâ mbe kpolo tí tàkìì mì ndâ Jùdáyà. ¹⁴ Ọ́rì tí nó nàa Jézù merèke ta tú, bìndi yí gii njaanga ta ọọ 'dakò tí nó nò a ọ́rì bà wotí gbí tàkìì mì ndâ Jùdáyà. ¹⁵ Tacó éno, ndâ mbe kpolo tí tàkìì mì ndâ Jùdáyà gii 'vee ndi gbí nje 'dakò tí nó káká'i a gítí ọ́rì kpokèjì bà njaanga ọọ wó mì Jézù. Káa 'dakò tí nò gii 'visì có ji ndú máa, «Yí ọ́rì káa tú mítí ndâ ọọ ye sósò'ò gí. Ye mà gii caka tú tí nò, ndâ ọọ ye gii njaanga tí gí.»

¹⁶ Có tí nó nàa 'dakò tí nó 'dè ji ndâ mbe kpolo tí tàkìì mì ndâ Jùdáyà nò gii ọ́nòkò muu ndú gí. Tacó éno, ndâ 'bí 'duù gbí òkò tí ndú gii 'visì có ji yí máa, «'Dakò tí nó mbe bàkà ọ́rì i tí nó bà dù me 'duù ọ́nò mbe gí 'do mì Mbíri nó lá, tacó yí kù gbètèkè ọ́rì bà wotí gbí tàkìì mì ndoo tí ndâ Jùdáyà.» Káa ndâ 'bí 'duù gbí òkò tí ndú gii loko kù 'vee ndâ 'bí ka ndú ọ́nò mbe 'dè có éno máa 'duù tí nó a mbe bàkà vò i nó, máa, «Mbe bàkà vò i bà bàkà ndâ kpo-kpò serè go ọ́rì ọ́nò kpónó nó ta ọ́rì kpokèjì ngàyi?» ¹⁷ Tacó éno, ndú gii tè ndi tí ndú gii 'vee yí káká'i máa, «Yí 'vala wò 'do

gbí sù ọọ gí. À má ènò, 'dóó có mì lo gítí wó máa yè?»

Káa 'dakò tí nò gii 'vìsì có jì ndú máa, «Ye koọọ có máa, 'dakò tí nò a mbe 'dòkò có mì Mbírì.»

¹⁸ Ndâ Jùdèyà bà-i-nò gii me a kpìiki-kpìiki gítí bà ùnje máa, 'dakò tí nò náa Jézù njaanga ndâ ọọ wó nò táánò dú káa yúcó mbe sù ọọ. Tacó ènò, ndú gii tuu tú gí tàkò ndâ bu wó ta nawu wó. ¹⁹ Ndâ bu 'dakò tí nò ta nawu wó mà gii gí gí, ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà gii 'vee ndú máa, «À dú nó káa 'vii mì yo ká nó? Yo máa, àà táánò jò yí ta sù ọọ 'do gbí yì, káa yí kpónó kù zeke'o ée?»

²⁰ Káa ndâ bu 'dakò tí nò gii 'vìsì có jì ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà máa, «Ze ọ̀ò ni gí, máa, yí a 'vii mì ze. Ze delè gii ọ̀ò ni gí, máa, yí táánò tè ta sù ọọ 'do gbí yì nawu wó. ²¹ Káa ze ọ̀ò ọ̀a i tí nó mbe njaanga ọọ wó nó ni lá. Ze delè ọ̀ò 'duù tí nó mbe je yeè jì yí nó ni ká lá. Nje wó kuu tí wó. Yí me dó 'vii lá. À má ènò, yo tè'è tí wó, wàa yo 'ví 'vee yí, wàa yí 'ví túbà dúú kpokèjì ọ̀a i tí nó mbe 'de yí nó jì yo.»

²² Ndâ bu 'dakò tí nò náa Jézù njaanga ọọ wó nò 'dè ọ̀a có tí nò jì ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà tacó à tí ndú a gúku. Tacó ndú ọ̀ò ni gí máa, ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà ẹ̀ẹ nje có mì ndú sàà gí máa, 'duù má ùnje éno máa, Jézù a Bìndi-Mbírì gí, 'duù tí nò 'ví 'dò kò wó mí bàndò bà kili ndâ Jùdèyà gí bà ùlù Mbírì káká'i lá. ²³ Nìndò a gbí nderè có tí nò náa ndâ bu 'dakò tí nò gii tooko ta có tí nò 'do muu ndú gí muu wó máa, «Yí me dó 'vii lá. Yo 'vee yí,» nò ká nò.

24 Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà mà gii 'di kòcò ndâ bu 'dakò tí nó náa Jézù 'vala yí 'do gbí sù ọ́ nó cee gî, ndú gii tuu tú gí tàkò 'dakò tí nó káká'i. Yí mà gii gî gî, ndú gii 'dè có ji yí máa, «'Dè yúcó mì lo kùro Mbírì. Tacó à má gítí ze, ze ọ́ nó ni gî máa, 'dakò tí nó náa wò 'dè có máa, a yí ká njaanga ọ́ lo nó, a mbe bèè ọ́ Mbírì.»

25 Káa 'dakò tí nó gii 'vìsì có ji ndú máa, «Yí má a mbe bèè ọ́ Mbírì, ye ọ́ nó bà ọ́nò lá. I ọ́nò náa ye ọ́ nó ni gî cuki nó káa ọ́nò máa, ye táánò a mbe sù ọ́, káa ye kpónó kù zeke'o.»

26 Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà gii 'vee yí máa, «Yí táánò bàkà mítí ndâ ọ́ lo nó a ọ́a yeè yè, náa ndú gii njaanga ta tí nó?»

27 Káa 'dakò tí nó gii 'vìsì có ji ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà máa, «Ye 'dè có tí nó ji yo á kùtàà sàà gî, káa yo sè tù yo lá. Nògí, yo kpónó kù 'vee ndi gbí nje ye máa, ye 'ví 'dè ji yo a ọ́a có yè káká'i? À tí yo a go bà dù tí ndâ mbe tala có mì wó delè?»

28 Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà bà-i-nò gii 'bità bà no nje ndú gítí 'dakò tí nó ta ọ́a có tí nó náa yí 'dè ji ndú nó. Bìndi ndú gii 'vìsì có ji yí máa, «Go bà dù tí 'duù mì wó má tí lo, mbe tii wò wálá. Káa à má gítí ze, ze a ndâ 'duù mì Mòze. 29 Ze ọ́ nó ni gî máa, Mbírì dígísèé 'dè có a i ji Mòze. Káa à má gítí 'dakò tí nó á mì lo nó, ze ọ́ nó bàndò tí nó náa yí gí 'do tí nó ni lá.»

30 Káa 'dakò tí nó gii 'vìsì có ji ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà máa, «A có seṛè! Yí njaanga ọ́ ye gî, káa yo ọ́ nó bàndò tí nó náa yí gí 'do tí nó ni lá!

31 Ndoo ọ́ nó ni gî máa, Mbírì sè tù wó gítí ndâ có mì ndâ mbe bàkà vò i lá, yí kù sè tù wó a i gítí

ndâ có mì ndâ 'duù ònó mbe kù bàkà i jì yí, tí ndâ mbe bàkà go có mì wó tí Mbírì nò. ³² 'Do tí bà 'bità bà suu to tí nó, 'bí 'duù mbe 'di có jé éno máa, 'bí 'duù njaanga ɾo 'bí 'duù ònó náa à jò yí ta sú ɾo 'do gbí yì gî nò wálá. ³³ Káa 'dakò tí nó mbe njaanga ɾo ye nò má gî me 'do mì Mbírì lá, yí kùtàá bà 'de wotí bà bàkà i gbaànjé wálá.»

³⁴ Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà má gii 'di có tí nò náa 'dakò tí nò 'dè jì ndú nò, ndú gii mòkò yí 'do kùɾo ndú, ta bà ònoko yí máa, «À jò wò cùmúú mí gbí vò i, káa wò kù gii bàkà tí lo tí mbe nìbà có mì Mbírì jì ze?»

Bà dù tí mbe sú ɾo á kùɾo Mbírì

³⁵ Jézù má gii 'de 'dakò tí nò náa yí njaanga ɾo wó nò bìndi bà 'di có bà mòkò yí mì ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà 'do kùɾo ndú, Jézù gii 'vee yí máa, «Wò ùnje gítí 'Viì-mì-'Dakò ta njembí lo gbaànjé gî?»

³⁶ Káa 'dakò tí nò gii 'vee Jézù máa, «'Duù tí nò ta ɾè wó a 'Viì-mì-'Dakò nò a 'di? Tùbà tí wó jì ye kùɾo, má kózò gi, ye 'ví ù ta nje gítí wó, kpo 'duù.»

³⁷ Jézù bà-i-nò gii 'visì có jì 'dakò tí nò máa, «Wò kù zeke 'duù tí nò ta ɾè wó a 'Viì-mì-'Dakò nò ta ɾo lo. À delè kpónó a yí ká kù 'dè có jì wò nò.»

³⁸ 'Dakò tí nò má gii 'di có tí nò náa Jézù 'dè jì yí nò, yí gii ìrì ta muungbó wó ya gí bà kaa to á kùɾo Jézù ta 'bì wó, bìndi yí gii 'dè có jì Jézù máa, «Ye ùnje gí, Mbe tí ye.»

³⁹ Káa Jézù gii 'visì có jì 'dakò tí nò, náa yí njaanga ɾo wó nò, máa,

«Ye gí gí muu to tí nó tacó wàa ndâ mbe sú ɾo 'ví zeke'o,

wàa ɾo ndâ mbe ɾo 'ví yoo gî.»

⁴⁰ Ndâ mbe kpolo tí tàkìi mì ndâ Jùdèyà ñìnó mbe dù 'dê á règbà tí Jézù ta o tí nò mâ gîi 'di có tí nò náa yí 'dè nò, ndú gîi 'vee yí máa, «Ze delè ngbá káa ndâ mbe sú ɾo?»

⁴¹ Káa Jézù gîi 'visì có ji ndú máa,

«Yo kùtàá má a ndâ mbe sú ɾo,
vò i mì yo bà dù wálá.

Káa yo kù bàkà tí yo tí ndâ mbe ɾo,
à má éno, yo ɾò tíyò nje ndâ vò i mì yo.»

10

Jézù lòkò'bò có gítí ña 'duù ñìnó mbe 'vii tí mbe kpolo tí ndâ i-kó-ko

¹ Jézù gîi lòkò'bò có ji ndâ 'duù máa, «Mbe 'vii ndùgù tacó bà ɾi gí tà'i mì ndâ i-kó-ko a mbe ngbà tí mbe kùmùkù i mì ndâ 'duù. ² Káa, mbe ɾi gí tà'i co tí njekèjì ndùgù a cèe mbe kpolo tí ndâ i-kó-ko. ³ Mbe kpolo tí njekèjì ndùgù mì ndâ i-kó-ko kù njaanga njekèjì ji yí. Ndâ i-kó-ko delè 'di kòcò wó ni gî. Yí kù tè'é tí ndâ 'dóo i-kó-ko mì wó 'do gbí òkò tí ndâ ñìndi ndâ 'bí 'duù ta rè ndú, tacó bà gbà ndú gí sè. ⁴ Yí má njaanga ndâ i-kó-ko 'do gbí ndùgù gî, yí kù tè kùro ndú, bìndi ndú kù ɾu ndi wó, tacó ndú 'di kòcò wó ni gî. ⁵ Káa ndâ i-kó-ko bà 'vaaka 'do tí vò 'duù ñìnó náa ndú ñò yí ni lá nó gî. Ndú jé gítí bà ɾu ndi wó wálá, tacó ndú ñò yí ni lá, ndú delè 'di kòcò wó ni ká lá.»

6 Jézù lókò'bò có tí nò jì ndâ 'duù, káa, 'bí 'duù gbaànjé mbe 'di gbí wálá.

7 Tacó éno, Jézù giù 'dè có jì ndú ngbárángà'i éno máa,

«Ye kú 'dè có jì yo ta yúco máa,
ye a njekèjì ndùgù mì ndâ i-kó-ko.

8 Ndâ 'bí 'duù ònó 'dáá gî táánò mbe gí gí mì yo kùro bà gí ye nó a ndâ mbe ngbà, tí ndâ mbe kùmùkù i mì ndâ 'duù; tacó éno, ndâ i-kó-ko sè tù tí ndú lá.

9 Káa, ye a njekèjì ndùgù.

I-kó-ko má rì gí tà'i có a i mì ye,
i-kó-ko tí nò 'vala gî.

Yí bà rì gí tà'i ta gbí dì wó ngbárángà'i,
yí bà co gí sè ta dì wó ngbárángà'i,
yí delè bà 'de i-zó-zò gî.

10 Mbe ngbà gí ònìndi wó cuki ká gítí nèté bà ngbà i,

ta bà ziki ndâ i-kó-ko,
ta bà mèèkè'i tí ndú.

Káa ye gí a i tacó wàa ndú 'ví 'de ta 'válá,
wàa ndú 'ví 'vala pètèkèè go dó kpâ ta bèmbíli.

11 Ye a tó mbe kpolo tí ndâ i-kó-ko.

Tó mbe kpolo tí ndâ i-kó-ko a òa mbe kpolo tí ndâ i-kó-ko ònó mbe kú cì á muu ndâ i-kó-ko mì wó nò.

12 'Duù ònó mbe kú kpolo tí ndâ i-kó-ko mì 'bí ka wó ká tacó bà pà yê tí wó cuki nó ká kú ò ngèlè jee ndâ i-kó-ko jì kàzà.

Yí má ò sílì tí kàzà ngé gî,
yí kú ò ngèlè si tàmuu ndâ i-kó-ko jì kàzà kú zèè ndú,
delè kú nje gbí ndú jááká-jaaka ta gbí jìli.

13 Yí kù ì ngèlè jee ndâ i-kó-ko jì kàzà tacó yí kù
gbà ndú ká tacó bà pà yé tí wó cuki,
nètè mì wó ta ndú wálá.

14 Káa ye a tó mbe kpolo tí ndâ i-kó-ko.
Ye nò ndâ i-kó-ko mì ye ni gî,
ndâ i-kó-ko mì ye delè nò ye ni gî.

15 Ze nò tí ze ni ta ndâ i-kó-ko mì ye,
ká go bà nò tí ze ni ta Bu ye.
Ye delè gbì gbí njembí ye gítí ku muu ndú gî.

16 Ndâ 'bí i-kó-ko mì ye kuu tí ,
náa ndú kpónó kù dù me ta ndâ ònó ta 'bá
muu ndú nó lá.

Káa kózò tí ye bà gí ta ndú gítí ndâ 'bí ka ndú,
ndú delè 'ví 'dì kòcò ye,
wàa ndú 'ví dù 'dáa bà gbèe to,
tacó wàa ye tí mbe kpolo tí ndú 'ví dù káa
gbèe 'duù.

17 Bu ye kù dù ta go ye tí wó,
tacó ye ùnje gítí bà cì ye,
wàa ye 'ví 'vala ndi ye káká'i nò gî.

18 À me 'duù ká kù zi ye lá.

À káa ye ká ùnje gítí bà cì ye 'do gbí 'dóó có mì
ye gbí muu ye.

Bu ye je wotí bà cì ye go có mì ye gbí muu ye nò
jì ye gî.

Yí delè gíì je wotí bà 'vala ndi ye á 'do gbí ku jì
ye gî.»

19 Có tí nò náa Jézù 'dè nò gíì bàkà a 'bè mí gbí
òkò tí ndâ Jùdéyà. 20 Ndâ 'duù me mbè gbí òkò tí
ndú gíì 'dè có jì ndâ 'bí ka ndú máa, «Gbí nderè
bà sè tù ndâ 'duù tí ndâ có mì wó wálá. A i ká
gbí muu wó! Yì a mbe mâ!» 21 Káa, ndâ 'bí 'duù
nìndi ndú gíì 'vìsì có gí tàkò có mì ndâ ka ndú

nò máa, «Ndâ có mì wó me go ndâ có mì 'duù ñìnó ta i ká gbí muu wó nó lá. 'Duù ñìnó ta i ká gbí muu wó nó bà njaanga ɾo mbe sú ɾo ta ɱa kpokèjì ngàyi?»

Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà bè Jézù gî

²² À ta o tí nò Jèrùzàlémè a o bà kùya dèrè mítí 'bá-Mbíri. O tí nò gî gbí pì mì cò'o, ²³ tacó éno, Jézù gî dù kù wùùkù to á tà 'bí i náa à bì yà'bàà éno mí gbí ndùgù 'bá-Mbíri, náa ndâ 'duù kù nì mítí a Tàzo-mì-Sólómònì tí gbolò gbà mì ndâ Jùdèyà. ²⁴ Ndâ Jùdèyà mâ gî ñò yí, ndú gî tì yí jèlè 'dee gî. Bìndì ndú gî 'vee yí máa, «Wò bà si ze kù koɾo có sàkàmàà éno yee tí ɱa o ngàyi? Wò má a Bìndì-Mbíri, 'dè jì ze ngbárángà'i!»

²⁵ Káa Jézù gî 'visì có jì ndú máa,
«Ye 'dè có tí nò jì yo sàà gî,
káa a yo ká biya bà 'di gî.
Ndâ serè tí nó náa ye kù bàkà ta wotí mì Bu ye
nó kù túbà jì yo máa,
ndâ có mì ye a ndâ yúco;

²⁶ káa, yo biya bà ùnje gítí ye gî,
tacó yo me ndâ i-kó-ko mì ye lá.

²⁷ Ndâ i-kó-ko mì ye 'di kòcò ye ni gî.
Tacó éno, ndú kù ɾu ndi ye.
Ze ñò tí ze ta ndú ni gî.

²⁸ Gbèè i-kó-ko mì ye bà gîri wálá,
tacó ye je yeè-'válá ñìnó mbe cee lá nó jì ndú
gî.

Mbe kaa ndú 'do tí ye ta wotí wálá,
²⁹ tacó 'bí 'duù ta wotí tí wó mbe 'vii ta Bu
ye tí nó tí mbe kaa ndú jì ye nó wálá.

À má éno, 'bí 'duù mbe ɾa ndú tí ɾíngbá 'do 'bì
Bu ye wálá.

30 Ze ta Bu ye a ndâ gbèe 'duù.»

31 Ndâ Jùdèyà mâ giì 'di có tí nò náa Jézù 'dè
énó máa, «Ze ta Bu ye a ndâ gbèe 'duù» nò, ndú
giì tuɾu díí tacó bà 'vaka ta yí.

32 Káa Jézù giì 'vee ndú máa, «Ye túbà ndâ tó
i mbe giì 'do mì Bu ye ji yo me mbè. À má éno,
yo kpónó kaa díí tacó bà 'vaka ta ye nò a i tacó
ngàyi á 'do gbí òkò tí ndú?»

33 Káa ndâ Jùdèyà giì 'visì có ji yí máa, «Ze kù
turu díí tacó bà 'vaka ta wò me tacó bà bàkà ndâ
tó i mì lo a go có tí nò gbí nje lo nò lá. Ze bà
'vaka wò a i tacó bà 'dè zu có gítí Mbíri. Wò a
'duù, ta ndâ silì 'bì lo vô ká go ndâ ñindi ze, káa
wò kù bàkà tí lo tí Mbíri ta wotí!»

34 Káa Jézù giì 'visì có ji ndú máa,
«'Bí có kuu gbí wáràgà mì Mbíri éno máa,
Mbíri máa, <Yo a ndâ mbíri.>

35 Káa 'véɾè jé gbí wáràgà mì Mbíri wálá.
Nògí, Mbíri nì <mbíri> mítí ndâ 'duù tí nó náa yí
tí Mbíri 'dè có mì wó ji ndú nó gí.

36 Káa, à má gítí bà miɾi ye,
a Bu ye ká cu 'bì wó mítí ye tí 'dóó ñinó mì
wó,
bìndí yí giì tuu ye gí muu to tí nô.

À má éno, bà 'dè có mì ye éno máa,
ye a 'Viì-mì-Mbíri,
giì 'visì tí gbí tù yo tí bà go Mbíri ta ña
kpokèjì ngàyi?

37 Ye má kù bàkà me ndâ nèté mì Bu ye lá,
gbí nderè bà ùnje mì yo gítí ye wálá.

38 Ye kù bàkà a ndâ nèté mì Bu ye,
 káa go bà ùnje gítí ye kpêti má sàà tí yo wálá,
 yo kùtáà bà ù vòó nje gítí ndâ nèté tí nò náa
 ye kù bàkà ndú nò,
 bìndi yo bà òò ni gí máa,
 ze ta Bu ye a ndâ gbèè 'duù.»

39 À gbí muu ndâ Jùdéyà ta o tí nò a có bà zèè
 Jézù, káa yí gii fa 'do tí ndú gí.

*Ndâ mbe kaa ya gí mì Jézù á yì Jòròdáníyà ùnje
 gítí wó*

40 Jézù gii dele ndi wó káká'i ya gí tito
 Jòròdáníyà, á gítí wúngbó to tí nó náa Jòvànì
 táánò sàà dù tí kù caka tí ndâ 'duù nò. 41 Ndâ
 'duù me mbè gii kaa ya gí mì wó kà. Ndâ mbe
 kaa ya gí mì wó nò gii ùlù yí máa, «Jòvànì táánò
 jé bàkà ndâ seřè lá, káa ndâ có mì wó táánò náa
 yí 'dè gítí 'dakò tí nó 'dáá káa yúcó.» 42 Tacó éno,
 ndâ 'duù 'do gbí òkò tí ndú me mbè gii ùnje gítí
 Jézù ta njembí ndú gí.

11

Bà cì Lázàrò

1 Ta o tí nò si Jézù kuu tito Jòròdáníyà nò, nò'o
 gii bàkà 'bí 'dakò tí tó kómbe Jézù ta řè wó a
 Lázàrò, tí námì ndâ Máraà ta Màríyà, ta 'bá mì
 ndú gbí gbata Bètáníyà. (2 Nìno a Màríyà tí nó
 táánò mbe gii yee pò bàà mítí kò Mbe tí ndoo,
 bìndi yí gii gbètèkè cee tí ta se muu wó nò.)
 3 Ndâ námì Lázàrò bà-i-nò gii tuu 'duù ta có nò'o
 tí wó ya tí ji Jézù máa, «Kpóló-kpolo tó 'duù mì
 lo káà ta nò'o tí wó, Mbe tí ze.»

⁴ Jézù mâ gii 'di có tí nò, yí gii 'vìsì có máa, «Nò'o tí nò bà zi yí wálá. Nò'o tí nò tí wó nò bà dù tí i mbe si ndâ 'duù 'ví ùlù Mbírì. Nò'o tí nò delè ká bà si ndâ 'duù 'ví wu gbí 'Vii-mi-'Dakò.»

⁵ Ndâ Máraà ta Màriyà gii je námì ndú Lázàrò a ndâ tó 'duù mì Jézù. ⁶ Káa ta ndâ ña ñìnó 'dáá gî, Jézù gii bàkà a sili só á bìndi bà 'di có nò'o tí Lázàrò mì wó má kózò gî, ⁷ yí bà gii 'dè có ji ndâ mbe tala có mì wó máa, «Ndoo dele ndi ndoo ya gí Jùdèyà.»

⁸ Káa ndâ mbe tala có mì Jézù gii 'vee yí máa, «Mbe nìbà i, ndâ 'duù Jùdèyà bàkà có bà 'vaka wò ta díí á dè kuu yáánó nò, káa wò káká'i kpónó máa, wò kù dele ndi lo wúnó ya gí 'bá Jùdèyà?»

⁹ Káa Jézù gii 'vìsì có ji ndú máa,
«Ri kù co ta dú'o,
bìndi yí gii ta ta 'dê'o.

À me ènò lá?

'Duù má nò nó si ɾi kuu yaà yí tò kò wó lá,
tacó ngba'o kuu tí .

¹⁰ A mbe kù nò nó ta bèbìlì ká kù tò kò wó,
tacó ngba'o tacó bà ñò ta to mì wó wálá.»

¹¹ Jézù mâ gii lòkò'bò có tí nò ji ndâ mbe tala có mì wó gî, yí gii 'dè có ji ndú máa, «Kómbe ndoo tí nó tí Lázàrò nó kù tẹ̀rì. À má ènò, ye kù ya gí bà gbà yí 'do tí ɾì gí yaà.»

¹² Káa ndâ mbe tala có mì Jézù gii 'vìsì có ji yí máa, «Yí má tẹ̀rì gî, gbí dii wó bà da gî, Mbe tí ze.»

¹³ Gbí lòkò'bò tí nò náa Jézù 'dè éno máa, «Lázàrò kù tẹ̀rì» nò éno máa, «Lázàrò cì gî.» Káa ndâ mbe tala có mì Jézù ñìndi ndú 'di gbí ni lá.

¹⁴ Tacó ènò, Jézù gii 'dè gbí ji ndú ngbàrángà'i

énó máa, «Lázàrò cì gî. ¹⁵ Káa tàkòcò ye peteke tacó tí yo ma, tacó ye táánò me kà ta o bà cì yí nò lá. À má éno, yo kpónó bà gii ùnje gítí ye ta njembí yo gî. Nògí, ndoo ya gí bà ku wó.»

¹⁶ Káa Tòmázò tí nó náa à kù nì mítí wó a Njemî nó, gii 'dè có ji sè ndâ 'bí ka wó mbe tala có mì Jézù máa, «Ndooyá gí Jùdéyà ta ndâ mbe nìbà i ji ndoo, wàa à má a ku, ndoo 'ví cì ta ndú 'dáá gî.»

Jézù a 'válá tí mbe kù 'vala ndâ ku á 'do gbí muu'dú ndú

¹⁷ Jézù yee Bètáníyà si Lázàrò bàkà sili nà'ò mí tà to gî. ¹⁸ ('Bá mì ndâ Lázàrò, Bètáníyà, ká dè ta Jèrùzàlémè.) ¹⁹ Jézù gii yee kà si ndâ Jùdéyà tí nó mbe kaa 'do Jèrùzàlémè ya gí bà wa ku ta ndâ Máraàta ta Màríyà nó ká gbí-gbì kuu bà ku.

²⁰ Máraàta mà gii 'di có éno máa, Jézù kèjì, yí gii njè nó ya gí bà ù kùro Jézù mí kpokèjì, si Màríyà mí 'bá. ²¹ Ndú mà gii 'de tí ndú gî, Máraàta gii 'deke tí wó ji Jézù máa, «Wò táánò má kuu to nó, námì ye bà cì wálá, Mbe tí ye. ²² Káa ye nò ni gí máa, wò kpètí kpónó má yù káa ña yè wè 'do mì Mbíri, yí bà je ji wò gî.»

²³ Káa Jézù gii 'visì có ji Máraàta máa, «Námì lo bà a ndi wó gí yaà gî.»

²⁴ Káa Máraàta bà-i-nò gii 'visì có ji Jézù máa, «Ye 'di gbí có mì lo nò gî. Ye nò ni gí máa, yí bà a gí yaà ta o bà 'vala ndi ndâ ku á 'do gbí muu'dú ndú ta ndòngbú o wúnò gî.»

²⁵ Káa Jézù gii 'visì có ji Máraàta máa, «Ye a mbe 'vala ndi ndâ ku 'do gbí muu'dú ndú. Ye delè a 'válá.

'Duù má ùnje gítí ye ta njembí wó gî,
 yí kpêti má cì ká cì,
 yí bà 'vala ndi wó gî.

²⁶ Káa wu 'duù ñìnó kpónó mbe kù ùnje gítí ye
 nó jé gí bà cì wálá.

Wò ùnje gítí có tí nò gî?»

²⁷ Máraàtá bà-i-nò gii 'visì có ji Jézù máa, «Ye
 ùnje gî, Mbe tí ye. Ye ùnje gî máa, wò a Bindi-
 Mbíri, tí 'Vii-mi-Mbíri, tí 'duù tí nó náa Mbíri
 tuu yí gí muu to tí nó nò.»

Jézù wa gbí

²⁸ Ndá Máraàtá mà gii 'dè nje ta Jézù cee gî,
 Máraàtá gii dele ndi wó ya gí 'bá, bindi yí gii
 tè'é tí ná'vindi wó Màriyà 'do gbí òkò tí ndá 'duù
 gí ndii, bindi yí gii 'dè có ji yí ta ngúcó, máa,
 «Mbe ñibà i gí gí. Káa go bà ñò wò kuu tí wó.»

²⁹ Màriyà mà gii 'di có tí nò, yí gii goonó ya gí
 mì Jézù ³⁰ á kpokèjì, tí gbèè bàndò tí nó náa ndá
 Jézù 'de tí ndú ta Máraàtá tí nò, si yí yee 'bá lá.

³¹ Ndá Jùdéyà tí nó mbe gí gí bà ku nó mà gii
 ñò bà goonó mì Màriyà kù ya gí ta é mì Jézù tí
 kpokèjì, ndú gii kaa ya gí tàkò wó, tacó ndú koṛo
 có máa, yí kù ya a i gí bà wa gbí á muu'dú.

³² Màriyà mà gii cu ṛo wó mítí Jézù, yí gii 'va
 tí wó mí kùṛo Jézù, bindi yí gii zèè kò Jézù kù
 wa ta gbí, ta bà 'deke tí wó máa, «Wò táánò má
 kuu bà-i-nó, námì ye bà cì wálá, Mbe tí ye!»

³³ Jézù mà gii ñò ndá Màriyà ta ndá 'duù tí nó
 mbe kaa gí gí tàkò wó nó kù wa gbí, ṛé wó gii doo
 ñùyì ta sé có. Bindi yí gii wo gù woò, má kózò
 gí, ³⁴ yí gii 'vee ndá 'duù tí nó máa, «Yo bàkà
 bàndò mì wó mí ngò?»

Káa ndâ 'duù tí nò gii 'visì có ji yí máa, «Gì jí bà ò , Mbe tí ze.» ³⁵ Ngo-ṛo Jézù bà-i-nò gii 'dù ta bà ò yê ṛo ndâ 'duù tí nò mbe kilí mí bà ku ò.

³⁶ Ndâ 'bí Jùdéyà mâ gii ò bà 'dù ngo-ṛo Jézù ò, ndú gii 'bità bà 'dè có gbí òkò tí ndú máa, «Yí zè 'dakò tí nò òkò ngé ndii gî!» ³⁷ Káa ndâ 'bí 'duù gii ò kú 'vee a 'vé máa, «'Dakò tí nó táánò njaanga ṛo mbe sù ṛo gí. Yí táánò má bà-i-nó, bà 'vala Lázàrò bà kpò yí gî?»

Jézù 'vala ndi Lázàrò 'do gbí muu'dú wó

³⁸⁻³⁹ Jézù mâ gii yee ta ndâ 'duù tí muu'dú gí, Jézù gii wo ndi gù wò káká'i. Bindi yí gii 'dè có ji ndâ 'duù tí nò máa, ndú te gbolò díí tí nó náa à nè ta nje gùù nó gí. Káa Máraatà gii 'visì có ji Jézù máa, «'Duù tí nò kpónó volo gí, Mbe tí ye. Tacó à wúnó tí wó tà to a sili nà'ô.»

⁴⁰ Káa Jézù gii 'vee Máraatà máa, «Ye kùtáá 'dè có ji wò éno máa, wò má ùnje gítí ye gí, wò bà ò wotí mì Mbíri gí ò lá?»

⁴¹ Ndâ 'duù tí nò mâ gii yèè díí 'do nje gùù gí, Jézù gii zeke'o gí gbíri. Bindi yí gii 'deke tí wó ta bà 'dè òkò maa ji Mbíri máa, «Ye 'dè òkò maa ji wò tacó bà ò bà 'deke tí ye ji wò, Bu ye.

⁴² Ye ò ni gí máa, wò ta o 'dáá gí kú 'di có mì ye.

Káa ye kpónó kú 'dè có ji wò gbí òkò ká tacó tí ndâ 'duù tí nó mbe tí ye 'dee gí ò, tacó wàa ndú 'ví ù ta nje éno máa, a wò táánò ká tuu ye.»

⁴³ Jézù mà giì 'deke tí wó ji Mbírì cee gî, yí giì tè'é tí Lázàrò ta kòcò wó ngará gí yaà máa, «Lázàrò! Co gí sè!» ⁴⁴ Lázàrò bà-i-nò giì co gí sè ta kábà bà so yí náa à te ta yí mí gbí guù nò. Bìndi Jézù giì 'dè có ji ndâ 'duù máa, «Yo njaanga ndâ i tí nò á 'do tí wó gî, wàa yo 'ví si yí 'ví ya .»

Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdéyà toko có gítí bà zi Jézù

⁴⁵ Ndâ 'duù me mbè 'do gbí òkò tí ndâ Jùdéyà tí nó mbe gí gí bà tì ku muu ndâ námì Lázàrò ta o tí nò mbe òò i tí nò náa Jézù bàkà nò gî, giì ùnje gítí Jézù ta njembí ndú gî. ⁴⁶ Káa ndâ 'bí 'duù gbí òkò tí ndú giì ya gí bà 'dè ndi òò i tí nò náa ndú òò nò ji ndâ mbe kpolo tí tàkìì mì ndú tí ndâ Jùdéyà á gbí gbata Jèrùzàlèmè.

⁴⁷ Ndâ mbe kpolo tí tàkìì, ta ndâ Kùro ndâ bu-Mbírì mì ndâ Jùdéyà mà giì 'di òò có tí nò, ndú giì kili ndâ kpo 'duù gbí gbolò ngbàngà mì ndâ Jùdéyà 'dáá gî. Bìndi ndú giì 'dè có ji ndú máa, «Ndoò kù tèrì, káa 'dakò tí nò kaa ndâ 'duù mì 'do tí ndoo gî ta bà bàkà ndâ kpo-kpò nèté.

⁴⁸ Ndoò má 'dè có éno máa, ndoo si yí ká mí nje òò nèté tí nò mì wó nò, ndâ 'duù 'dáá gî bà giì ùnje ká gítí wó. Káa òò có tí nò má di gbí tù ndâ kpo-kpò 'duù mì ndâ 'duù Rómà, ndú bà giì nje gbí ngbàngà tí nó mì ndoo nó gî. Ndú delè bà giì volo 'bá mì ndoo gî. Tacó ndú bà koṛo có máa a ndoo ká le bèrè ji 'dóó 'duù mì ndoo ta muu ndoo.»

⁴⁹ Káa 'bí 'dakò gbí òkò tí ndú, tí Kùro ndâ bu Mbírì ta ndoo tí nò, ta rẹ wó a Kàyífà, giì 'vìsì có ji ndú máa, «Ye òò goólá yo òò 'dóó òò i tí nó

náa yo 'ví bàkà nó ni lá nô. ⁵⁰ Yo òò ni lá máa, à nìkì à bà cì gbèe 'duù muu sè mbè ndâ 'duù á co tí bà 'bu 'bá?»

⁵¹ Kàyífà 'dè có tí nò me 'do gbí muu wó lá. A Mbíri ká wu jì yí, tacó yí a Kùro ndâ bu-Mbíri mì ndâ Jùdéyà, máa, yí 'dè có jì ndú éno máa, Jézù kèjì gí bà cì á muu 'bá mì ndú tí ndâ Jùdéyà.

⁵² Káa yí delè bà cì me ká muu 'bá mì ndâ Jùdéyà cuki lá. Yí bà cì tacó bà kili ndâ 'vii mì Mbíri mbe 'vaaka gí nó, wàa ndú 'ví co tí gbèe kpokeyi.

⁵³ 'Do gbí ri tí nò, ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdéyà gii toro 'bì ndú mítí to máa, ndâ yì má zi Jézù lá, ndâ yì káká'i bà zi 'bí 'duù muu to tí nó wálá.

⁵⁴ Tacó éno, Jézù káká'i gii nò ta ndi gbí òkò tí ndâ Jùdéyà gbí ngbàà ri lá, ndú gii ya ta ndâ mbe tala có mì wó gí gbí gbata Éfiràmù á nje kángáá nga ngoò.

Ndòngbú bà ya Jézù gí bà o bà bàkà tàkii bà Ndi-ta-muu-ndâ-Ìziriyéli-mì-Mbíri

⁵⁵ O bà bàkà tàkii bà 'va mbí o bà Ndi-ta-muu-ndâ-Ìziriyéli-mì-Mbíri mà gii dooko gí, mbè ndâ Jùdéyà tí nò mbe kaa 'do ndii ya gí gbí gbata Jèrùzàlémè tacó bà pà làyì gítí ndâ vò i mì ndú kùro bà zò i-cí-ci ta o tí nò nó ⁵⁶ mà gii òò Jézù gbí òkò tí ndâ 'duù tí nó gbí ndùgù 'bá-Mbíri nó lá, ndú gii 'bità bà 'vee ndâ 'bí ka ndú máa, «Yo kù koro có máa yè? Yí too kèjì gí bà líkí'o tí nó wálá?» ⁵⁷ Ndâ Jùdéyà dù kù 'vee ña 'vé tí nò tacó ndâ kpo 'duù, ta ndâ Kùro ndâ bu-Mbíri, ta ndâ mbe kpolo tí tàkii mì ndú tí ndâ Jùdéyà, 'dè có jì ndú sàà gí máa, mbe òò bà tí Jézù gí 'ví 'dè gí sè, tacó wàa ndâ yì 'ví zèè yí.

12

Màríyà tí nàmì Lázàrò toṛo bàà jì Jézù

¹ Jézù gii dele ndi wó 'do gbí to Éfiràmù ya gí 'bá mì ndâ Lázàrò tí nó nàa yí tí Jézù 'vala yí 'do gbí muu'dú wó nó gbí gbata Bètáníyà, si sè sili gítí o bà Ndi-ta-muu-ndâ-Ìzìrìyélì-mì-Mbírì ká vò-nje gbaànjé cuki. ² Yí mà gii yee kà, ndâ 'duù kà gii te wìrì mítí wó. A Mára-tà tí nàmì Lázàrò ta 'dê'o tí nò ká kù njèè i-zò-zò jì ndâ Lázàrò ta ndâ wìrì tí nó mbe kili kù zò i ta ndâ Jézù nò.

³ Káa si ndâ 'duù kuu bàndò bà zò i, Màríyà tí 'bí nàmì Lázàrò, gii te 'bí ña banga pò bàà nàa à ñònòkò ta cèe dì, nàa yí sè ta mboo me gbolò, á gbí ká'i nìkì maa éno. Yì gii gbì 'bè'dè-'bè'dè éno mítí kò Jézù. Bìndi yí gii toṛo gbí ndí ta tí kò Jézù ta se muu wó. Banga pò bàà tí nò gii yè tà'i ngbúú-ngbu-ngbù gí.

⁴ Káa Júdá Ìsìkàrìyótè, tí 'bí mbe tala có mì Jézù gbaànjé, tí 'duù tí nó mbe gii ba ngbù Jézù nó, gii 'vee 'vé ta kpo tàkòcò máa, ⁵ «Áá kùtáá má sè banga pò bàà tí nó gí 'dè ta gbolò i, wàa à 'ví ko ta ndâ mbe yê, káa yè?» ⁶ Júdá 'dè có tí nò me tacó máa, có tí ndâ mbe yê kpolo mì wó ma nò lá. Yí 'dè éno, tacó yí a mbe kù kpolo tí ndâ i ñìnó nàa à kuu tí nó tacó tí ndú tí ndâ mbe tala có mì Jézù 'dáá gí nò. Káa à gbí muu wó éno máa, má wálá wàa Màríyà ta o tí nò 'ví sè pò bàà tí nó gí 'dè ta gbolò i, wàa yí 'ví kaa gí tí a i jì yì tí mbe kpolo tí gálá, tacó wàa, yì 'ví po ta tí á gítí miṛi yì, tacó yí a mbe ngbà.

⁷ Káa Jézù gii 'vìsì có ji Júdá máa, «Pà nje niì tí nò lá. Yí kpolo nò a tí bàà tí nò mítí kútí ye, tacó wàa à 'ví gii duu ta ye. ⁸ Ndâ mbe yê bà dù ta o 'dáá gî kuu gbí òkò tí yo, káa yo bà 'de ye ta o 'dáá gî wálá.»

⁹ Ndâ Jùdéyà me mbè mâ gii 'di có éno máa, Jézù kuu gbí gbata Bètáníyà, ndú gii kaa ya gí bà ò yí. À gbí muu ndú ta o tí nò me káa có bà ya gí bà ò Jézù cuki lá. Ndú ya kpolo ma a i tacó bà ò Lázàrò, tí 'dakò tí nó náa Jézù 'vala yí 'do gbí muu'dú wó nò. ¹⁰ Tacó éno, ndâ Kùro ndâ bu-Mbíri mì ndâ Jùdéyà gii toko có mì ndú éno máa, à 'ví zi Lázàrò delè gî. ¹¹ Tacó nderè bà ùnje mì ndâ Jùdéyà gítí Jézù si ndâ yì mí to 'dáá 'do ká gbí có bà 'vala yí.

Bà rì Bìndi-Mbíri gí gbí gbata Jèrùzàlémè

¹² Jézù gii 'bì nó ta 'bí yé bìndi bà te wiři mítí wó mì ndâ 'duù Bètáníyà kú ya gí Jèrùzàlémè. Ndâ mbè ndâ Jùdéyà tí nó mbe tì mí bà o bà waa mbelè a Jèrùzàlémè nó mâ gii 'di có éno máa, Jézù tí kpokèjì kèjì 'do Bètáníyà gí Jèrùzàlémè, ¹³ ndú gii saaka ndâ kpâ-lígì, bìndi ndú gii zèè ta ndi 'bì ndú kú ya tí gí bà ù ta kùro Jézù. Jézù mâ gii yee gí, ndú gii 'bità bà tò kú ta líkí'o máa, «Òsánà!» (Gbí éno máa, «'vala ze!»)

«Mbíri 'ví si gbolò gba mì ndoo tí ndâ Jùdéyà, tí mbe gí ta rẹ wó tí Mbíri.»

¹⁴ Jézù ta o tí nò kú o a ngbú 'viì-kècè, a go có tí nó náa a cu mí gbí wáràgà mì Mbíri éno máa, ¹⁵ «Ndâ mbe sì 'bá pí gú Zìyónì á Jèrùzàlémè, yo cì gúku lá!

Yo nò gbolò gba mì yo kpokèjì pí ngbú 'viì-kècè zô,» nò!

¹⁶ Ndâ mbe tala có mì Jézù 'di gbí ndâ i tí nò ta o tí nò gbaànjé lá, káa à mâ giì te Jézù mí pí jàlàmbà mì Mbírì lê gî, mbí ndú bà giì 'va tí éno máa, à cu có gítí ndâ i tí nò á mí gbí wáràgà mì Mbírì gî.

¹⁷⁻¹⁸ Ndâ 'duù me mbè kaa ta o tí nò ya gí bà ù kùro Jézù, tacó ndâ 'duù tí nó náa Jézù táánò tè'é tí Lázàrò 'do gbí muu'dú wó bìndi yí giì 'vala yí si mítí ndú nó, ká dìtá ndâ có ñinó náa ndú 'di ta tù ndú nó, ta ndâ i ñinó náa ndú nò ta ɾo ndú nó, jì ndâ 'duù. ¹⁹ Ndâ mbe kpolo tí tàkìì mì ndâ Jùdéyà mâ giì nò éno, ndú giì 'bità bà 'dè có gbí òkò tí ndú máa, «Yo wálá nò ndi yo nò gî? Ndoò bà je bà i tí wó káká'i wálá! Yo nò ndâ 'duù kpónó tè 'dáá gí tàkò có mì wó gî!»

Ndâ 'bí Ìgìrìgì pà bà tí Jézù

²⁰ Ndâ 'bí Ìgìrìgì mbe gí gí Jèrùzàlémè tacó bà bàkà i-Mbírì ta o bà bàkà tàkìì bà Ndiì-ta-muu-ndâ-Ìzìrìyèlì-mì-Mbírì nò, ²¹ giì ya gí mì Filípò tí 'bí mbe tala có mì Jézù, ta 'bá mì ndú gbí gbata Bètisàyídà á gbí to Gàliléyà. Bìndi ndú giì 'dè có jì yí máa, «Go bà 'dè có ta Jézù kuu tí ze, kpo 'duù.» ²² Filípò bà-i-nò giì 'dòkò ndi có mì ndâ Ìgìrìgì tí nò jì Àndèréyà, tí 'bí ka wó mbe tala có mì Jézù. Bìndi ndú giì ya ta yí gí bà 'dè có jì Jézù.

²³ Káa Jézù giì 'vìsì có jì ndú máa,
«O bà te 'Viì-mì-'Dakò gí pí jàlàmbà kpónó gí gî.

²⁴ Ye kù 'dè có jì yo ta yúco máa,

à má 'va nji cù mí tà to wàa yí 'ví kù ndi wó
 lá,
 nji cù tí nò bà dù ká tí gbèè nji cù dúú bà ya
 tí .

Káa gbèè nji cù tí nò má ku gí,
 áá bà waa 'do bà-i-nò a muu cù ta nji cù tí
 jùrù'bùù.

²⁵ 'Duù ñìnó ta líkí bà 'vala muu to nó tí wó nó
 kù gịrì a miři wó.

Káa 'duù ñìnó mbe kù kì nje mbíri wó gítí bà
 'vala muu to tí nó tacó tí ye nó
 ká kù kpolo tí miři wó gítí 'v alá ñìnó mbe
 cee lá nô.

²⁶ Go bà dù tí bòò mì ye má kuu tí 'duù,
 yí 'ví gí gí bà ɾu ndi ye.

Tacó wàa ze 'ví dù ta bòò mì ye tí gbèè bàndò.
 'Duù má dù tí bòò mì ye,
 Bu ye bà tègàrà 'duù tí nò gí.

Jézù 'dè có gítí ku mì wó

²⁷ Káa ye kpónó ñò 'dóó có tí nó náa ye 'ví 'de ji
 yo nó lá,
 tacó njembí ye kù mú-mù.

Ye 'ví 'deke a tí ye ji Bu ye máa,
 yí 'vala ye 'do kùɾo vò o tí nó kèjì nô?

Káa dú nderè bà gí ye gí muu to tí nó táánò
 a i tacó bà dù á nje vò o tí nó nó!

²⁸ Áá Bu ye,
 túbà wotí mì lo ji ndâ 'duù!

Túbà tí lo tí cèè 'duù ji ndú!»

Jézù mâ gii 'dè có tí nò yee to gí, ndâ 'duù gii
 'dí kòcò 'duù kù 'dè có 'do gbíri máa, «Ye táánò

tùbà wotí mì ye jì ndú gî, káa ye kèjì gí bà tùbà jì ndú káká'í.»

29 Ndâ 'bí 'duù 'do gbí òkò tí ndâ mbè kù ọ̀ tìyò ta ẹ̀gbà tí Jézù nó gii 'dè gítí kòcò 'duù tí nò náa ndú 'di kù 'dè có 'do gbíri nó máa, «A ngbàngbàri ká kù baraka i!» Káa ndâ 'bí 'duù ọ̀ndi ndú gii 'dè có máa, «A basìlì mì Mbíri ká kù 'dè có jì Jézù.»

30 Káa Jézù gii 'visì có jì ndâ 'duù tí nò máa, «Kòcò 'duù tí nò kù 'dè có me tacó tí ye lá. Yí kù 'dè có a i tacó tí yo.

31 O bà ọ̀ 'bè gbí òkò tí ndâ yúcó ta 'vẹ̀rẹ̀ mí ndâ 'duù yee kpónó gî.

À kpónó nó a o bà tòò Gba-to-tí-nó 'do pí jàlàmbà gî.

32 Káa ye, à má gbì ye mítí njèèkpè mù gî, ndâ 'duù muu to tí nó bà kili 'dáá gí gí mì ye.»

33 Jézù 'dè có tí nò tacó bà tùbà ọ̀ ku tí nó á kèjì gí bà zì yí nó jì ndâ 'duù.

34 Káa ndâ 'duù gii 'vee yí máa, «À nìbà jì ze tí ndâ Jùdèyà 'do gbí wáràgà mì Mòze éno máa, Bìndi-Mbíri bà dù ká dúú bà ya tí . Káa wò kù 'dè jì ze ọ̀nó ndíi a ọ̀ có ngayi? Máa, àá bà gii gbì 'Vii-mi-'Dakò mítí njèèkpè mù nó! 'Vii-mi-'Dakò tí nò mì lo nò a 'dí?»

35 Káa Jézù gii 'visì có jì ndú máa, «Sè bà dù Ngba'o ta yo kpónó ká njí'dí.

Nògí, yo nò nó si Ngba'o kuu tí nò, tacó 'dí'di'o kpokèjì gí bà gbo yo, káa mbe kù nò nó gbí 'dí'di'o ọ̀ to tí nó náa yí ya gítí nó ni lá.

36 Yo ùnje ta njembí yo gítí Ngba'o kpónó si Ngba'o ká kuu tí nò,
 tacó wàa, yo 'ví dù tí tí ndâ 'vii mì Ngba'o.»
 Jézù mâ giì yee nje có mì wó gí, yí giì fa ya gí bà nguù tí wó 'do tí ndâ 'duù gí.

Ndâ Jùdéyà biya bà ùnje gítí Jézù gí

37 Ndâ Jùdéyà nò ña ndâ tende serè tí nó náa Jézù bàkà cúú-cu-cù gbí ndâ o tí nò nó ta ọ ndú ngbárángà'i gí, káa, ta ndâ ña ñìnò 'dáá gí, ndú giì biya bà ùnje gítí Jézù gí. 38 Go có tí nó náa Ìzáyà tí mbe 'dòkò có mì Mbířì 'dè sàà éno, máa, «A 'di ká 'di ndâ có mì lo náa ze kú 'dòkò nó, Mbe tí ye?

A 'di ká ùnje gítí ndâ serè tí nó náa wò tí Mbířì, tí Mbe tí ye kú bàkà mí kùro ndâ 'duù nó?» nò.

39 Bà ùnje gítí ndâ có mì Mbířì ta ndâ nèté mì Mbířì gbí ndâ o tí nò dú kpò ndâ 'duù gí, a go 'bí có tí nó náa Ìzáyà 'dè káká'i éno máa,

40 «Mbířì yoo ọ ndâ 'duù gí.

Yí delè giì biya bà je muu ji ndú gí.

Yí bàkà éno tacó yí nò ni gí máa,

yì kpèti má kpoko ndâ ọ bà nò i mítí muu ndú,

yì delè kpèti má je muu bà kojo có ji ndú,

ndú bà 'visi tí ndú gí mì yì wàa yì 'ví 'vala ndú nò wálá.»

41 Mbířì 'dè có tí nò ji Ìzáyà gítí ngbútù mì ndâ 'duù, tacó Mbířì wu bà nò ngba Jézù ji yí tí Ìzáyà gí, káa yí kú 'dè có gítí .

42 Kpèti ká éno, ndâ 'duù me mbè 'do gbí òkò tí ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdéyà giì ùnje gítí Jézù

gî. Káa, ndú túbà tí ndú gí sè lá, ta gúku máa, ndâ mbe kpolo tí tàkìì mì ndâ Jùdèyà bà mò ndâ yì 'do gbí òkò tí ndâ 'duù ta ndi tí ndâ bàndò bà kili ndâ Jùdèyà gí bà ùlù Mbírì gî. ⁴³ Ndú bàkà éno, tacó go bà ùlù ndú mì ndâ 'duù tí ndú ndii go bà ùlù ndú mì Mbírì tí ndú gî.

⁴⁴ Jézù gù kò-kò ta ndâ có mì wó ji ndâ 'duù 'dáá gî ngbàrángà'i éno máa,
«'Duù má ùnje gítí ye gî,
yí kù ùnje tí nò me ká gítí ye cuki lá.

Yí kù ùnje a i gítí mbe tuu ye.

⁴⁵ 'Duù mbe òò ye ta ọ wó gî,
yí delè òò nò a mbe tuu ye ta ọ wó gî.

⁴⁶ Ye, tí Ngba'o, gí gí muu to tí nó,
tacó wàa 'duù mbe ùnje gítí ye gî 'ví dù gbí
'dí'di'o káká'i lá.

⁴⁷ 'Duù má 'di ndâ có mì ye,
káa yí má kpolo tí ndú ta njembí wó gbaànjé
lá,
à me ye wúnò ká bà waa có mítí wó lá,
tacó ye gí me tacó bà waa có mítí ndâ 'duù
lá;
ye gí a i tacó bà 'vala ndú.

⁴⁸ Gba mbe waa có mítí 'duù òò mbe biya ye
ta ndâ có mì ye 'dáá gî nó ta ndòngbú o
wúnò kuu tí.

Gba tí nò a ndâ có tí nó náa ye ma nó.

⁴⁹ Àá bà dù éno,
tacó ye kù 'dè có me ta muu ye lá.
Ye kù 'dè a kòcò Bu ye, tí mbe tuu ye.

⁵⁰ Ye delè òò ni gí máa,
ndâ có mì Bu ye a ndâ có mbe je 'v alá òò
mbe cee lá nó ji ndâ 'duù.

À má éno, ye kù 'dè káa ndi ndâ có tí nó náa a
Bu ye ká 'dè ji ye nô.»

13

Jézù caka kò ndâ mbe tala có mì wó

¹ Jézù ta o tí nó nò ni gî, máa, o bà ya yì gí mì Bu yì 'do muu to tí nó gí gî, tacó sè ta o tí nó káa làmbu o gítí o bà bàkà tàkii bà Ndi-ta-muu-ndâ-Ìzìriyèlì-mì-Mbíri. Yí jé waa 'do tí bà zè ndâ 'dóó 'duù mì wó nìkì maa sàà kùro lá. Káa gbí ndòngbú o tí nó, yí gii tubà ji ndú éno máa, yí zè ndú nìkì ta njembí yì gbaànjé.

² Ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó ta 'dè'o tí nó kù zò i, si vò i nònòkò muu Júda Ìsikàriyòtè tí 'viì mì Simónè sàà gî máa yí ba ngbù Jézù. ³ Káa Jézù nò ni gî, máa, Bu yì je wotí bà bàkà ndâ i 'dáa gî ji yì gî. Yí delè gii nò ni gî, máa, yí táánò gí 'do mì Mbíri, káa yì kù gii dele ndi yì ya gí mì Mbíri. ⁴ Tacó éno, yí bà-i-nò gii a gí yaà 'do tí i-zó-zò, bìndi yí gii ja wòkòkò bongo tí nó náa à tí wó nó gî, yí gii para bongo bà toro ngo 'do tí i mí rẹ'dè wó. ⁵ Bìndi yí gii yee ngo mí gbí 'bí kpàlákà ká'i. Bìndi yí gii 'bità bà caka kò ndâ mbe tala có mì wó. Yí má caka kò 'duù nìnò gî, yí toro ngo 'do tí ta bongo bà toro ngo tí nó náa yí para mí rẹ'dè wó nó má kózò gî, yí bà gii 'dòkò gítí kò 'bí 'duù.

⁶ Jézù má gii caka kò ndâ mbe tala có mì wó kpòò, yí má gii yee tí Piyétòrò, Piyétòrò gii 'vee yí máa, «Wò kèjì gí bà caka kò ye delè, Mbe tí ye?»

⁷ Káa Jézù gii 'visi có ji Piyétòrò máa, «Wò kpónó bà ò è í tí nó náa ye kù bàkà nó ni wálá. Wò bà ò è ni a i bìndi .»

⁸ Káa Piyétòrò gii 'visi có ji Jézù máa, «Jéé lá! Wò jé gítí bà caka kò ye wálá.»

Káa Jézù gii 'visi có ji Piyétòrò máa, «Ye má caka kò lo lá, gbí éno máa, 'bí i mbe toko ndà káká'i wálá.»

⁹ Piyétòrò mà gii 'di có tí nó náa Jézù 'visi ji yí nó, yí gii 'deke tí wó ji Jézù máa, «À má éno, caka me káa ndâ kò ye cuki lá, Mbe tí ye. Caka ndâ 'bì ye ta muu ye delè gî.»

¹⁰ Káa Jézù gii 'visi có ji Piyétòrò máa, «'Duù má caka tí wó gî, gbí nderè bà caka ndâ bà to tí nó náa wò kù 'deke nó wálá, tacó kútí wó 'dáá gî ká ngbàrángà'i. Bè tí ká tí ndâ kò wó cuki. Kútí yo 'dáá gî ká ngbàrángà'i. Yo 'dáá gî. À bè gbí káa 'duù gbaànjé.» ¹¹ Jézù ò è 'duù tí nó bà gii ba ngbù wó nó ni gî. Nìno a gbí nderè có tí nó náa yí 'dè ta có ji Piyétòrò éno máa, «À bè gbí káa 'duù gbaànjé» nó.

¹² Jézù mà gii caka kò ndâ mbe tala có mì wó cee gî, yí gii yuu ndi wòkò bongo mì wó náa yí ja gí to nó mítí wó káká'i. Bìndi yí gii dele ndi wó gítí i-zó-zò, bìndi yí gii 'vee ndâ mbe tala có mì wó máa, «Yo 'di gbí i tí nó náa ye bàkà ji yo nó gî? ¹³ Ndâ rẹ̀ mì yo náa yo gbì mí muu ye a ndâ rẹ̀ sósò'ò. 'Bí a <Mbe nìbà i,> bìndi 'bí a <Mbe tí ze.> Ndâ rẹ̀ mì yo sósò'ò nó gî, lè lá. À dú nó a ye. ¹⁴ Káa ye tí Mbe nìbà i ji yo, delè tí Mbe tí yo, má caka kò yo gî, gbí go éno máa, yo delè 'ví caka kò yo gbí òkò tí yo. ¹⁵ Ye bàkà éno

tacó wàa yo 'ví mèlè ndí . ¹⁶ Ye kù 'dè có ji yo ta yúcó, máa:

'bí bòò jé mbe me gbolò ndii mbe tí wó gî nò
wálá,
delè 'bí 'vii-tú jé mbe me gbolò ndii mbe tuu
yí gî nò wálá.

¹⁷ À má éno, yo má 'di gbí ndâ có mì ye nò gî,
bìndi yo 'ví mèlè bà bàkà ndâ i tí nò náa ye 'deke
ndú ji yo nò, tàkòcò yo bà peteke ngé ndii gî.

¹⁸ «Ye kù 'dè có mì ye nò me ji yo 'dáá gî lá. Ye
nò ndâ 'duù ñinó náa ye ɾuka ndú nó ni gî. Káa
kózò tí có tí nó náa à cu mí gbí wáràgà mì Mbíri
énó máa, <'Duù tí nó náa ze zò i gbí ká'i ta yí nó
bà 'visì muu wó gítí ye> nó 'ví dù tí tí yúcó. ¹⁹ Ye
kù ci nò a yo, tacó wàa i tí nò má gii bàkà tí, yo
'ví ñò tí ni go éno máa, ye a yí tí Bìndi-Mbíri.

²⁰ Ye kù 'dè có ji yo ta yúcó, máa:

'Duù má te wiɾi mítí 'duù ñinó náa a ye ká tuu
yí nó,

'duù tí nò te wiɾi a i mítí ye.

Káa 'duù má te wiɾi mítí ye,

yí te nò a wiɾi mítí mbe tuu ye.»

*Jézù 'dè có gítí bà gii ba ngbù wó mì 'bí mbe
tala có mì wó*

²¹ Mâ gii zeke'o, njembí Jézù gii 'bità bà dòmò
tí bìndi có tí nò náa yí 'dè ji ndâ mbe tala có mì
wó nò tí vò ña ñinô. Bìndi yí gii 'dè có ji ndú
máa, «Ye kù 'dè ji yo a cèe yúcó máa, 'bí 'duù
gbaànjé 'do gbí òkò tí yo bà gii ba ngbù ye.»

²² Ndâ mbe tala có mì Jézù mâ gii 'di có tí nò,
nje ndú 'dáá gî gii 'dèè gî. Ndú bà-i-nò gii 'bità
bà zeke gbí ñjìro ndú gbí òkò tí ndú tacó bà ñò

'duù tí nó gbí òkò tí ndú náa Jézù 'dè có tí nò gítí wó nò. ²³ Ta o tí nò, 'bí 'duù gbaànjé 'do gbí òkò tí ndâ mbe tala có mì Jézù náa Jézù zè yí nìkì kpolo ma kù ki tí wó a dè rẹgbà tí Jézù. ²⁴ Mâ giì zeke'o, Piyétòrò giì kì ọ wó ji ka ndú tí nò, máa, yí 'vee rẹ 'duù tí nò náa Mbe tí ndâ yí kù gbì tí kpô gítí wó nò. ²⁵ Ka ndâ Piyétòrò nò bà-i-nò giì tí tí wó mí gbí njembí Jézù, bìndi yí giì 'vee yí máa, «Wò kù nì a 'di, Mbe tí ze?»

²⁶ Káa Jézù giì 'visì có gí tàkò 'vé mì mbe tala có mì wó nò, máa, «A 'duù tí nó náa ye kpónó bà too yâ ta kô, bìndi ye 'ví je ji yí nò.» Jézù ngé bà-i-nò giì kùtù kô, bìndi yí giì too ta yâ, bìndi yí giì je ji Júdá tí 'vii mì Sìmónè Ìsikàriyótè. ²⁷ À káa póó bà je kô tí nò mì Júdá 'do 'bì Jézù, Gbavò-i giì gèè bè wó mí muu Júdá gí. Bìndi Jézù giì 'dè có ji Júdá máa, «Ngo've tí lo! Bàkà i tí nò ta go bà bàkà tí lo nò gálá.»

²⁸ Káa ta o tí nó, 'bí 'duù gbaànjé gbí òkò tí ndâ mbe tala có mì Jézù mbe 'di gbí nderè có tí nò náa yí 'dè ji Júdá nò wálá. ²⁹ Ndâ 'bí 'duù gbí òkò tí ndú giì 'bità bà koṛo có máa, Jézù kù 'dè a có ji Júdá máa, yí ya gí bà sì ndâ i ji ndâ yí gítí gbolò o, káa à má me éno lá, yí kù tuu a yí, máa, yí ya gí bà sì ndâ i tacó tí ndâ mbe yê. Ndú koṛo ṛa có tí nò tacó Júdá a mbe kpolo tí ndâ i mì ndú 'dáá gí.

³⁰ Júdá zèè káa kô tí nò náa Jézù too ta yâ ji yí nò 'do 'bì Jézù gí, bìndi yí ngé giì co gí sè ta bèbìlì tí nò.

Jézù 'dè có gítí bà 'boo yí mì Piyétòrò

31 Júdà mà gii nje nó gí, Jézù gii 'dè có ji sè ndâ mbe tala có mì wó máa,
«Ŋìnó kpónó a o bà gii ùlù 'Viì-mì-'Dakò ká nò;
nìnó kpónó delè a o bà ùlù Mbírì mì 'Viì-mì-'Dakò
ká nò.

32 'Viì-mì-'Dakò má gii ùlù Mbírì gí,
Mbírì delè bà gii ùlù 'Viì-mì-'Dakò ta njembí
wó gbaànjé;

Mbírì kpónó-kpónó kèjì gí bà ùlù 'Viì-mì-'Dakò.

33 Sè o bà dù ye ta yo me nji'dí gí, ndâ 'viì mì ye.
Yo bà gii pà bà tí ye,
káa wotí bà ya gítí bàndò tí nó náa ye kú ya
gítí nó bà dù tí yo ta kpéétí yo wálá,
ká go có tí nó táánò sàà náa ye 'dè ji ndâ
Júdéyà nò.

34 Ye kú 'dè ngú có ji yo, máa,
yo zè tí yo gbí òkò tí yo nìkì maa,
tacó ye zè yo nìkì ma.

Má éno, yo zè tí yo gbí òkò tí yo nìkì maa,
á go bà zè yo mì ye nìkì maa nò.

35 Ndâ 'duù bà nò yo ni tí ndâ mbe tala có mì ye
á 'do tí bà zè tí yo gbí òkò tí yo nìkì maa.»

36 Má gii zeke'o, Sìmónè Piyétòrò bà-i-nò gii
'vee Jézù máa, «Wò kú ya gí kòtí 'di, Mbe tí ye?»

Káa Jézù gii 'visì có ji Piyétòrò máa, «Wotí bà
ru ndi ye gítí bàndò tí nó náa ye kú ya gítí nó
kpónó tí lo wálá. Wò bà ru ndi ye a i bìndi .»

37 Káa Piyétòrò káká'i gii 'vee Jézù máa, «Wotí
bà ru ndi lo tí ye kpónó wálá tacó yè? Ye bà sì
mìri ye ji ku á tacó tí lo.»

38 Jézù bà-i-nò gii 'vee Piyétòrò máa, «Wò bà
sì mìri lo ji ku á muu ye? Ye kú 'dè ji wò a cèe

yúco mì ye máa, wò wúnó bà 'boo bà ò ye ni
mì lo ta bà ta'ô á kùro kpédélé kò ngù.»

14

Jézù yì ndâ mbe tala có mì wó

¹ Jézù gii tò làmbu 'dê ngo mí njembí ndâ mbe
tala có mì wó á bindi bà kàrà rẹ ndú mì wó ta rẹ
bà ya yí 'do tí ndú gî nó, ta bà yì ndú máa,
«Njembí yo 'ví mù gítí có bà ya ye nò lá.

Yo tee njembí yo mítí ze ta Mbírì.

² Tacó yê bàndò bà dù ndâ 'duù tí á 'bá mì Bu
ye wálá.

Yê bàndò kùtàá má kuu 'bá mì Bu ye,

ye bà ci yo éno máa,

ye kù ya gí bà 'viindi bàndò ù ta ndi yo nò,
wálá.

³ Ye má cee ta nèté bà 'viindi bàndò ù ta ndi yo
gî,

ye bà dele ndi ye gí tacó bà kaa yo ya tí gítí .

Tacó wàa, ndoo 'ví dù ta ndoo á tí gbèe bàndò.

⁴ Yo ò kpokèjì bà ya gítí to tí nò náa ye kù ya
gítí nò ni gî.»

⁵ Káa Tòmázò, tí 'bí mbe tala có mì Jézù
gbaànjé, gii 'vee yí máa, «Ze ò ni lá nó káa
bàndò tí nò náa wò kù ya gítí nò nó, ze bà gii ò
jé káa kpokèjì bà ya gítí , Mbe tí ze?»

⁶ Káa Jézù gii 'visì có jì yí máa,

«Ye a mbe tùbà kpokèjì mì Mbírì jì ndâ 'duù;

ye a mbe 'dè yúco jì ndâ 'duù;

ye a rẹngbó 'válá ònó mbe cee lá nò.

'Duù má waa to co tí 'bí tende kpokèjì,

yí bà di mì Bu ye wálá.

7 Yo kùtàá má ò ye ni gî,
 yo delè bà ò Bu ye ni gî.
 Káa yo bà ò yí ni 'do tí kpónó gî.
 Yo delè ò yí ta ọ yo gî.»

8 Filípò bà-i-ò gî 'vìsì có jì Jézù máa, «Tùbà tí Bu lo jì ze, wàa có mì ze 'ví cee gî.»

9 Káa Jézù gî 'vee Filípò máa, «Cèe kòndi bà dù ndà ta ndà nó, wò jé ò ò ye ni lá, Filípò?
 'Duù má ò ye ni gî,
 'duù tí ò ò ò a Bu ye ni gî.
 Káa wò gî 'deke tí lo ònó jì ye máa,
 ye tùbà tí Bu ye jì wò, tacó yè?»

10 Wò ùnje lá, máa,
 ze ta Bu ye a ndâ gbèe 'duù?
 Ndâ có tí nó náa ye kù 'dè jì yo nó me ndâ 'dóó
 có mì ye gbí muu ye lá.
 A Bu ye tí nó tí mbe tuu ye nó ká kù 'dè có.
 A yí tí Bu ye tí nó náa ze ta yí nje bá gbaànjé nó
 ká kù bàkà ndâ nèté mì wó.

11 Yo ùnje gítí có tí nó náa ye 'dè jì yo máa,
 'bè gbí òkò tí ze ta Bu ye wálá ò.
 Káa ndâ có mì ye má kù cà gbí tù yo cá-cà,
 yo 'ví ùnje ta vòó rẹ mì ndâ seřẹ tí nó náa
 ye kù bàkà ò.

12 'Duù mbe tee njembí wó mítí ye ta o 'dáá gî gî,
 bà bàkà ndâ kpo-kpò seřẹ go ndâ ònó náa
 ye kù bàkà nó gî,
 yí delè bà bàkà a ndâ kpo-kpò i mbe ndii ndâ
 ònó náa ye kù bàkà nó gî,
 tacó ye kù ya gí mì Bu ye;

13 tacó éno, yo má yù 'bí ọa i ta ọ ye 'do mì Bu
 ye,
 ye bà je i tí ò jì yo gî.

Tacó wàa, ndâ 'duù 'ví ùlù ta Bu ye 'do gbí có mì
ye tí 'Viì mì wó.

14 Yo má yù i ta ɾè ye,
ye bà je i tí nò ji yo gî.

15 Yo má zè ye nìkì maa,
yo bà kpolo tí ndâ có mì ye gî.

16 Ye bà 'deke tí ye ji Bu ye,
wàa yí 'ví tuu 'bí 'duù ji yo tí mbe kpo-gbì-
tà-tù yo,
náa yí bà dù ta yo dúú bà ya tí gî.

17 'Duù tí nò náa Bu ye bà tuu yí ji yo tí mbe konì
yo nò a Bèrì-mì-Mbíri,
tí mbe 'dè yúcó.

Ndâ 'duù muu to tí nó bà ùnje gítí wó wálá,
tacó ndú jé gí bà nò yí ni wálá,
ndú delè je gí bà nò yí ta ɾo ndú wálá.

Káa yo bà nò yí ni gî,
tacó yí kèjì gí bà dù ta yo gbí njembí yo.

18 Ye bà si yo 'ví jì'vì nò wálá.

Ye bà dele ndi ye gí gí mì yo gî.

19 Sè ká njí'dí,
bìndi ndâ 'duù bà gù nò ye wálá.

Káa yo bà nò ye gî,
tacó ku me ndòngbú i ji ye lá.

À má éno, ku delè bà dù me ndòngbú i ji yo lá.

20 Yo ta ɾi tí nò bà nò ni gí máa,
ze ta Bu ye a ndâ gbèè 'duù.

Káa ndoo ta ndoo delè a ndâ gbèè 'duù.

21 'Duù mbe 'di ndâ có mì ye,
bìndi yí gù kpolo tí ndú gî,
a mbe zè ye nìkì maa.

Káa 'duù mbe zè ye nìkì maa,

Bu ye bà zè yí nìkì maa.
 Ye delè bà zè yí nìkì maa.
 Ye delè bà 'dè gbí tí ye jì yí.»

²² Mâ gii zeke'o, 'bí mbe tala có mì Jézù ta rẹ̀ wó a Júdá, me Júdá ñínó tí Júdá Ìsìkàrìyótè nò lá, gii 'vee Jézù máa, «Wò bà túbà tí lo jì ze ta bà muu ze nó, si sè ndâ 'bí 'duù mí to, ta ña kpokèjì ngàyi, Mbe tí ze?»

²³ Káa Jézù gii 'visì có jì Júdá tí nò máa,
 «'Duù má zè ye nìkì maa,
 yí bà kpolo tí ndâ có mì ye gí.
 Káa 'duù má kpolo tí ndâ có mì ye gí,
 Bu ye bà zè yí nìkì maa.

Ze ta Bu ye bà gí gí bà sì 'bá ngbé mí mì ze ta ndú.

²⁴ Ndâ mbe zè ye nìkì lá, kpolo tí ndâ có mì ye lá.
 Káa ndâ có tí nò náa ye kù 'dè nò me ndâ có mì ye lá.

Ndú a ndâ có mì Bu ye, tí mbe tuu ye.

²⁵ Ye kù 'dè ndâ có tí nò jì yo kpónó si ndoo a kuu ta ndoo nô.

²⁶ Káa a Bèrì tí nó náa Bu ye ba gii tuu yí jì yo,
 tí mbe kpo-gbí-tà-tù yo ta rẹ̀ ye nó
 ká bà gí gí bà ñìbà ndâ i 'dáá gí jì yo.

A yí delè ká bà gí gí bà 'va mbí yo gítí ndâ có ñínó náa ye 'dè jì yo 'dáá gí nô.

²⁷ Yo dù ta 'dê njembí yo.

Ye bà je ña 'dê njembí tí nó mì ye nó jì yo.

Ye kù je jì yo me go bà je i jì yo mì ndâ 'duù lá.

À má éno, yo 'ví si njembí yo 'ví mù lá.

²⁸ Yo 'di 'do gbí nje ye ta tù yo éno máa,
 ye kù gii ya gí,

wàa ye 'ví gii dele ndi ye nò gî.
 À má éno, yo kùtàá má a ndâ 'duù mbe zè ye
     nikì maa,
     líkí'o bà 'di éno máa, ye kù ya gí mì Bu ye
     nò, bà bàkà yo ngé.
 Tacó Bu ye a gbolò 'duù ndii ye gî.
 29 Ye kù ci nó a yo kùro bà bàkà tí mì i tí nò.
 Tacó wàa à má gii bàkà tí,
     yo 'ví ù ta nje gítí .
 30 O mì ye tacó bà dù kù 'dè có kpòò ji yo wálá,
     tacó Gba-to-tí-nó kèjì.
 À kpétí ká éno, wotí mì wó gítí ye wálá.
 31 Káa ye kù bàkà go có tí nó náa Bu ye 'dè ji ye
     nò.
 Tacó wàa ndâ 'duù 'ví ò tí ni éno máa,
     ye zè Bu ye nikì maa.
 Tacó ye delè kù bàkà ndírí ká go có tí nó náa yí
     'dè ji ye nò.
 «Nògí, yo a gí yaà wàa ndoo 'ví nje nó 'do bà-
 i-nó gî!

15

Jézù a cèe bè nèbítì

- 1 «Ye a cèe bè nèbítì,
     káa Bu ye a cèe mbe rò ní nèbítì.
 2 Yí kù saaka ndâ nè'bì ye ònó mbe ò lá nó 'dáá
     gí gí 'dè,
     bìndí yí gii waaka gàna tí ndâ bè'i á 'do tí
     ndâ ònó mbe ò gí nó gí,
     si ndú ngbàrángà'i,
     tacó wàa ndú 'ví ò tókà'i.
 3 Yo kpónó a ndâ ngbàrángà 'duù;

- ndâ có mì ye náa ye 'dè ji yo nó
 bàkà yo tí ndâ ngbárángà 'duù sàà gî.
- 4 Yo zèè ye tí kpoò,
 wàa ye delè 'ví zèè ta yo tí kpoò.
- Yo ñò ni gî máa,
 nè'bi mù ñinó mbe yaka 'do tí kpo ñèngbó
 mù gî nó
 jé rì mí to kà ta kpéetí wó lá,
 sè káa ñinó yí má ká kuu tí kpo ñèngbó mù.
- Yo delè ká éno,
 yo má ta kpéetí yo,
 gbí có mì yo bà dù wálá,
 sè káa ñinó yo má zèè ye tí kpoò.
- 5 Ye a 'dóo kpo ñèngbó bè nèbítì,
 káa yo a ndâ nè'bi bè nèbítì tí nò.
- À má éno, 'bí 'duù gbí òkò tí yo má zèè ye tí kpoò,
 wàa ye 'ví zèè yí tí kpoò,
 a 'duù tí nò ká bà bàkà tó i tókà'i,
 tacó yo má mò tí yo 'do tí ye gî,
 yo gí bà bàkà i gbaànjé wálá.
- 6 'Duù ñinó mbe zèè ye tí kpoò lá nó,
 go nè'bi mù ñinó náa à da 'do tí kpo ñèngbó
 mù gí 'dè gî nò.
- Ndâ ña ndâ nè'bi mù tí nò
 náa à kú saaka ndú 'do tí kpo ñèngbó mù gî
 nò má aanga gî,
 à kú kili ndú, bìndi à gù doo ndú ta wu.
- 7 Yo má zèè ye tí kpoò,
 wàa ndâ có mì ye 'ví dù gbí njembí yo,
 yo má yù i ñinó ta go tí yo nó 'do mì Mbíri,
 Mbíri bà je ji yo gî.
- 8 Ndâ 'duù kú ùlù rẹ Bu ye ta o tí nó náa yo má
 kú bàkà tó i,

- tacó bà túbà tí yo máa,
yo a ndâ mbe tala có mì ye nô.
- ⁹ Ye kú zè yo nìkì ká go bà zè ye nìkì mì Bu ye.
À má éno, yo 'ví ne 'do tí ye lá.
- ¹⁰ Yo má 'di ndâ có mì ye gî,
ye bà zè yo nìkì maa,
á go ñinó náa ye kú 'di có mì Bu ye,
káa yí kú zè ye nìkì maa nô.
- ¹¹ Ye 'dè ndâ có tí nò jì yo,
tacó wàa ña líkí'o tí nó á tí ye nó 'ví dù tí yo,
delè tacó wàa ña líkí'o tí nó 'ví dù tí yo ta ña
wálá.
- ¹² Có mì ye jì yo éno máa,
yo 'ví zè tí yo gbí òkò tí yo nìkì maa,
á go ñinó náa ye kú zè ta yo nìkì maa nô.
- ¹³ 'Duù má ùnje gítí bà cì á muu ndâ kómbe wó,
gbí éno máa,
yí zè ndâ kómbe wó tí nó nìkì ta ña wálá.
- ¹⁴ Yo má bàkà go ndâ có mì ye nó gî,
yo bà dù tí ndâ kómbe ye.
- ¹⁵ Ye káká'i bà nì bọ̀ mítí yo wálá,
tacó 'duù 'dè ndâ có kóó mì wó jì bọ̀ mì wó
lá.
- Rè yo a ndâ kómbe ye,
tacó ye 'dè gbí ndâ có ñinó náa ye 'di 'do mì
Bu ye nó 'dáá gî jì yo gî.
- ¹⁶ À me yo táánò ká gí mì ye ta muu yo lá.
A ye táánò ká ñuka yo máa,
yo dù tí ndâ kómbe ye,
bìndi ye giì bàkà yo tí ndâ 'duù mbe bàkà
ndâ i ñinó ta i ká gbí ndú,
tí ña ndâ i ñinó mbe dù tí ká nó,

tacó wàa, Bu ye 'ví je ta ndâ i ñìnó náa yo
yù 'do tí wó ta ɾè ye nó 'dáá gí ji yo.

17 Ye 'dè ndâ có tí nò ji yo tacó wàa,
yo 'ví zè ta tí yo gbí òkò tí yo ñìkì maa.

Ndâ 'duù bà sogo ndâ mbe tala có mì Jézù

18 «Ndâ 'duù má kù sogo yo,
yo 'ví te mí gbí muu yo éno máa, a ngú i nò
lá.

Ndú táánò sogo ye kùro bà sogo yo mì ndú gí.

19 Yo kùtàá má a ndâ 'duù mì ndâ 'duù muu to tí
nó,
ndú kùtàá bà zè yo ñìkì maa,
tacó yo a ndâ 'dóó ndâ ñìnó mì ndú.

Káa yo me ndâ 'duù mì ndâ 'duù muu to tí nó lá,
tacó ye ɾuka yo tí ndâ 'duù mì ye gí.

Tacó éno, ndâ 'duù kù sogo yo.

20 Nògí, yo je mbí yo mítí ndâ có tí nó táánò náa
ye 'dè ji yo éno máa,
bòò me gbolò ndii mbe tí wó lá nò.

Ndú táánò má mèèkè'i tí ye gí,
ndú delè bà mèèkè'i tí yo gí.

Ndú táánò má 'di có mì ye gí,
ndú delè bà 'di có mì yo gí.

21 Káa ndú bà mèèkè'i tí yo á muu ye,
tacó ndú ñò mbe tuu ye ni lá.

22 Ye táánò má gí lá,
ye táánò delè má 'dè có ji ndú lá,
Mbírì bà tù 'bì wó gí tà ɾo ndú máa,
ndú a mbe bàkà vò i nò, wálá.
Káa kpokèjì bà kù'ba mì ndú kpónó nè gí,
tacó ye gí gí,
tacó ye delè 'dè có ji ndú gí.

23 'Duù má kù sogo ye,

yí kù sogo nò a Bu ye.

24 Ye táánò má bàkà ña ndâ kpo-kpò seṛè tí nó
 náa 'bí 'duù jé bàkà sàà kùro lá nó
 mí gbí òkò tí ndú lá,
 Mbíri bà 'dè có gítí ndú wálá.

Káa ndú ñò ndâ i tí nó táánò náa ye bàkà nó gí,
 káa ndú kpòò kù sogo ye,
 ndú delè kù sogo Bu ye.

25 Si ndú 'ví bàkà éno,
 tacó wàa có tí nó náa à cu mí gbí wáràgà mì
 ndâ muu-cè máa,
 <Ndú táánò sogo ye ta nderè tí wálá,> nó
 'ví dù tí tí yúco.

26 Ta o tí nó náa mbe kpo-gbì-tà-tù yo tí nó
 náa ye bà tuu yí 'do mì Bu ye,
 tí Bèri mbe kù co tí kpokèjì mì yúco,
 náa rẹngbó wó 'do tí Bu ye nó, bà gí nó,
 yí bà dù tí mbe ma có tí ye.

27 Yo delè bà dù tí ndâ mbe ma có tí ye,
 tacó yo dù ta ye 'do tí bà 'bità nèté mì ye yee
 tí kpónó.

16

1 «Ye 'dè ndâ có tí nó 'dáá gí ji yo tacó wàa,
 njembí yo wúnò 'ví mù tí gítí ndâ i yê ro
 tí nó
 náa ndâ 'duù kèjì gí bà bàkà mítí yo nó lá.

2 Ndâ 'duù bà giì mòkò yo 'do gbí òkò tí ndâ 'duù
 ta ndi tí ndâ bándò bà kilì ndâ Jùdèyà gí bà
 ùlù Mbíri gí.

Káa yo 'ví te mí gbí muu yo me káa ñìnò cuki lá.
 Yo te mí gbí muu yo delè éno máa,

- 'bí o wúnò ká kèjì náa ndâ mbe kù ziki yo ta
o tí nò bà koṛo có éno máa,
ndâ yì kù bàkà a nèté mì ndâ yì kùṛo Mbírì.
³ Ndú bà bàkà ṛa i tí nò,
tacó ndú jé ṛò 'bí 'duù gbaànjé 'do gbí òkò tí
ze ta Bu ye ni lá.
⁴ À má éno, ye kpónó kù kpo nó a gbí-tà-tù yo,
tacó wàa, o bà mèèkè'i tí yo nò má gí wúnò,
mbí yo 'ví 'va tí éno máa,
ye táánò ci yo gítí sàa kùṛo gí.

O bà gí Bèṛi-mì-Mbírì wúnò

- «Ye táánò 'dè ndâ có tí nò ji yo sàa lá,
tacó ndoo kù dù ta ndoo bà gbèe to.
⁵ Káa ye kpónó kù gíi ya gí mì 'duù tí nó táánò
mbe tuu ye nò.
 Ta ndâ ṛa ṛìnò 'dáá gí,
'bí 'duù gbaànjé 'do gbí òkò tí yo mbe 'vee
ye kpónó éno máa,
<Wò kù ya gí kòtí 'di wè?> nò wálá.
⁶ Káa njembí yo kpónó wálá ta sé có tí nò náa ye
'dè ji yo nò.
⁷ Káa ye bà nguù yúco 'do tí yo wálá:
ye kù ya nó tí nò kpolo ma a i tacó tí yo,
tacó ye má ya lá,
mbe kpo-gbí-tà-tù yo tí nò bà gí wálá.
 Káa ye má ya gí,
ye bà tuu yí gí tí ji yo.
⁸ Yí má gí gí,
a yí ká bà 'dè có ṛìnó mbe ya gí gbí muu ndâ
'duù
gítí ndâ vò i,
ta 'duù ṛìnó mbe ya jáá nó,

ta bà waa có mì Mbírì.

9 Yí kẹ̀jì gí bà 'dè có ònó mbe ya gí gbí muu ndá
'duù gítí vò i,
máa, bà biya bà ùnje gítí ye mì ndú a vò i.

10 Yí kẹ̀jì gí bà 'dè có ònó mbe ya gí gbí muu ndá
'duù
gítí 'duù ònó mbe ya jáá nó delè
a i mítí bà ya ye gí mì Bu ye,
bìndi yo bà ò ndi ye wálá.

11 Yí kẹ̀jì gí bà 'dè có ònó mbe ya gí gbí muu ndá
'duù
gítí bà waa có mì Mbírì,
tacó Mbírì waa có mítí Gba-to-tí-nó.

12 Ndá có gbí muu ye tacó bà 'dè jì yo tanga tí lá,
káa wotí tí yo bà dù gítí bà 'di gbí ndú kpónó
wálá.

13 À má éno, Bèri-mì-Mbírì,
tí mbe kù co tí kpokẹ̀jì mì yúco má gí gí,
a yí ká bà tè kùro yo co tí kpokẹ̀jì mì yúco.

Tacó yí bà gí gí bà 'dè me 'dóo có mì wó gbí muu
wó lá.

Yí bà gí gí bà 'dè jì yo káa ndá có ònó náa yí 'di
nô.

Yí bà gí gí bà ma có ndá i ònó kẹ̀jì nô.

14 Yí kẹ̀jì gí bà wu gbí ye jì yo,
tacó yí bà gí gí bà 'dè jì yo 'dáa káa ndá có
ònó
náa yí 'di 'do mì ye nô.

15 Ndá có gbí muu Bu ye 'dáa gí káa ndá có tí nò
gbí muu ye nô.

Njìnò a gbí nderè có tí nò náa ye 'dè tí ta có jì yo
éno máa,

yí bà gí gí bà 'dè ji yo 'dáá káa ndâ có mì ye
nó ká nò.

16 Tacó yo gàà éno kèjì gí bà nò ye wálá,
yo má gii dù á bindi bà ya ye 'do tí yo nò
ndi-ndi-ndi éno,
yo bà gii nò ndi ye káká'i.»

17 Ndâ 'bí mbe tala có mì Jézù mâ gii 'di có tí
nò náa yí 'dè ji ndú nò, ndú gii 'bità bà 'vee 'vé
gbí òkò tí ndú máa, «Gbí ña có mì wó náa yí 'dè
éno máa, ndoo gàà éno kèjì gí bà nò yì wálá, má
njí'dí kózò gí, ndoo bà gii nò ndi yì nò, máa yè?
Gbí có tí nò mì wó, máa, yì kù ya gí mì Bu yì nò,
máa yè? 18 O tí nò mì wó <gàà> nò a o yè? Ndo
'di gbí o tí nò mì wó <gàà> nò lá.»

19 Káa Jézù gii nò ni gí máa, à tí ndú a go bà
'vee yì, tacó éno, yí gii cu kùro bà 'vee yí mì ndú
ta bà 'vee ndú máa, «Yo kù 'vee 'vé gbí òkò tí yo
nò a i gítí gbí có tí nó náa ye 'dè éno máa, <Yo gàà
éno bà gii nò ye wálá, yo mâ gii dù ndi-ndi-ndi
éno gí, yo bà gii nò ndi ye káká'i nó?»

20 Ye kù 'dè có ji yo ta yúco máa,
yo bà gii wa ku ta ngo-ro yo,
káa ndâ 'bí 'duù ta líkí'o tí ndú.

Nje yo bà gii zuu ,
káa bà zuu nje yo nò bá 'visì tí tí líkí'o.

21 Niì kù tu nje wó ta o bà mi 'viì,
tacó yí gbí sé'i,
káa 'viì mâ gii tè gí,
bà mbí niì tí nò gii ò tí sé gó-káyì gí ta líkí'o
máa,
yì jò 'duù mí muu to gí.

22 Nògí, yo kpónó kù zuu nje yo á go bà zuu nje
mbe gó-káyì.

Káa tàkòcò yo bà gii peteke gî,
 tacó ndoo bà 'de tí ndoo ta ndoo káká'i gî.
 'Bí 'duù mbe volo gbí líkí'o tí nò náa ye bà je ji
 yo nò, bà dù wálá.

²³ O tí nò má gî gî,
 yo bà 'vee ye gítí 'bí i gbaànjé wálá.

Ye kù 'dè có ji yo ta yúcó máa,
 Bu ye ta o tí nò bà je ña i ñìnó
 náa yo bà yù 'do tí wó ta rẹ ye nó ji yo gî.

²⁴ Yo yee tí kpónó jé yù i 'do mì Bu ye ta rẹ ye lá.
 Má éno, yo 'bità bà yù i ta rẹ ye á 'do tí kpónó,
 wàa yí bà je ji yo gî.

Tacó wàa yo 'ví dù ta líkí'o tí yo ta 'bí i mbe gboo
 'do mì yo wálá.

²⁵ Ye yee tí kpónó kù 'dè có tí nò ji yo ká ta ndâ
 kpùrù có.

Káa o tí nò náa ye káká'i bà 'dè ndâ kpùrù có ji
 yo wálá nò, ká kẹjì.

Ye ta o tí nò bà 'dè có gítí Bu ye ngbárángà'i éno
 ji yo.

²⁶ Ta o tí nò, yo bà gii yù ndâ i 'do mì Bu ye ta rẹ
 ye.

À káká'i me ye ká bà 'deke tí ye ji Bu ye tacó tí
 yo lá,

²⁷ tacó Bu ye zè yo nìkì ta rẹ ye ma.

Bu ye zè yo nìkì maa nò,
 tacó yo zè ye nìkì maa.

Yo delè gii ùnje gî máa,
 ye táánò gí 'do mì wó tí Bu ye.

²⁸ Ye táánò gí gí muu to tí nó 'do mì Bu ye.

Káa ye kpónó kù dele ndi ye ya gí mì Bu ye.»

29 Ndâ mbe tala có mì Jézù bà-i-nò gù 'vìsì có ji yí máa, «Iyo le! Wò kpónó kù 'dè gbí có ji ze ngbárángà'i. Wò kù 'dè me kpùrù có lá. 30 Ze kpónó ò ni ngbárángà'i gî, máa, wò ò ndâ i 'dáá gî ni gî. À má ènò, gbí nderè bà 'vee wò mì 'bí 'duù gbí òkò tí ze máa, wò gî 'do kòtí 'di wè nò wálá. Tacó ze kpónó ùnje ta njembí ze gî, máa, wò gî 'do mì Mbírì.»

31 Káa Jézù gù 'vee ndú máa,
«Yo ùnje ta njembí yo gítí ye gî?

32 Yo 'di có tí nó náa ye kù 'dè ji yo nò:

O bà nje gbí yo vóró-voro gî ká kèjì.

O bà 'vaaka yo 'do tí ye gbaànjé-gbaànjé

ya gítí ndâ 'dóó bàndò mì yo si ye ta kpéetí
ye, gî sàà gî.

Káa à kpétí ká ènò,

ye bà dù me ta kpéetí ye lá.

Ze bà dù ta Bu ye.

33 Ye 'dè ndâ có tí nò ji yo

tacó wàa, yo 'ví dù nìkì maa ta rẹ ye.

Ndâ vò i bà 'de yo muu to tí nó me gbolò,

káa yo 'ví zèè njembí yo,

tacó ye kpò muu ndâ vò i muu to tí nó gî.»

17

Jézù 'deke tí wó ji Mbírì tacó tí ndâ mbe tala có mì wó

¹ Jézù mâ gù cee ta bà 'dè ndâ có tí nò ji ndâ mbe tala có mì wó gî, yí gù zeke'o gí gbírì, bìndi yí gù 'deke tí wó ji Mbírì, máa,

«O tí nò gî gî, Bu ye.

À má éno, túbà tí 'Viì mì lo tí mbe wotí ji ndâ
'duù,
tacó wàa, 'Viì mì lo 'ví tù ta bà tí lo tí mbe
wotí ji ndâ 'duù.

² Wò kaa ndâ 'duù muu to tí nó 'dáá gî mí 'bì wó
gî.

À má éno, si yí 'ví je 'válá ònó mbe cee lá nó
ji ndâ 'duù tí nó náa wò kaa ndú mí 'bì wó
nò.

³ Káa rẹ̀ i mbe je 'válá tí nó mbe cee lá nó
a bà ò wò ni tí gbèe Mbírì dú,
gìì je bà ò Jézù tí Bìndi lo tí Mbírì náa wò
tuu yí nó ni .

⁴ Ye túbà wotí mì lo ji ndâ 'duù muu to tí nó
ta bà bàkà nèté tí nó náa wò táánò je ji ye
nó, cee gî.

⁵ Nògí, te duù Mítí ye kpónó, Bu ye.
Te duù mítí ye ta bà si ye 'ví ki tí ye dèngècè
règbà tí lo
á go ònó táánò mì ndà á kùro o bà suu to tí
nó nò.

⁶ Ye túbà tí lo á ji ndâ 'duù tí nó náa wò ruka ndú
ji ye
á 'do gbí òkò tí ndâ 'duù á muu to tí nó nó
gî.

Ndú táánò a ndâ 'duù mì lo,
bìndi wò gii kaa ndú ji ye,
káa ndú gii 'di có mì lo gî.

⁷ Ndú kpónó ò ni gî máa,
ndâ có tí nó 'dáá náa wò 'dè ji ye nó a ndâ
có mì lo.

⁸ Tacó ye 'dè ndi ndâ có tí nó náa
wò táánò 'dè ji ye nó ji ndú gî.

Ndú delè gii ùnje gî, máa,
à dú nò a ndâ có mbe co 'do gbí nje lo.

Ndú delè gii ùnje gî, máa,
ye táánò gii dú 'do ká mì lo.

Ndú delè káká'i gii ùnje gî, máa,
à dú káa wò táánò ká tuu ye.

⁹ Ye kpónó kù 'deke tí ye ji wò nó a i tacó tí ndú.
Ye kù 'deke tí ye ji wò me tacó tí ndâ 'duù muu
to tí nó 'dáá gî lá.

Ye kù 'deke tí ye ji wò a i tacó tí ndâ 'duù tí nó
náa wò táánò kaa ndú ji ye nò.

Tacó ndú a ndâ 'duù mì lo.

¹⁰ Ndâ 'duù mì ye 'dáá gî a ndâ 'duù mì lo.

Ndâ 'duù mì lo 'dáá gî delè a ndâ 'duù mì ye.

Ye kù túbà tí ye ji ndú a i ta ɾè lo.

¹¹ Tacó a ndú ká bà dù á muu to tí nó.

Ye kpónó kèjì gí mì lo.

Ye kpòò me 'duù ta ɾè muu to tí nó lá.

À má énon, kpolo tí ndâ 'duù mì lo

náa wò ɾuka ndú ji ye nó, ta ɾè mì lo,

tacó wàa, có mì ndú gbí òkò tí ndú 'ví dù ká
gbaànjé,

á go có mì ndà gbí òkò tí ndà, tó Bu ye.

¹² Ye táánò kpolo tí ndú si ze ta ndú bà gbèe to
nó a i ta ɾè lo,

tí 'dóó ɾè lo tí nó náa wò táánò gbì mí muu
ye nò.

Ye táánò kpolo tí ndú 'dáá gî tí kpòò.

'Duù tí nó gbaànjé gbí òkò tí ndú mbe giɾi'o 'do
tí kèjì mì lo nó

giɾi'o 'do ká gbí 'dóó wò muu mì wó,

á go có tí nó gbí wáràgà mì lo tí Mbíɾì nò.

¹³ Ye kpónó kèjì gí mì lo,

à má éno, ye kù 'dè ndâ có tí nó ji ndâ 'duù tí nó nâa wò táánò ruka ndú ji ye muu to tí nó nó, tacó wàa ña líkí'o tí nó tí ye nó 'ví dù tí ndú delè.

14 Ye 'dòkò có mì lo táánò nâa wò 'dè ji ye nó ji ndú gí.

Tacó éno, ndâ 'duù muu to tí nó kpónó kù sogo ndú, tacó ze ta ndú me ndâ 'duù mì ndâ 'duù muu to tí nó lá.

15 Ye kù 'deke tí ye ji wò me éno máa, wò 'ví kaa ndú 'do muu to tí nó gí nó lá.

Gbí nderè bà 'deke tí ye ji wò éno máa, wò 'ví kpolo tí ndú 'do tí Vò-'duù-tí-nò tí mbe kù eendi ndâ 'duù gítí vò i nô.

16 Tacó ze kpónó ta ndú káká'i me ndâ 'duù mì ndâ 'duù muu to tí nó lá.

17 Kaa ndú mò gítí kpokèjì mì yúco, tacó có mì lo a yúco.

18 Ye kù tuu ndú ta ndi muu to, á go bà tuu ye mì lo á gí muu to tí nó.

19 Ye kaa tí ye ji wò á tacó tí ndú, tacó wàa ndú delè 'ví kaa ta tí ndú ji wò ta bà có tí kpokèjì mì yúco.

20 Káa ye kù 'deke tí ye me ká tacó tí ndú cuki lá. Ye kù 'deke tí ye delè tacó tí ndâ 'duù ñinò bà gii kaa tí ndú ji ye 'do gbí có mì ndú nó.

21 Ye kù 'deke tí ye, máa, có mì ndú 'ví dù ka gbaànjé á go có mì ndà, Bu ye; có gbí njembí lo ká go có gbí njembí ye, bìndi có gbí njembí ye ká go có gbí njembí lo.

Si có mì ndú 'ví dù ká gbaànjé,
 tacó wàa, ndâ 'duù muu to tí nó 'ví ò tí ni
 éno máa,
 a wò táánò ká tuu ye.

22 Ye le bèrè tí nó náa wò le ji ye nó ji ndú gî,
 Ye le ji ndú tacó wàa,
 njembí ndú 'ví dù ká gbaànjé.

23 Ye le ji ndú tacó wàa,
 njembí ndoo 'ví dù ká gbaànjé ta ndú.

Tacó wàa, ndâ 'duù 'ví ò tí ni éno máa,
 a wò táánò ká tuu ye;
 ndâ 'duù delè 'ví ò tí ni éno máa,
 wò zè ndú òkò ká go bà zè ye òkò mì lo.

24 Có gbí njembí ye éno máa,
 wò 'ví je bàndò ji ndâ 'duù tí nó náa wò òkò
 ndú ji ye nó
 á mí rẹgbà tí ye,
 tacó wàa, ndú 'ví ò ta bà te duù tí ye mì lo,
 tacó wò 'òkò bà zè ye òkò maa si ndà suu to
 tí nó kálásê, Bu ye.

25 Wò a 'duù jáá, Bu ye!
 Sè ndâ 'duù muu to tí nó ò wò ni lá,
 káa ye ò wò ni gî.

Ndâ 'duù tí nó náa wò kaa ndú ji ye nó delè ò
 ni gî máa,
 a wò táánò ká tuu ye.

26 Ye túbà tí lo ngbàrángà'i éno ji ndú gî, Bu ye!
 Ye delè kòkò kòkò kù túbà tí lo ngbàrángà'i éno
 ji ndú,
 tacó wàa, ndú 'ví zè tí ndú gbí òkò tí ndú
 òkò maa,
 á go bà zè ye mì lo òkò maa;
 delè tacó wàa có tí ye 'ví dù gbí njembí ndú.»

18

Bà zèè Jézù

¹ Jézù mâ giì 'deke tí wó ji Mbírì cee gî, yí giì kaa sè ndâ mbe tala có mì wó ya tí gí gbí 'bí wúngbó jìlì mbâ náa à ọ̀ò mí tito 'bí pù njáá náa à kù nì tí a Njáá Kìdòrónì, á bìndi bà nje nó mì Júdá. ² Káa Júdá tí mbe ba ngbù Jézù ọ̀ò bàndò tí nò sàà gî, tacó a bàndò náa ndú ya gítí ta ndâ Jézù 'vílí-'vìlì. ³ Tacó éno, yí giì ja ndâ àsìkèrì, ta ndâ mbe kpolo tí 'bá-Mbírì tí nó náa ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdéyà kaa ndú ji yí, máa, yí ya ta ndú gí bà zèè Jézù nó, ta ndâ zí'i, ta wu nje kùpò 'bì ndú, ká ndírí gítí bàndò tí nò. ⁴ Jézù mâ giì ọ̀ò ndú kẹ̀jì, yí gí co 'do mì ndâ mbe tala có mì wó ya gí kùro ndú, tacó yí ọ̀ò ọ̀a i tí nó náa ndú kẹ̀jì gí bà bàkà ta yí nó ni gî. Ndú mâ giì yee tí Jézù gî, Jézù giì 'vee ndú máa, «Yo kù pà a bà tí 'di?»

⁵ Káa ndú giì 'visì có ji yí máa, «Ze kù pà a bà tí Jézù tí nó mbe gí 'do Názàrètì nò.»

Káa Jézù giì 'visì có ji ndú, si Júdá tí mbe ba ngbù wó kù ọ̀ò tíyò gbí òkò tí ndú, máa, «Ye a yí.» ⁶ Káa ta o tí nó náa Jézù 'visì ta có ji ndâ 'duù tí nó máa, «Ye a yí» nó, ndú giì yèè ndi ndú 'do tí Jézù gí ndiì, bìndi ndú giì 'vaka tí to. ⁷ Káa Jézù giì 'vee ndú káká'i máa, «Yo kù pà a bà tí 'di?»

Ndú káká'i giì 'visì có ji Jézù máa, «Ze kù pà a bà tí Jézù tí nó mbe gí 'do Názàrètì nò.»

⁸ Káa Jézù giì 'visì có ji ndú máa, «Ye kùtàá 'dè ji yo gî, máa, ye a yí. Yo má kù pà a ye, yo zèè ye, wàa yo 'ví si sè ndâ 'bí 'duù tí nó 'ví ya .» ⁹ Jézù

'dè có ji ndâ 'duù tí nò mbe gí tacó bà zèè yí nò, máa, ndú si ndâ mbe tala có mì yí 'ví ya , tacó waa có tí nó náa yí 'dè sàà ji Mbírì éno máa, «Ye bà si 'bí 'duù gbaànjé 'do gbí òkò tí ndâ 'duù tí nó náa wò kaa ji ye nó 'ví gírì lá, Bu ye,» nó 'ví dù tí tí yúco.

¹⁰ Piyétòrò mà gii ò ndâ 'duù tí nò kù nò ta Jézù nìkì lá, yí bà-i-nò gii ja sizò mì wó 'do gbí foko, bìndi yí gii da ta tù 'bí 'dakò gbí òkò tí ndú ta rẹ wó a Málíkù, tí bòò mì Kùro ndâ bu-Mbírì, waa gí. ¹¹ Káa Jézù gii do mítí Piyétòrò máa, «Dele ndi sizò mì lo nò gí gbí foko! Wò koṛo có éno máa, ye 'ví kònò sé'í go có mì Bu ye lá?»

Bà ya ta Jézù gí kùro Ànà

¹² Ndâ 'duù tí nó náa ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà tuu ndú ta ndâ Jùdà gí tàkò Jézù nó gii zèè yí. Ndú mà gii ẹre yí gí, ¹³ ndú gii ja yí kpédélé'í ya tí a i gí kùro Ànà tí ká Kùro ndâ bu-Mbírì náa ngáángbá gba mì ndâ Ròmánò mò yí 'do gbí nèté gí, ¹⁴ bìndi yí tí ngáángbá gba mì ndâ Ròmánò gii te gè Ànà, tí Kàyífà tí nó tí mbe kpo-gbí-tà-tù ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà éno máa, «À nìkì a bà cì 'duù gbaànjé á tacó tí mbè ndâ 'duù» nó, mí bìndi Ànà.

Kpédélé bà o Piyétòrò 'do tí Jézù

¹⁵ Ndâ Simónè Piyétòrò, ta 'bí ka wó mbe tala có mì Jézù, gii ru ndi Jézù yee 'bá mì Ànà. Ndú mà gii yee ká, ka Piyétòrò nò gii rì ká ngé gí gbí ndùgù, tacó ndú ò tí ndú ta Ànà ni ngbárángà'í sàà kùro gí. ¹⁶ Bìndi yí gii 'dè có ji niì tí nó mbe kù kpolo tí njekekèjì ndùgù nó, máa, yí si Piyétòrò

'ví rì gí gbí ndùgù, tacó Piyétòrò gboo òndi wó ká mí sè. ¹⁷ Ta o tí nó si Piyétòrò kù gii rì gí gbí ndùgù nó, niì tí nò gii 'vee yí máa, «Wò me 'bí mbe tala có mì 'dakò tí nó lá?»

Káa Piyétòrò gii 'visì có jì niì tí nò máa, «Jéé lá! Ye me mbe tala có mì wó lá.»

¹⁸ Ta o tí nò, ndâ mbe bàkà nèté 'bá mì Kùro ndâ bu-Mbíri kù u wu á njewu gbí ndùgù. Tacó éno, Piyétòrò mâ gii rì gí gbí ndùgù gí, yí gii ya kù rò tíyò á rẹgbà wu á mì ndú ta ndú, tacó o tí nò a o cò'o.

Ánà 'vee gbí nje Jézù

¹⁹ Ndâ mbe zèè Jézù mâ gii yee ta yí kùro Ánà, Ánà gii 'vee gbí nje Jézù gítí ndâ mbe tala có mì wó, ta ndâ bà nìbà i mì wó. ²⁰ Káa Jézù gii 'visì có jì yí máa, «Ye táánò ta o 'dáá gí kù 'dè có ngbárángà'i mí kùro ndâ 'duù 'dáá gí. Ye delè táánò kù nìbà i jì ndâ 'duù á gbí ndùgù 'bá-Mbíri, delè ta ndi tí ndâ bàndò bà kili ndâ Jùdéyà gí bà ùlù Mbíri. À sósò'ò nò a ndâ bàndò bà kili ndâ Jùdéyà 'dáá gí. Ye jé 'dè có mí tà bèngii lá. ²¹ À má éno, 'vee gbí nje ye lá. 'Vee ndâ 'duù ònó táánò mbe 'di ndâ có mì ye gí nó, wàa ndú 'ví 'vanda ndi ndâ có tí nò jì wò.»

²² 'Bí kùro ndâ àsikéri tí nó mbe kù kpolo tí 'bá-Mbíri nó mâ gii 'di có tí nò náa Jézù 'visì jì Ánà nò, yí gii ja 'bí wó mí gbí tù Jézù ta kpo tàkòcò. Bìndi yí gii 'vee Jézù máa, «Ìjìnò a cè òa bà 'visì có mì lo jì Kùro ndâ bu-Mbíri ká nò?»

²³ Káa Jézù gii 'visì có jì kùro ndâ àsikéri tí nó mbe gbí gbí tù wó nò máa, «Có tí nò náa ye 'dè nò má lè gí, 'dè có jì ndâ 'duù máa, ye 'dè a 'vépè.

Káa ye má 'dè a yúcó, gbí nderè bà gbì ye mì lo a yè?»

²⁴ Ánà mâ gii cee ta bà 'vee gbí nje Jézù gî, yí gii tuu yí gbí wú ya tí ji Kàyífà.

Bà só, ta bà ta'ô bà o Piyétòrò 'do tí Jézù

²⁵ Káa si ndâ àsikérim kù gii ya ta Jézù 'do kùro Ánà gí kùro Kàyífà, 'bí 'duù 'do gbí òkò tí ndâ 'duù tí nó mbe kù u wu ta ndâ Piyétòrò nó gii 'vee yí máa, «Wò me 'bí mbe tala có mì 'duù tí nó gbaànjé lá?»

Káa Piyétòrò gii tò kponje gî, máa, «Ye me mbe tala có mì wó lá.»

²⁶ Bìndi ñinò, 'bí bòò mì kùro mì ndâ bu-Mbíri, tí nambe 'dakò tí nó náa Piyétòrò da tù wò waa ta sizerò nó, gii 'vee Piyétòrò máa, «Ye kùtàá ñò me yo ta yí gbí jìlì mbá lá?»

²⁷ Káa Piyétòrò gii tò kponje gbí ñinò ká jé 'vii ta bà kò-kò mì nguù.

Jézù kùro Pìlátò

²⁸ Kàyífà mâ gii 'viiki gbí có mì Jézù cee gî, yí gii je yí ta fíri dú'o ji ndâ àsikérim, máa, ndú ya ta yí ji Pìlátò, tí gbolò 'duù mì ndâ Ròmánò ta wotí bà waa có ku mítí ndâ 'duù tí wó. Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà tí nó mbe ko tàkò Jézù ya tí gí 'bá mì Pìlátò nó mâ gii yee kà, ndú gii rò ká sè. Tacó tàkii mì ndâ Pìlátò tende, káa ndâ Jùdèyà ta o tí nó kù gee tí ndú bà ya gí tí ndâ bàndò sàkàmàà á kùro bà zò i-cí-ci ta o gbolò o bà bàkà tàkii bà Ndi-ta-muu-ndâ-Ìzìriyèlì-mì-Mbíri. ²⁹ Pìlátò mâ gii ñò éno, yí gii co 'do tà'i gí mì ndú sè. Bìndi

yí giì 'vee ndú máa, «Yo kpì ngbàngà tí 'dakò tí nó, máa, yí bàkà a yè?»

³⁰ Káa ndú giì 'visì có ji Pìlátò máa, «Wò i mì wó má wálá, ze kùtàá bà gi ta yí gí kùro lo bà-i-nó wálá.»

³¹ Káa Pìlátò giì 'visì có ji ndú máa, «À má éno, yo ya gí bà 'dè ngbàngà mì wó nò gbí 'dóó ña kpokeji bà 'dè có gbí tàkìì mì yo.»

Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdéyà bà-i-nò giì 'visì có ji Pìlátò máa, «Ngáángbá gba mì ndâ Ròmánò je wotí bà waa có ku mítí 'duù ji ze gbí tàkìì mì ze lá.» ³² (Kponje tí nò bàkà tí gbí òkò tí ndâ Pìlátò ta ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdéyà tacó waa có tí nó náa Jézù 'dè éno máa, àa bà zi yí ta bà gbì yí mítí njèèkpè mù nó, 'ví dù tí tí yúco.)

³³ Pìlátò mâ giì 'di bà có mì ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdéyà cee gí, yí giì bala Jézù ya tí gí tà'i mì wó. Bìndi yí giì 'vee yí máa, «Wò a gbolò gba mì ndâ Jùdéyà?»

³⁴ Káa Jézù giì 'visì có ji Pìlátò, máa, «Wò kù 'vee nò a 'dóó 'vé mì lo wèè, wò kù 'vee a 'vé bìndi 'bí 'duù?»

³⁵ Pìlátò giì 'vee Jézù káká'i máa, «Wò òò ye a Jùdéyà? A ndâ 'dóó nambe lo tí ndâ Jùdéyà, ta ndâ bu-Mbìrì mì yo, ká kpì ngbàngà tí lo ji ye. Wò tà bàkà ta ndú a ña yè?»

³⁶ Káa Jézù giì 'visì có ji Pìlátò máa, «Ye kùtàá máa gba mì ndâ 'duù á muu to tí nó, ndâ bòò mì ye bà gò ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdéyà 'do tí bà zèè ye gí tí ji wò gí. Káa ye me gba mì ndâ 'duù á muu to tí nó lá.»

³⁷ Pìlátò giì 'vee Jézù máa, «À má éno, wò a gbolò gba, èno gi?»

Káa Jézù gii 'visì có ji Pilátò máa, «A wò ká 'dè ta nje lo éno máa, ye a gbolò gba. Káa kpèti ká éno, ye kì me kí-kì lá. Nìno táánò a nderè bà jò ye. Nìno táánò delè a nderè bà gí ye gí muu to tí nó ká nò. Ye gí gí muu to tí nó tacó bà 'dè yúco ji ndâ 'duù. Ndâ 'duù nìnò mbe ùnje gítí yúco gí nó 'dáa gí kù 'di có mì ye.»

³⁸ Pilátò gii 'vee Jézù tí i-'viya máa, «Yúco mì lo a yè?» Bìndi yí gii co ndi wó káká'i 'do tà'i gí sè mì ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdéyà. Bìndi yí gii 'dè có ji ndú máa, «Ye nò nderè bà waa có mì ye mítí 'dakò tí nó lá. ³⁹ Káa ña i mì yo mbe tè mítí yo gí a nìnó máa, ye ta o gbolò o bà bàkà tàkì bà Ndi-ta-muu-ndâ-Ìzìrìyéli-mì-Mbíri cóo-cóo kù njaanga 'bí 'duù nìnó mbe nìkì tí yo nó 'do gbì zàa ji yo. À má éno, có mì yo kpónó máa, ye njaanga gbolò gba mì yo tí ndâ Jùdéyà ji yo?»

⁴⁰ Ndâ Jùdéyà mâ gii 'di có tí nó náa Pilátò 'dè ji ndú nò, ndú 'dáa gí gii 'visì có ji yí ta kòcò ndú ngéé gí yaà máa, «Njaanga ji ze me 'dakò tí nó lá! À tí ze a go bà njaanga Bàrábà ji ze!» Bàrábà tí nó táánò a vò mbe kùmùkù i mì ndâ 'duù.

19

¹ Pilátò mâ gii dele ndi wó gí tà'i á bìndi ba 'dè có mì ndú ta ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdéyà gí, yí gii je Jézù ji ndâ àsikèrì mì wó, máa, ndú ya ta yí, wàa ndú 'ví gbì yí. ² Ndâ àsikèrì mâ gii yèè ta Jézù 'do kùro Pilátò gí ndii gí, ndú gii para kperè go ké'bí nô, bìndi ndú gii te zékéré-zékèrè mítí muu wó, máa, nìnò a tàgíyà-gba mì wó, bìndi ndú gii yuu bí-bi bongo mì ndâ gba mítí

wó. ³ Bìndi ndú gii 'bìtá bà gbì yí, ta bà 'viya yí máa, «Mbírì 'ví sì wò, gba mì ndâ Jùdáyà!»

⁴ Pìlátò bà-i-nò gii co ndi wó gí mì ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà, sì ndâ àsikérimì wó kù mèèkè'i tí Jézù, bìndi yí gii 'dè có ji ndú máa, «Yo nò nô, ye kpónó kù ya gí bà gí ta 'duù mì yo nò ji yo, tacó ye nò nderè bà waa có mì ye mítí wó lá.»

⁵ Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà mâ gii zeke'o, ndú gii nò ndâ àsikérimì Pìlátò yee ta Jézù, ta bí-bi bòngò gba tí wó wúrú-wuru-wùrù, ta tàgíyà-gba náa à paraka 'do tí kperè tí muu wó, yee tí ndú gí. Bìndi Pìlátò gii 'dè có ji ndú máa, «'Duù mì yo nô.»

⁶ Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà mâ gii nò Jézù, ndú gii 'bìtá bà pìi kù máa, «Gbì yí mítí njèèkpè mù! Gbì yí mítí njèèkpè mù!»

Káa Pìlátò gii 'vìsì có ji ndú máa, «Yo ya gí bà gbì yí mítí njèèkpè mù, tacó ye nò 'dóó nderè bà gbì yí mítí njèèkpè mù njindi ye lá.»

⁷ Ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà bà-i-nò gii 'vìsì có ji Pìlátò máa, «'Dakò tí nò kù 'dè có máa, yí a 'Vii-mì-Mbírì, káa à má gbí tàkì mì ze tí ndâ Jùdáyà, yee gítí 'duù mbe kù 'dè ña có tí nò káa ku.»

⁸ Pìlátò mâ gii 'di có tí nò náa ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdáyà 'dè ji yí nò, gúku gii bàkà yì ndii ñinó sàà kùro nó gí. ⁹ Yí mâ gii dele 'do bà-i-nò ya gí tà'i mì wó, yí gii 'vee Jézù máa, «Wò gí 'do kòtí 'di?» Káa Jézù gii rání Pìlátò gí. ¹⁰ Káa Pìlátò gii 'vee Jézù káká'i máa, «Wò wálá biya bà njaa nje lo gí tàkò ye gí? Kọro muu lo máa, wotí bà njaanga miri lo 'do gbí vò i, ta wotí bà gbì wò mítí njèèkpè mù, 'dáá a i kpátù 'bì ye.»

11 Káa Jézù giì 'visì có ji Pilátò máa, «Áá táánò má me Mbírì ká je wotí tí nò ji wò lá, wò kùtáá bà 'de wotí gítí bà zèè ye wálá. Nìnò a nderè có tí nò náa, vò i mì mbe gi ta ye ji wò me tí ta gbolò ndii vò i mì lo gi nò ká nò.»

Bà waa có ku mítí Jézù

12 Pilátò giì bàkà cèè wotí mì wó tacó bà njaanga Jézù á bìndi có tí nò náa Jézù 'dè ji yí nò. Káa ndâ Jùdéyà giì kpò tí ta bà pìi wo 'várà-'várà gi. Ndú giì 'dè có ji Pilátò máa, «Wò má dò 'bì lo tí 'dakò tí nò gi, wò káká'i me kómbe ngáángbá gba mì ndâ Ròmánò lá, tacó 'duù mbe kù bàkà tí wó tí gbolò gba kù jòò a gbí gba ta ngáángbá gba mì ndâ Ròmánò.»

13 Pilátò mâ giì 'di ña có tí nò náa ndâ Jùdéyà 'dè ji yí nò, yí giì njè nó ya gí bà ki tí wó pí jàlàmbà mì wó náa à te mí pí tìndàà díí gbí ngbàngà mì wó, náa ndâ 'duù kù nì mítí a Díí-bà-waa-có, káa ndâ Jùdéyà kù nì mítí gbí nje có mì ndú a «Gàbátà.» Bìndi yí giì 'dè có ji ndâ àsìkèrì máa, ndú gi ta Jézù gí kùro yì. Ndâ àsìkèrì mâ giì bàkà go có mì wó nò gi, ¹⁴ Pilátò giì túbà tí Jézù ji ndâ Jùdéyà máa, «Gbolò gba mì yo kuu nô!»

I tí nò bàkà tí ta ñi dè gítí bà gi gbúru, si ndâ 'duù kù 'viindi tí ndú tacó sè sili gítí gbolò o bà bàkà tàkii bà Ndi-ta-muu-ndâ-Ìzìriyéli-mì-Mbírì ká gbaànjé.

15 Bà túbà tí Jézù mì Pilátò ji ndâ Jùdéyà máa, yí a gbolò gba mì ndú nò, giì te mí gbí muu ndú a 'bí ña i go mâ. Tacó éno, ndú giì tò kù ta kòcò

ndú ngéé gí yaà ji Pilátò máa, «Cee o mì 'duù tí nò gí! Gbì yí mítí njèèkpè mû!»

Pilátò bà-i-nò gii 'vee ndú máa, «Có mì yo éno máa, ye gbì gbolò gba mì yo mítí njèèkpè mû, wàà?»

Káa ndâ Kùro ndâ bu-Mbíri gii 'visì có ji Pilátò máa, «'Bí gbolò gba mì ze á bìndi ngáángbá gba mì ndâ Rómánò wálá!»

¹⁶ Pilátò má gii 'di có tí nò, yí gii je Jézù ji ndú, máa ndú ya gí bà gbì yí mítí njèèkpè mû.

Bà gbì Jézù mítí njèèkpè mû

¹⁷ Ndâ àsikèrì bà-i-nò gii te njèèkpè mû tí nó náa ndú kù ya gí bà gbì Jézù mítí nó ji yí. Bìndi ndú gii co ta yí 'do gbí gbata gí sè, gítí 'bí bàndò náa à kù nì mítí a Kù-'bìli-muu-ku. Káa à gbí có mì ndâ Jùdèyà kù nì mítí a «Gòlìgátà.» ¹⁸ Bìndi ndú gii gbì yí mítí njèèkpè mû. Ndú ta gbèe o tí nò gii gbì ndâ 'bí mbe ngbà sósò'ò mítí ndâ njèèkpè mû delè. Ndú gii sè njèèkpè mû mì 'bí mbe ngbà gbaànjé mí gbí kù'bì, bìndi 'bí gbí gálì mì Jézù.

¹⁹ Pilátò gii cu có, bìndi à gii kpò mítí njèèkpè mû mì Jézù éno máa, «Ìjìnó a Jézù tí nó tí 'duù Názàrètì, tí gbolò gba mì ndâ Jùdèyà nó ká nò.»

²⁰ Ndâ Jùdèyà me mbè gii 'deke i tí nò náa Pilátò cu nò, tacó bàndò tí nó náa à gbì Jézù mítí njèèkpè mû mítí nó me 'dú 'do tí gbata lá, delè tacó Pilátò cu có tí nò gbí ndâ nje có ta'ò: có Jùdèyà, ta có Làtínì, gii je có Ìgìrìgì. ²¹ Káa ndâ Kùro ndâ bu-Mbíri gii 'dè có ji Pilátò máa, «Wò kùtàá bà cu me éno máa, yí a gbolò gba mì ndâ

Jùdáyà nò, lá. Cu éno máa, <'Dakò tí nó 'dè có táánò máa, yì a gbolò gba mì ndâ Jùdáyà.> »

²² Káa Pìlátò gii 'visì có ji ndú máa, «I ñinó náa ye cu gí nô, ye cu gí.»

²³ Ndâ àsikèrì mâ gii cee ta nètè bà gbì Jézù mítí njèèkpè mù gí, ndú gii njèè gbí ndâ bongo bìndi wó nà'ò 'vii ta muu ndú. Káa kpokèjì bà njèè gbí 'bí bongo bìndi wó gbaànjé mbe gboo mí to, náa à gò ta banga tí kpáká'dà'i éno, gii kpò ndú gí. ²⁴ Tacó éno, ndú gii 'vii có gbí òkò tí ndú máa, à ñikì máa ndâ yì ki a mbìlì tacó bà ò 'duù ñinó náa áà bà 'va tí tí wó nô, cotí bà yaka gbí. Có tí nò bàkà tí jé ká go có tí nó náa à cu mí gbí wáràgà mì Mbírì máa,

«Ndú njèè gbí ndâ bongo mì ye gbí òkò tí ndú. Ndú ki-mbìlì tacó ndâ bongo mì ye» nô.

²⁵ À kù rò tíyò rẹgbà njèèkpè mù mì Jézù ta o tí nò a ndâ Màríyà tí nawu wó tí Jézù, ta ná'vindí nawu wó tí Jézù, ta 'bí Màríyà tí niì mì 'bí 'dakò ta rẹ wó a Kòlópà, ta 'bí niì delè ta rẹ wó káa Màríyà náa à kù ni mítí wó a Màríyà Màdèlénà tacó 'bá mì ndú gbí gbata Màdálà, ²⁶ ta 'bí mbe tala có mì Jézù náa Jézù zè yí ñikì ngé ndii gí. Jézù mâ gii ò ndâ nawu wó, ta mbe tala có mì wó náa yí zè yí ñikì kpolo ma nó, yí gii je nje mítí nawu wó máa, «Ijìnó a 'vii mì lo, niì.» ²⁷ Bìndi yí gii je nje mítí mbe tala có mì wó náa yí zè yí ñikì kpolo ma nó máa, «Ijìnó a nawu lo ká nô.» Mbe tala có mì Jézù nò gii 'bità bà kpolo tí Màríyà ká go bà kpolo tí 'dóó nawu wó ngé 'do ká bà-i-nò.

²⁸ Jézù mâ gii ò ni éno máa, yì cee ta nètè tí nó náa Mbírì tuu yì máa, yì gí gí bà bàkà nó gí,

yí gii yù ngo máa, «À tí ye a go ngo,» go có tí nó náa à cu mì gbí wáràgà mì Mbírì nò. ²⁹ Ta o tí nò náa Jézù yù ta ngo nò, zùù-zùù ngo nèbítì ta kára díí kuu bà-i-nò. Mâ gii zeke'o, 'bí 'duù gii yuu 'bí kàfòlò i mbe kû njù ngo go kàfò nó mí gbí zùù-zùù ngo nèbítì tí nò, yí gii sè mí nje 'bí kùngbó i, bìndi yí gii ya tee mí nje Jézù. ³⁰ Jézù mâ gii no-no zùù-zùù ngo nèbítì tí nò gbí i tí nò gí, yí gii 'dè có máa, «À cee gí.» Bìndi yí gii mò muu wó gí to, bìndi njembí wó gii ki gí.

³¹ Sè bà ta ɾi gítí bà 'bìtá o bà wotí gbí tàkii mì ndá Jùdáyà ta o tí nò ká nji'dí; káa gbèe o bà wotí gbí tàkii mì ndá Jùdáyà tí nò a gbolò o ndii sè ndá 'bí ñinó sàà nó 'dáá gí. Tacó éno, ndá kpo 'duù mì ndú gii ya gí mì Pìlátò, bìndi ndú gii 'vee yí máa, yí si à 'ví cee o mì ndá 'duù tí nò tí ndá njèèkpè mù nò ta bà gbì gbí ndá sáá kò ndú ki'viki gí, tacó wàa ndá nambe ndú 'ví jaka ku ndú 'do yaà gí to. Tacó bà si ku ndú mí yaà ta ɾa gbolò o tí nò á kèjì nò ñikì lá. ³² Pìlátò mâ gii ùnje ji ndú gí, ndá àsikèrì gii ya gí bà gbì ki'viki kùro a gbí kò ndá 'dakò tí nó sósò'ò náa a gbì ndú mítí ndá njèèkpè mù seè tí Jézù nò. ³³ Ndú mâ gii ya gítí Jézù, ndú gii 'de yí cì sàà gí. Tacó éno, ndú gii gbì gbí ndá sáá kò wó ki'viki lá. ³⁴ À káa 'bí àsikèrì ká gii cu Jézù ta 'doò kpírì gí tà kí wó nò. Bìndi mbelè ñònòkò ta ngo gii cì 'do gbí kà tí nò, tacó yí cì sàà gí.

³⁵ Mbe ñò ndá i tí nò ta ɾo wó ditá có tí nó ji ndoo, tacó wàa, ndoo delè 'ví ù ta nje gítí i tí nó náa yì ñò ta ɾo yì gí nò. Có mì wó náa yí 'dè nò a yúcó. Yí delè ñò ta kpéétí wó ni gí, máa, yì 'dè

a yúcó.

³⁶ Ndú ki gbèe 'bilì Jézù lá, go có tí nó náa à cu mí gbí wáràgà mì Mbířì éno máa, «Gbèe 'bilì wó ki lá,» nô. ³⁷ 'Bí có delè kuu gbí wáràgà mì Mbířì gítí có bà cu Jézù ta 'doò nò éno máa, «Ndâ Jùdèyà wúnò bà ni <Ze táánò má ni sàà,> tacó tí 'duù tí nó náa ndú cu yí ta 'doò nô.»

³⁸ Jézù mâ giì cì gî, 'bí 'dakò mbe kù tala có mì Jézù gbí kóó ta gúku ndâ Jùdèyà, ta ẹ̀ wó a Jùzépè, mbe gi 'do gbí gbata Àrìmàtiyà, giì ya gí bà 'vee Pilátò máa, yí si yì 'ví duu ku Jézù. Pilátò mâ giì ùnje gî, ndâ Jùzépè giì ya gí bà te ku Jézù ³⁹ ta Nìkòdémò, tí 'bí mbe kpolo tí tàkìì mì ndâ Jùdèyà mbe ya gí bà 'dè nje ta Jézù ta 'bí bèbilì gbaànjé sàà gî. Nìkòdémò te ta yí ta o tí nò a bàà me gbolò náa à ònòkò ta yeè tacó bà tořo mítí ku Jézù, tacó wàa yí 'ví volo lá. ⁴⁰ Ndâ Jùzépè ta Nìkòdémò mâ giì te ku Jézù gî, ndú giì tořo bàà tí nó náa à ònòkò ta yeè nó mítí wó. Ndú mâ giì so yí ta bongo go i gbí tàkìì mì ndâ Jùdèyà gî, ⁴¹ ndú giì te yí ya gí bà sii mí gbí ngú gùù náa à duu mí gbí 'bí wúngbó gbo jìlì mù, ⁴² náa à ọ̀ á dè ta bàndò tí nó náa à gbì yí mítí njeèkpè mù tí nò, si ndâ Jùdèyà kù 'viindi tí ndú gítí o bà wotí gbí tàkìì mì ndú.

20

Jézù 'vala ndi wó 'do gbí muu'dú wó gí

¹ Ta yé bindi ři bà wotí gbí tàkìì mì ndâ Jùdèyà, Màriyà Màdèlénà giì gbo'o si yé kù da'o, tacó bà ya gí bà òò muu'dú Jézù. Yí mâ giì yee kà, yí giì 'de à mèrèkè díí 'do njekekèjì 'bá muu'dú gí. ² Yí

bà-i-nò gii dele ndi wó ta ngèlè ya gí bà 'dè có ji ndâ Sìmónè Piyétòrò, ta mbe tala có mì Jézù tí nó náa Jézù zè yí nìkì kpolo ma nó, máa, «Ndú te Mbe tí ndoo 'do gbí gùù gí! Káa ze òò bàndò tí nó náa ndú 'dòkò yí ya tí gítí nó lá.»

³ Ndâ Piyétòrò ta 'bí ka wó mbe tala có mì Jézù nò mâ gii 'di có tí nó náa Màríyà Màdèlénà 'dè ji ndú nò, ndú gii njè ta ngèlè tacó bà ya gí bà òò muu'dú Jézù. ⁴ Ndú 'bì ngèlè gbaànjé, káa ka Piyétòrò gii kpò yí ta ngèlè gí. Yí mâ gii yee kùro kà, ⁵ yí gii mò tí wó gí to. Yí mâ gii zeke'o gí tà 'bá muu'dú 'do sè, yí gii òò káa ndâ bòngò tí nó náa à so ta ku Jézù nó kuu to tà'i. ⁶ Sìmónè Piyétòrò mâ gii gí 'do ndi, yí gii rì ká ngé gí tà 'bá muu'dú, bìndi yí gii òò kpâ-bòngò tí nó náa à so ta ku Jézù nó kuu to. ⁷ Bìndi à gii paraka kpâ-bòngò tí nó náa à ẹre ta muu wó nó te tende.

⁸ Ka Piyétòrò náa ndú gí ta yí nó mâ gii rì gí tàkò wó tà 'bá muu'dú, yí mâ gii zeke'o, yí gii òò ku Jézù lá. À ngbí nò a o bà gii ùnje mì wó máa, Jézù 'vala ndi wó 'do gbí muu'dú wó gí, ká nò. ⁹ Tacó ndú jé sàà kùro ùnje gítí có tí nó náa à cu mí gbí wáràgà mì Mbírì éno máa, Jézù bà 'vala ndi wó 'do gbí muu'dú wó nó, lá. ¹⁰ Bìndi ndú gii dele ya gí 'bá mì ndú.

Jézù túbà tí wó ji Màríyà Màdèlénà

¹¹ Káa si ndâ mbe tala có mì Jézù kù gii njè nó, Màríyà Màdèlénà gii rò tíyò dé ẹgbà 'bá muu'dú kù wa gbí. Yí mâ gii mò tí wó gí to kù zeke'o gí tà'i, ¹² yí gii òò ndâ basìlì mì Mbírì sósò'ò ta cé-cé bòngò tí ndú, kù ki tí ndú to á bàndò tí nó náa à te ku Jézù 'do tí gí nò. 'Bí basìlì dù mò gí bà muu

wó, bìndi 'bí gii dù mò jí tàngbó wó. ¹³ Bìndi ndâ basìlì tí nò gii 'vee yí máa, «Wò kú wa a yè, nìi?»

Káa Màríyà Màdèlénà gii 'visì có ji ndú máa, «Ye kú wa a Mbe tí ye, tacó ndâ 'bí 'duù ja ku wó 'do gbí gùè gî. Káa ye nò bàndò tí nó náa ndú te yí mítí nó lá.»

¹⁴ Màríyà Màdèlénà mà gii 'visì tí wó á bìndi bà 'dè có tí nò, yí gii nò Jézù, káa yí gii nò Jézù gírì gî. ¹⁵ Bìndi Jézù gii 'vee yí máa, «Wò kú wa a yè, nìi? Wò kú pà a bà tí 'di?»

Káa Màríyà Màdèlénà gii 'visì có ji Jézù máa, «À má a wò ká te yí, túbà to tí nó náa wò te yí mítí nó je, tacó wàa ye 'ví ya jí bà te yí 'do kà gî, bu ye.» Màríyà Màdèlénà 'dè có tí nó tacó yí ta o tí nó kú koṛo có éno máa, Jézù a mbe njí tí nó náa a duu ku Jézù mí gbí nò.

¹⁶ Káa Jézù gii tè'è tí Màríyà Màdèlénà máa, «Màríyà!»

Màríyà Màdèlénà mà gii 'di bà tè'è tí wó mì Jézù nò, yí gii 'visì tí wó jí mì Jézù, bìndi yí gii ùnje ji yí gbí có Jùdèyà máa, «Ràbóni!» Gbí éno máa, Mbe nìbà i.

¹⁷ Bìndi Jézù gii 'visì có ji Màríyà Màdèlénà máa, «Gàà tí ye lá, tacó ye dele ndi ye ya jí mì Bu ye á gbìrì kálásê. Ya a i jí bà 'dè có ji ndâ ná'vindí ye máa, ye kú ya jí gbìrì jí mì Bu ye tí nó tí Bu ndú nò. Wò 'ví 'dè ji ndú delè éno máa, ye kú ya jí gbìrì, jí mì Mbìrì tí nó mì ye, á tí Mbìrì mì ndú nò.»

¹⁸ Màríyà Màdèlénà bà-i-nò gii ya jí mì ndâ mbe tala có mì Jézù, bìndi yí gii 'dè có ji ndú

máa, «Ye òò Mbe tí ndoo!» Bìndi yí gii 'vanda ndi ndâ có tí nó náa Jézù tuu ta yí nó jì ndú.

Jézù túbà tí wó jì ndâ mbe tala có mì wó

¹⁹ Ta bèbìlì mì kpédélé ñi nèté bìndi ñi bà wotí gbí tàkùì mì ndâ Jùdèyà tí nò, ndâ mbe tala có mì Jézù gii kili ta bà muu ndú, bìndi ndú gii nè tí ndú mí tà'i ta gúku ndâ kpo 'duù mì ndâ Jùdèyà. Mâ gii zeke'o, ndú bà-i-nò gii 'di kòcò 'duù kù 'dè có jì ndú máa, «Yo dù ta 'dê njembí yo!» ²⁰ Ndú mâ gii zeke'o, ñinó a Jézù ká kù rò tíyò gbí òkò tí ndú nô. Bìndi yí gii túbà ndâ kà tí nó kpátù 'bì wó, ta ñinó tà kí wó nó jì ndú. Ndâ mbe tala có mì Jézù mâ gii òò yí, tàkòcò ndú gii peteke gítí bà òò Mbe tí ndú ngé ndii gí.

²¹ Jézù bà-i-nò gii 'dè có jì ndú káká'i máa, «Yo dù ñikì maa. Ye bà tuu yo go ñinó náa Bu ye tuu ta ye nô.» ²² Yí mâ gii 'dè có tí nó jì ndú gí, yí gii òlò woò ta nje wó mítí ndú. Bìndi yí gii 'dè có jì ndú máa, «Yo si Bèri-mi-Mbíri 'ví dù ta yo. ²³ Yo má je à-cee-gí gítí ndâ vò i mì 'duù, gbí éno máa, Mbíri je à-cee-gí gítí ndâ vò i mì 'duù tí nó gí. Káa yó má biya bà je à-cee-gí gítí ndâ vò i mì 'duù gí, gbí éno máa, Mbíri biya bà je à-cee-gí gítí ndâ vò i mì 'duù tí nó gí.»

Ndâ Jézù ta Tòmázò

²⁴ Ta bèbìlì tí nó náa Jézù tù ta bà tí wó jì ndâ mbe tala có mì wó nò, 'bí 'duù gbaànjé á 'do gbí òkò tí ndâ mbe tala có mì wó, ta rẹ wó a Tòmázò, náa ndâ 'duù kù nì mítí wó a Njemí nó, wálá.

²⁵ Yí mâ gii gí si Jézù ya gí, ndâ ka wó gii 'dè có jì

yí máa, «Mbe tí ndoo kùtàà túbà tí wó jì ze bìndi lo á tà'i bà-i-nô!»

Káa Tòmázò gù tò kponje có mì ndâ ka wó nò gî. Bìndi yí gù 'visì có jì ndú máa, «Ye má nò ndâ kà bà gbì yí mítí njèèkpè mù, ta kà 'doò tí nó tà kí wó nó, bìndi ye 'ví tee 'bì ye mí gbí ndú lá, ye jé gítí bà ùnje gítí có mì yo nò gbaànjé wálá.»

²⁶ Ta sili vò-nje só bìndi ònò, Jézù gù túbà tí wó káká'i jì ndâ mbe tala có mì wó si ndú kuu tà gbèè tà'i tí nó náa yí kpédélé'i túbà tí wó jì ndú tí nó, si Tòmázò gbí ònò kuu tí . Ndâ mbe tala có mì Jézù 'di káa kòcò 'duù kù 'vee ndú máa, «Yo dù ta 'dê njembí yo!» Ndú mâ gù zeke'o, ndú gù nò Jézù kù rò tíyò gbí òkò tí ndú. Káa ndâ njejèjì 'dáá gî nè tí ndú ká ngbì-ngbíí á bàndò mì ndú.

²⁷ Jézù bà-i-nò gù tè'é tí Tòmázò, Tòmázò mâ gù gí gí mì wó gî, yí gù túbà ndâ kà bà gbì yí mítí njèèkpè mù tí nó á tí ndâ kpátù 'bì wó nó jì yí, máa, «Zeke ndâ kà tí nó á tí ndâ kpátù 'bì ye nó, wàa wò 'ví cu sili 'bì lo mí gbí ndú.» Yí káká'i gù túbà kà 'doò tí nó náa à cu ta yí gbí njè've wó nó jì yí, máa, «Tee 'bì lo mí gbí .» Bìndi yí gù 'dè có jì Tòmázò máa, «Me kpìkì-kpìkì lá, ùnje! À me ye ká nó lá?»

²⁸ Káa Tòmázò gù 'visì có jì yí máa, «Wò a Mbe tí ye! Wò a Mbírì mì ye!»

²⁹ Káa Jézù bà-i-nò gù 'visì có jì Tòmázò máa, «Wò wálá ùnje tacó náa wò nò ye ta rò lo gî nò? Káa ndâ 'duù ònò mbe nò ye lá, káa ndú ùnje gítí ye gî nó nìkì cotí ndâ mbe nò ye ta rò ndú gî.»

Nderè bà cu wáràgà tí nó

30 Jézù bàkà ndâ 'bí serè me mbè ji ndâ mbe tala có mì wó náa à cu có gítí ndú mí gbí wáràgà tí nó lá. 31 Káa ndâ ñìnó náa à cu có gítí ndâ nó a i tacó wàa ndâ 'duù 'ví ù ta nje éno máa, Jézù a Bìndi-Mbíri, tí 'Vii-mì-Mbíri. Delè tacó wàa Mbíri 'ví 'vala ta ndâ 'duù ñìnó mbe ùnje gítí wó nó ta ẹ̀ wó tí Jézù tí Bìndi Mbíri.

21

Jézù túbà tí wó ji ndâ 'bí mbe tala có mì wó vô-nje só si ndú tàbè'dè kápá Tìbériyà

1 Jézù gii túbà tí wó ji ndâ 'bí mbe tala có mì wó vô-nje só á bìndi bà túbà ndâ 'bèè kà bà gbì yí mítí njèèkpè mù ji Tòmázò nó á bìndi làmbu sili, si ndú kù gò ngo tí kápá Tìbériyà. 2 Ndâ mbe tala có mì Jézù vô-nje só náa yí túbà tí wó ji ndú tàbè'dè nò a ndâ Sìmonè Piyétòrò, ta Tòmázò tí nó ta 'bí ẹ̀ wó a Njemí nò, ta Nàtànìyélè tí nó mbe gii 'do gbí gbata Kánà á Gàlìlèyà nò, gii je ndâ Jákòmò, ta ná'vindí wó Jòvání, tí ndâ 'vii mì Zèbìdèyò, gii toko mítí ndâ 'bí mbe tala có mì wó sósò'ò. 3 A Sìmonè Piyétòrò ta bèbìlì tí nò ká 'dè có ji ndâ ka wó máa, yì kù ya gí bà gò ngo. Káa ndâ ka Piyétòrò nò gii 'visì có ji yí máa, ndâ yì bà ya ta ndú. Ndú gii ya gí bà gò ngo ta bèbìlì tí nò kpòò, káa ndú zèè gbèe sè lá.

4 Yé má bà gii 'bità bà da o mbòò, ndú gii dù gbí gbà mì ndú kù nò 'duù kù ọ̀ tìyò a tì gángá ngo. Káa ndú nò 'duù tí nò ni lá. 5 Káa 'duù tí nò gii yuu nje wó ji ndú gí ọ̀ ngo kà máa, «Jìlì ngo bàkà ta yo kà ée wèè, ndâ kómbe ye?»

Káa ndú bà-i-nò giì 'visì có ji 'duù tí nò máa, «Tó i mì ze kàà gbaànjé wálá yòò!»

⁶ Káa 'duù tí nò giì 'visì có ji ndú máa, «Yo má ja mbu mì yo nò mí tà ngo mò jí gbí kù'bì mì yo jí kùro gbâ, yo bà zèè sè gî.»

Ndâ mbe tala có mì Jézù mâ giì ja mbu go có tí nò náa 'duù tí nò 'dè ji ndú nò, bà ja mbu 'do tà ngo jí gbí gbâ giì kpò ndú gî ta du sè. ⁷ Mbe tala có mì Jézù náa yí zè yí nìkì kpolo ma nó mâ giì òò òa i tí nò, yí ngé giì òò nì gî máa, 'duù tí nò mbe kù rò tíyò á tì gángá ngo nò a Jézù. Bìndi yí giì 'dè có ji Piyétòrò máa, «À kù rò tíyò ngéé zó a Mbe tí ndoo!»

Piyétòrò mâ giì 'di éno máa ònò a Mbe tí ndâ yí ká kù rò tíyò á tì gángá ngo nò, yí giì kaa ndâ kù bongo mì wó, yí giì paṛaka mí pí ndò bongo tí nó tí wó náa yí kù 'va ta mbu ò. Bìndi yí giì o 'do gbí gbâ jí tà ngo, bìndi yí giì ya jí mí Jézù, si ndâ ka wó mí gbí gbâ. ⁸ Ndâ ka Piyétòrò giì meṛeke ndâ sè ta mbu, ndú giì yèè ta gbâ ta ndâ sè gbí mbu jú'bú-ju'bu-jù'bù jí tì ngo, tacó ndú ta o tí nò ya ta gbâ 'do tì ngo me 'du lá.

⁹ Ndâ mbe tala có mì Jézù mâ giì oloko 'do gbí gbâ jí tì gú, ndú giì òò 'bí sè náa à kù 'bee ta njiìkì wu, ta ndâ kpakuta á tà wu. ¹⁰ Mâ giì zeke'o, Jézù giì 'dè có ji ndú máa, «Yo gí ta ndâ 'bí sè tí nó náa yo zèè kpónó-kpónó nò.» ¹¹ Sìmónè Piyétòrò mâ giì 'di có mì Jézù nò, yí giì ya jí gbí gbâ, bìndi yí giì woo ndâ kpo-kpò sè ta mbu jú'bú-ju'bu-jù'bù jí tì gú, ta gbèè kà gbí mbu wálá.

¹² Bìndi Jézù giì tè'é tí ndâ mbe tala có mì wó máa, «Yo gí gítí i-zó-zò.» Ndâ mbe tala có mì Jézù

bà-i-nò gii ò ni gî máa, à kù 'dè có ta ndâ yì nò a Mbe tí ndâ yì, tacó éno, nje ndú 'dáá gî gii 'dèè 'do tí bà 'vee yí éno máa, «Wò a 'di wè?» nò gî.
¹³ Jézù bà-i-nò gii ya gí bà aaka kpakuta 'do tà wu, bìndi yí gii je ji ndú. Bìndi yí gii dele ndi wó ya gí bà gí ta sè ji ndú 'do gbí njiikì wu gítí kpakuta tí nò.

¹⁴ Nìnò a bà ta'ô bà túbà tí Jézù ji ndâ mbe tala có mì wó á bìndi bà 'vala ndí wó 'do gbí muu'dú wó.

Jézù 'dè có ji Piyétòrò gítí bà kpolo tí ndâ rómbo mì wó

¹⁵ Ndâ Jézù ta ndâ mbe tala có mì wó mâ gii zò i cee gî, Jézù gii 'vee Sìmonè Piyétòrò máa, «Sìmonè, 'viì mì Jòvànì, wò zè ye nìkì kpò ndâ 'bí ka lo nó gí?»

Káa Piyétòrò gii 'visì có ji yí máa, «Ìyoo, Mbe tí ye, wò ò ni gí máa, ye zè wò nìkì ma.»

Bìndi Jézù gii 'visì có ji Piyétòrò máa, «À má éno, kpolo tí ndâ 'viì-rómbo mì ye.»

¹⁶ Jézù káká'i gii tè'é tí Piyétòrò, Piyétòrò má gii ùnje ji yí gî, Jézù káká'i gii 'vee yí máa, «Sìmonè, 'viì mì Jòvànì, wò zè ye nìkì ma?»

Káa Piyétòrò gii 'visì có ji yí ká go kpédélé ònò, máa, «Ìyoo, Mbe tí ye, wò ò ni gí máa ye zè wò nìkì ma.»

Bìndi Jézù gii 'dè có ji Piyétòrò máa, «Kpolo tí ndâ rómbo mì ye.»

¹⁷ Bà ta'ô ònò Jézù káká'i gii 'vee Piyétòrò máa, «Sìmonè, 'viì mì Jòvànì, wò zè ye nìkì ma?»

Bà ta'ô ònò, ò gbèè 'vé tí nò gii zèè tí Piyétòrò gî. Bìndi yí gii 'visì có ji Jézù máa, «Wò ò ndâ i

'dáá ni gî, Mbe tí ye. Wò ọ̀nò ni gî máá, ye zè wò nìkì ma.»

Bìndi Jézù gii 'dè jì Piyétòrò káa gbèe có tí nó náá yí 'bità bà 'dè jì yí máá, «Kpolo tí ndá rómbo mì ye, nò. ¹⁸ Ye kù 'dè có jì wò ta yúcó máá, wò táánò gbí 'viì-'dakò lo má zaa gî, wò kù ya gí bà nò ndô go có mì lo náá à gbí muu lo. Káa si ká kuu gi. Ta o tí nó náá wò bà gii me kpo 'dakò nó, wò bà gii ya'va gbí 'bì lo jì 'bí 'duù, bìndi yí bà gii ẹ̀re wò gí, bìndi yí gii ja wò ya tí gítí bàndò ọ̀nò náá a gbí muu lo wálá nò.»

¹⁹ Jézù 'dè có tí nò tacó bà túbà jì Piyétòrò máá, yí bà cì a ọ̀a ku ọ̀nò mbe si ẹ̀ Mbírì 'ví wu nò.

²⁰ Bìndi Jézù gii tè'é tí Piyétòrò máá, «Gì gí bà ọ̀ru ndi ye.» Piyétòrò má gii 'visì tí wó, yí gii ọ̀nò mbe tala có mì Jézù tí nó náá Jézù zè yí nìkì kpolo ma, mbe ki tí wó dè ẹ̀gbà tí Jézù ta o bà zò i mì ndú ta 'dè'o kùro bà zi Jézù, mbe 'vee Jézù éno máá, «A 'di ká kẹ̀jì gí bà ba ngbù lo, Mbe tí ye?» nó, kẹ̀jì gí tàkò ndú. ²¹ Bìndi Piyétòrò gii 'vee Jézù máá, «Káa a yè ká tí 'dakò tí nó, Mbe tí ye?»

²² Káa Jézù gii 'visì có jì Piyétòrò máá, «Gì gí bà ọ̀ru ndi ye. Ye kpétí má 'dè có jì yí máá, yí dù yee tí o bà gí ye, nèté mì lo gbí a yè?»

²³ Có tí nó náá Jézù 'dè jì Piyétòrò éno máá, «Ye kpétí má 'dè éno máá, yí dù nò yee tí o bà gí ye, ọ̀nòndi lo gbí a yè wè?» nò gii 'vèe cee gbí tù ndá mbe tala có mì Jézù 'dáá gí éno máá, à 'dè éno a Jézù máá, mbe tala có mì yí nò bà cì wálá. Káa Jézù ta o tí nó 'dè có jì Piyétòrò me éno máá tú mì yí bà cì wálá nò lá; yí 'dè a i éno máá, yí kpétí má 'dè có jì tú mì yí nò éno màá, yí dù yee

tí o bà dele ndi yì, nèté mì wó tí Piyétòrò gbí a yè wè?

²⁴ A yí tí mbe tala có mì Jézù tí nó náa ndâ 'bí ka wó fùùmà có tí nò ta ɾè wó máa, à 'dè có éno a Jézù, máa, yí bà cì wálá yee tí o bà gí yì tí Jézù nó, ká dìtá có tí nô. À delè a yí ká cu mí gbí wáràgà tí nô. Ndoò delè ɲò ni gî máa, ndâ có mì wó 'dáá káa yúcó.

²⁵ Ndâ 'bí i me mbè náa Jézù bàkà ndú kuu tí , náa à cu mí gbí wáràgà lá. Tacó àà táánò má 'dè có éno máa, à cu ndú 'dáá gî mí gbí wáràgà, bàndò gítí ndâ wáràgà tí nò bà dù me njí'dí muu to tí nô.

Ngú bà toko nambeè mì Mbírì ta ndâ 'duù
Ndogo: Ngú bà toko nambeè mì Mbírì ta ndâ 'duù
New Testament

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ndogo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

14424ae9-b5af-591e-814e-49316d8d74aa